

SZIKSZÓI KISTÉRSÉG BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ

Kistérségi helyzetelemzés

MTA-WSA 2012

SZIKSZÓI KISTÉRSÉG

**BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE
ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ**

Kistérségi helyzetelemzés

A helyzetelemzés a TÁMOP-5.2.1. Gyerekesély program országos kiterjesztésének szakmai-módszertani megalapozása és a program kísérése c. pályázat keretében készült.

Készítette: Dr. Koós Bálint, Dr. Virág Tünde

Az adatgyűjtésben és az elemzés összeállításában a WSA munkatársai közreműködtek

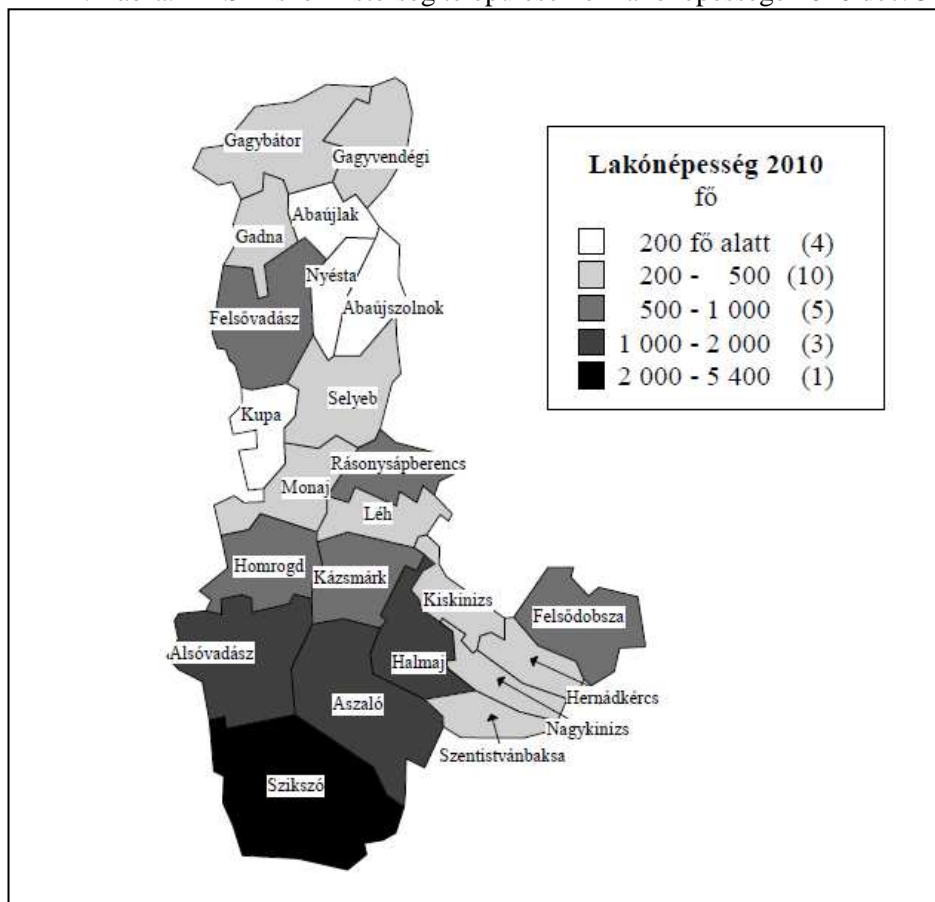
Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	4
1. A kistérség elhelyezkedése és települései	5
2. A kistérség népességének néhány jellemzője.....	8
2.1. Demográfiai adatok	8
2.2. Iskolázottság.....	12
2.3. Foglalkoztatás, munkanélküliség, jövedelmek.....	13
2.4. Segélyezési helyzetkép.....	16
3. A gyerekes családok szegénységi kockázata, helyzete	18
4. Lakás, lakhatás, egyéb infrastrukturális ellátottság.....	22
5. Szolgáltatások a kistérség településein	24
5.1. Humán szolgáltatások elérhetősége és jellemzői	24
5.2. Egészségügyi szolgáltatások elérhetősége és jellemzői	25
5.3. Közoktatási intézmények és szolgáltatások	26
5.4. Egyéb szolgáltatások – szórakozás, boltok, települések megközelíthetősége és falugondnokok, pénzügyi szolgáltatások	36
6. Közbiztonság és kriminalitás	39
7. Szegregátumok, gettósodott és gettósodó települések	40
8. A megnevezett fejlesztési szükségletek és igények (adatlapok és interjúk alapján).....	41
9. Helyi jó gyakorlatok.....	43
10. Civil szervezetek	43
11. Jelenlegi forrástérkép	49
Mellékletek.....	54
Források jegyzéke	62

Vezetői összefoglaló

A Szikszói kistérség 23 települése az Észak Magyarországi Régióban, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a Cserehát és a Hernád völgyének találkozásánál található. Az észak-déli irányban hosszán elnyúló kistérség területe 300 km², lakosainak száma 18310 fő. A kistérség központja és egyetlen városa Szikszó. A települések közül 14 db 500 fő alatti kisközség, közülük négy lakosság száma a 200 főt sem éri el. A kistérség tehát kifejezetten aprófalvas szerkezetű, Szikszó mellett csak Aszaló, Alsóvadász és Halmaj népessége haladja meg az 1000 főt (1. ábra).

1. ábra: Az Szikszói kistérség településeinek lakónépessége 2010 dec. 31-én

Forrás: VÁTI TEIR alapján saját szerkesztés

A kistérséget társadalmi, gazdasági szempontból elmaradott, magas munkanélküliséggel sújtott települések alkotják.

A kistérségben magas a roma népesség aránya, amely együtt jár az alacsony státuszú népesség magas koncentrációjával, és így a gettósodó folyamatok erősödésével is. A gettósodó települések Monajtól Gyagybátorig a kistérség északi területén már egybefüggő térséget alkotnak. Ezen településeket szelektív migráció sújtja: a fiatal, aktív, képzett lakosok elvándorolnak és a helyben maradt népesség társadalmi összetétele tovább romlik. A helyben maradó aktív korú népességének elhelyezkedési esélyei minimálisak annak következtében, hogy jellemzően képzetlenek, munkakultúrájuk hiányos (már egynél több generáció nőtt fel úgy, hogy soha nem dolgozott), amit még tovább nehezít, hogy a térség gazdasági helyzete rossz és munkakínálata is minimális. Szinte egyedüli lehetőségük a foglalkoztatásra a közfoglalkoztatás, aminek aránya a kistérségben az országos átlagot többszörösen haladja meg, de még így sem képes az elszomorító helyzet kezelésére.

Az itt élő lakosok, családok jövedelmi bevételeinek döntő többségét a gyermekek után járó támogatások és segélyek teszik ki. A roma népesség hagyományosan magas születésszámának hatására magas a gyermekkorúak aránya (egyes településeken a népesség több mint egynegyede gyermek), akiknek esélye a felemelkedésre - követendő minta, illetve a lehetőségek hiányában - alig-alig van. Nagy valószínűséggel rájuk is a képzetlenség, fiatalkori családalapítás és a munkanélküliség vár.

Az alacsony foglalkoztatási szint, az alacsony jövedelem és magas gyermekszám következtében a kistérségben nagyon magas a települések szegénységi kockázata.

Az életkörülmények rosszak, a lakások komfortfokozata minimális, az infrastrukturális hálózatokhoz való csatlakozás alacsony, amit nemcsak a kiépítettség hiánya, de a rácsatlakozás anyagi terhe is indukál.

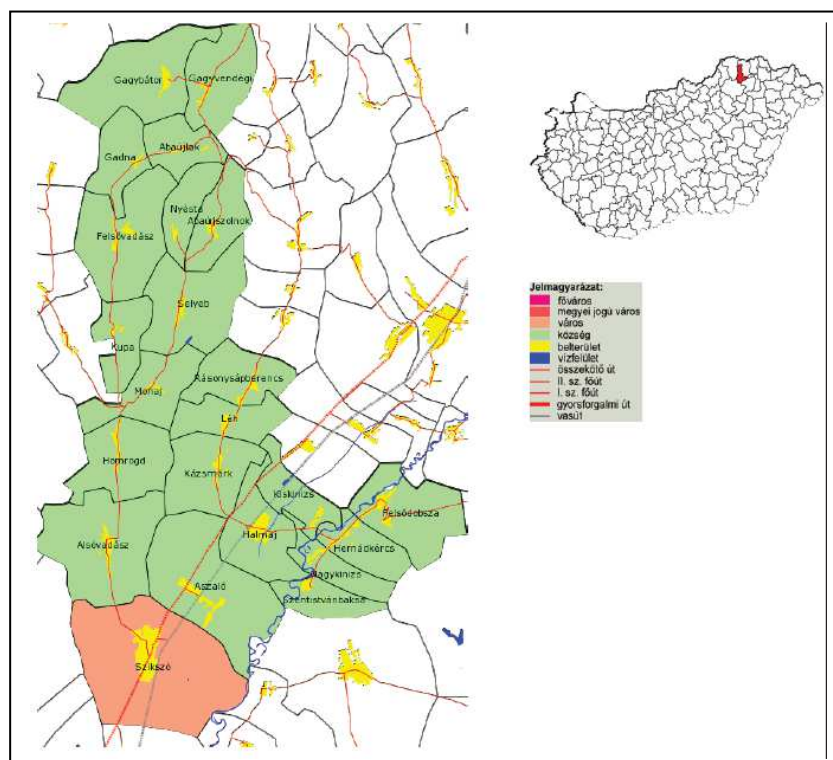
Problémát jelent, hogy a kistépülések ellátórendszere hiányos, a központi település(-ek) intézményeit és szolgáltató egységeit az elérhetőségi nehézségek és a lakosság alacsony jövedelmi helyzete miatt az itt élők korlátozottan tudják csak igénybe venni.

A kistérségi tükör összeállításában a statisztikai adatok mellett helyben gyűjtött adatok is a segítségünkre voltak, melyek a települések jegyzőitől, védőnőitől, szociális- és gyermekjóléti, közoktatási, valamint a munkaügyi intézményeinek munkatársaitól származnak.

1. A kistérség elhelyezkedése és települései

A Szikszói kistérséget Borsod-Abaúj-Zemplén északi részén, a Csereháti dombság lankáin és a Hernád-völgyben található települések alkotják (2. ábra). A kistérség területe 300 km², lakosainak száma 18310 fő. Központja Szikszó, amely 5700 fős lakosságával a kistérség legnépesebb városa. Emellett Aszaló, Halmaj és Alsóvadász népessége haladja meg az 1500 főt.

2. ábra: A kistérség települései

Forrás: VÁTI Remek

A kistérség településeinek száma 23, közülük 14 db 500 főnél kevesebb lakosú kistelepülés, sőt 4 település népességszáma a 200 főt sem éri el. A kistérség tehát alapvetően aprófalvas településszerkezetű, amely előrevetíti társadalmi-gazdasági problémáit, szolgáltatási-ellátási nehézségeit.

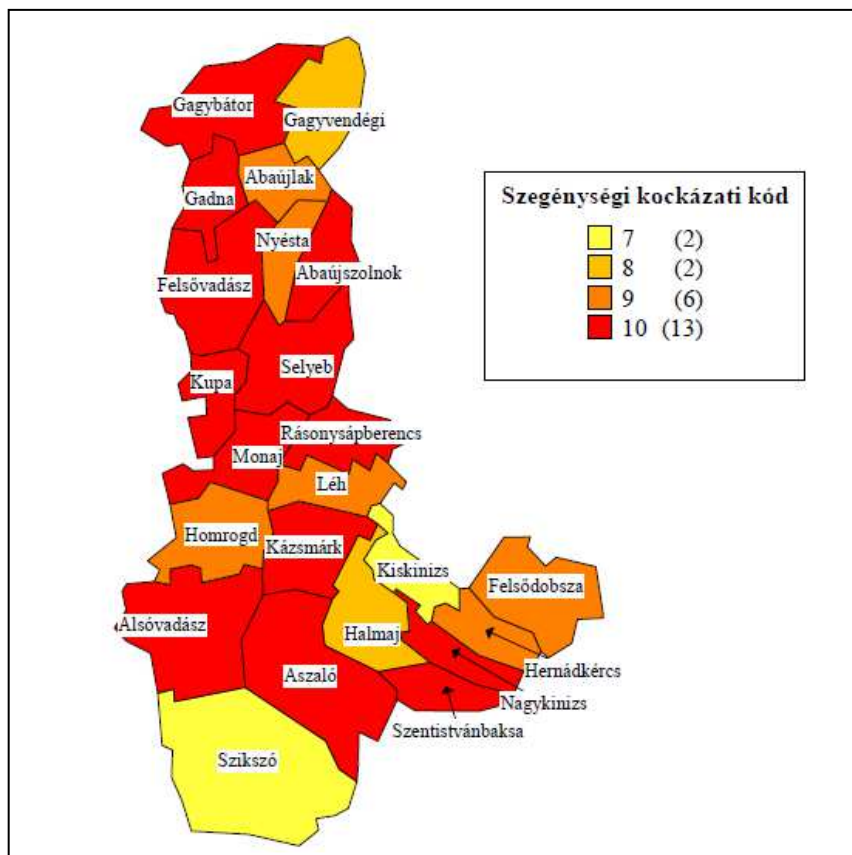
3. ábra: A kistérség településeinek száma jogállás és társadalmi-gazdasági helyzet szerint

Lakónépesség (fő, 2010. dec. 31.)	18310
Települések száma	23
Város	1
Község	22
Területfejlesztési szempontból kedvezményezett települések száma (7/2003. Korm. rendelet szerint)	22
Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott település	22
Országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott település	22

Forrás: VÁTI Remek

Az Szikszói kistérség a 174 kistérség közül a 12. legelmaradottabb, amit az is jelez, hogy 23 települése közül a 240/2006. (XI. 30.) kormányrendelet szerint 22 társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott és az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliségi aránnyal rendelkezik. (3. ábra)

4. ábra: A települések szegénységi kockázati kódjai

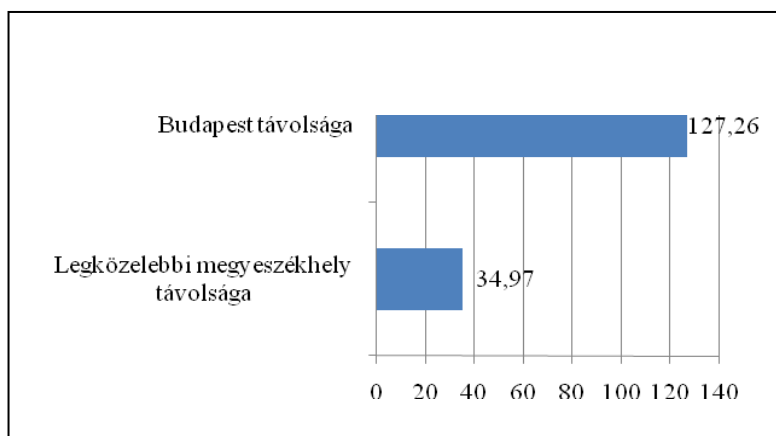
Forrás: MTA RKK alapján saját szerkesztés

13 település (Gagybátor, Gadna, Felsővadász, Abaujszolnok, Kupa, Selyeb, Monaj, Rásonysáberencs, Kázsmárk, Alsóvadász, Aszaló, Szentistvánbaksa, Nagykinizs) szegénységi

kockázata¹ a legmagasabb fokú (10), de a többi település helyzete sem sokkal kedvezőbb. (4. ábra) Így a kistérség egészének is nagyon magas a szegénységi kockázata.

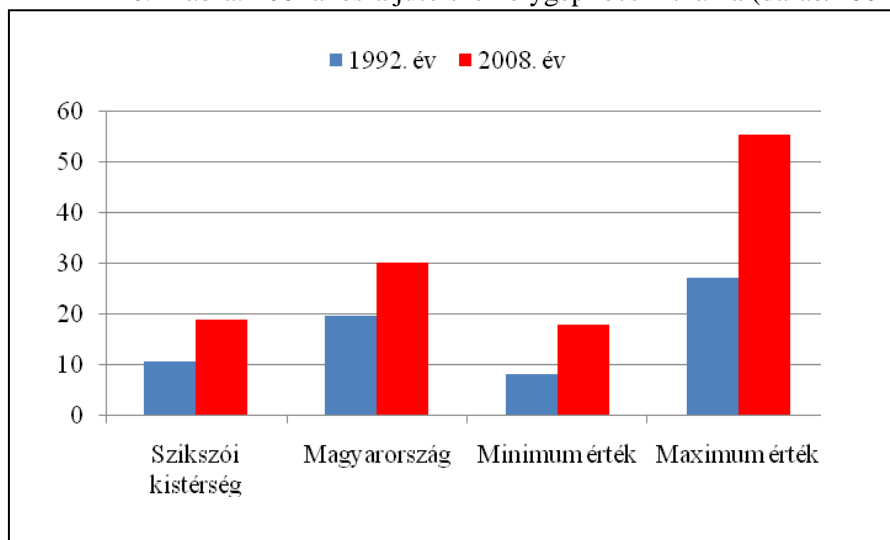
A kistérség elérhetősége az országos átlaghoz hasonló, így átlagosnak nevezhető. A települések elérhetősége azonban meglehetősen vegyes. Míg a 3-as főközlekedési út, valamint a Füzesabony-Hidasnémeti vasútvonal Szikszón, valamint Halmajon és Kiskinizs mellett áthalad, így ezeknek a településeknek az elérhetősége, megközelíthetősége jó. Ezzel szemben a kistérség északi településeinek elérhetősége meglehetősen nehézkes, északi irányban nem vezet főközlekedési út, megközelítésük csak alsórendű utakon lehetséges. Ennek eredményeként a kistérség időtávolsága Budapesttől 127 perc (ami megegyezik az országos átlagos értékkel), Szikszóé 111 perc, Gagybátor és Gagyvendégi településeken viszont meghaladja a 140 percet (5. ábra).

5. ábra: Budapest és a legközelebbi megyeszékhely elérhetősége a kistérségből, 2007, perc

Forrás: www.eroforrasterkep.hu alapján saját szerkesztés

6. ábra: 100 lakosra jutó személygépkocsik száma (darab/100 lakos)

Forrás: www.eroforrasterkep.hu alapján saját szerkesztés

¹ Az MTA Regionális Kutató Központja által számított érték. A szegénység mértékét jelző típusképző mutatók: Fiatalodási index (a 15 évesnél fiatalabbak a 60 évnél idősebbek arányában), 2005; Középfokú végzettségűek aránya a 18 évesnél idősebb népesség körében, 2001; Egy állandó lakosra jutó adózott jövedelem és nyugdíj összege havonta, 2005; Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya, 2001; Regisztrált munkanélküliek a 18-59 évesek arányában, 2005; Rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülők aránya a 0-17 évesekből, 2006; Nem korbetöltött nyugdíjasok aránya, 2005; Egy állandó lakosra jutó adózott jövedelem, 2005.

A legközelebbi megyeszékhely (Miskolc) Szikszótól mindössze 20 percre található, azonban Gagybátor településről már több mint 50 percre. Azonban problémát jelent, hogy a kistérség személygépkocsi ellátottsága alacsony, és bár 1992 óta a 100 lakosra jutó személygépkocsi száma megduplázódott, de még így is csak kétharmada az országos átlagnak és a minimum értéket közelíti (6. ábra).

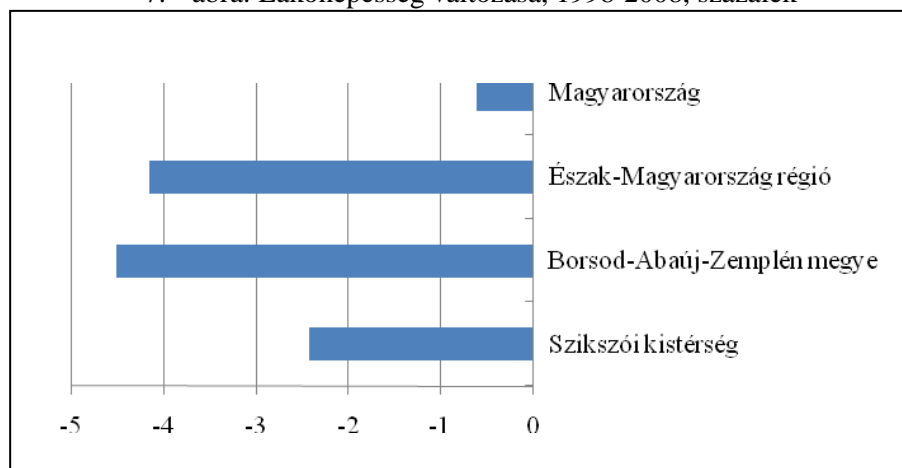
A vasúti elérhetőséget a Füzesabony-Hidasnémeti vasútvonal jelenti, mely azonban csak a kistérség 3 települését köti össze Miskolc megyeközponttal. A napi 17 vonatpár közül kettő Budapesttel is közvetlen, átszállás nélküli kapcsolatot teremt.

2. A kistérség népességének néhány jellemzője

2.1. Demográfiai adatok

A kistérség demográfiai helyzete összetett. A kistérség egészének lakónépesség csökkenése az utóbbi 10 évben jelentős, hiszen többszörösen meghaladja az ország népességszökkenését, bár a régiós és megyei értékeknél kedvezőbb képet mutat (7. ábra). A kistérségen belül azonban jelentős különbségeket tapasztalhatunk. Míg Nyésta, Hernádkércs és Kupa esetében a népességszökkenés mértéke meghaladta a 20%-ot (Nyésta esetében a 30%-ot is), addig Rásonysápberencs népessége 45%-kal növekedett, de Abaújszolnok településen is 10 %-nál magasabb volt a lakónépesség száma 2008-ban, mint 1998-ban.

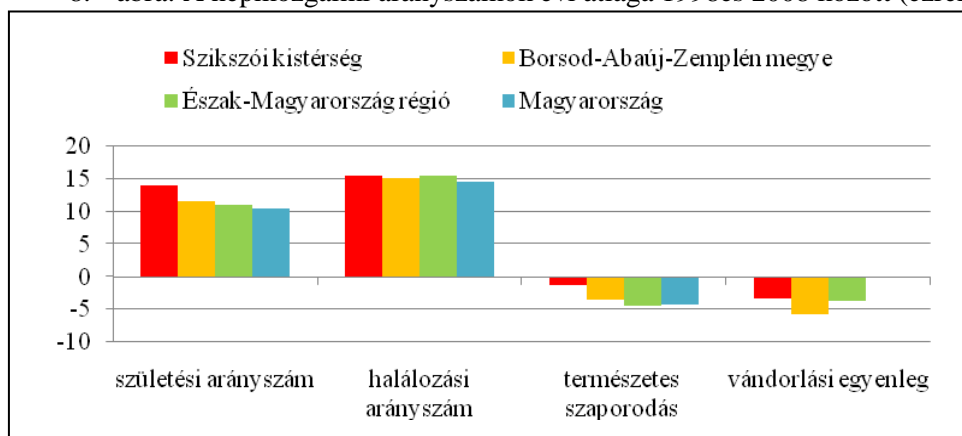
7. ábra: Lakónépesség változása, 1998-2008, százalék

Forrás: VÁTI TEIR alapján saját szerkesztés

A települések népességszám-változását a természetes népmozgalmi adatok (a születések és halálozások számának különbsége), valamint a vándorlási egyenleg (azaz az odavándorlások és elvándorlások egyenlege) együttesen alakítja. A Szikszói kistérségben a születési arányszám évi átlagos értéke 1998 és 2008 között jelentősen felülmúlja mind az országos, mind a régiós és megyei értékeket is. A halálozás arány közelíti az országos átlagot, így ezek különbsége –a természetes szaporodás 1000 lakosra jutó értéke- hazai viszonylatban igen kedvező értéket mutat (évi átlag $-1,33\%$), ami fogyó népességű országunkban mindenképpen pozitív demográfiai folyamatként értékelhető (8. ábra).

8. ábra: A népmozgalmi arányszámok évi átlaga 1998 és 2008 között (ezrelék)

Forrás: VÁTI TEIR alapján saját szerkesztés

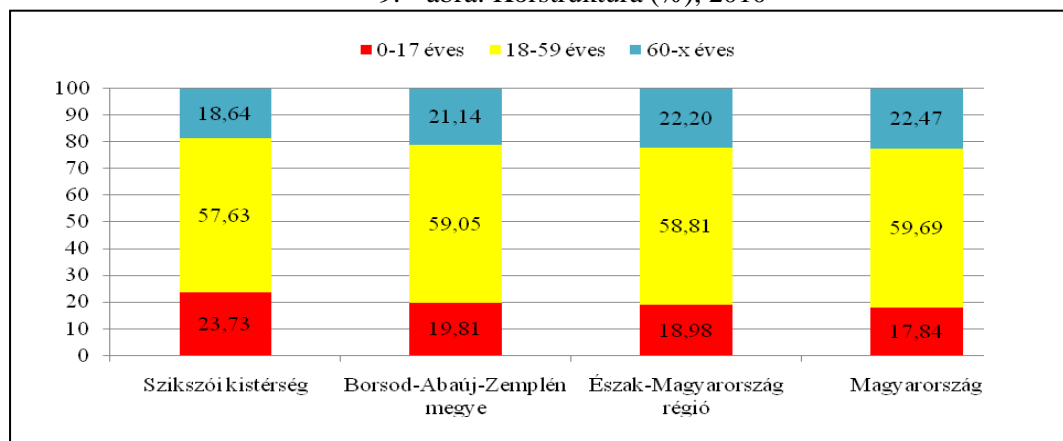
A természetes népmozgalmi adatok településszintű vizsgálata jelentős területi különbségeket mutat (Melléklet 1. táblázat). Egyes településeken (Gadna, Abaújszolnok, Kázsmárk, Felsővadász, Rásonysápberencs) a születési arányszám meghaladja az évi 20‰-et (az országos átlag 10,26‰), míg máshol (Abaújlak, Gagyvendégi) csak a 7‰-et közelíti. A magas születési aránnyal jellemezhető településeken jellemzően magas a cigány etnikum aránya, így a magas születésszám jól magyarázható a cigány népesség hagyományosan magas reprodukciós mutatójával. A települések másik csoportját (a kritikusan alacsony születésszámú településeket) jellemzően idős, csökkenő népességű aprófalvak alkotják.

A halálozási arányszám pontosan ellentétes folyamatokat jelez, a magas születésszám mellett általában alacsonyabb halálozási arányok jellemzőek, míg az alacsony születések mellett magasabb halálozási arányszám figyelhető meg (Gagyvendégiben 27‰-es, míg Kázsmárkon 11,8‰-es arányszámot tapasztalhatunk.)

A kistérség egészét vizsgálva a megyei átlagnál alacsonyabb vándorlási veszteséget figyelhetünk meg. Ennek oka, hogy 14 település (köztük Szikszó) vándorlási egyenlege nagyobb, mint a megyei átlag és 7 településnek nincs vándorlási vesztesége. Kupa, Gagybátor és Nyesta községeket viszont olyan magas vándorlási veszteség érte a vizsgált évtized alatt, hogy ilyen módon minden ötödik lakosukat elveszítették.

A lakosság, kor szerinti megoszlása az erősen előregedő országunkban egyértelműen kedvezőnek tekinthető, hiszen a gyermekkorúak aránya jóval magasabb, mint a megyében, illetve az országban, valamint az időskorúak aránya alacsonyabb az átlagos hazai értékeknél (9. ábra). A kistérség öregségi indexe - a 60 év feletti állandó lakosok 100 fő 0-17 éves fiatalok juttatott számára - a kistérségben kiemelkedően kedvező, hiszen itt az érték 78,5%, míg az országos átlag 125,90%.

9. ábra: Korstruktúra (%), 2010

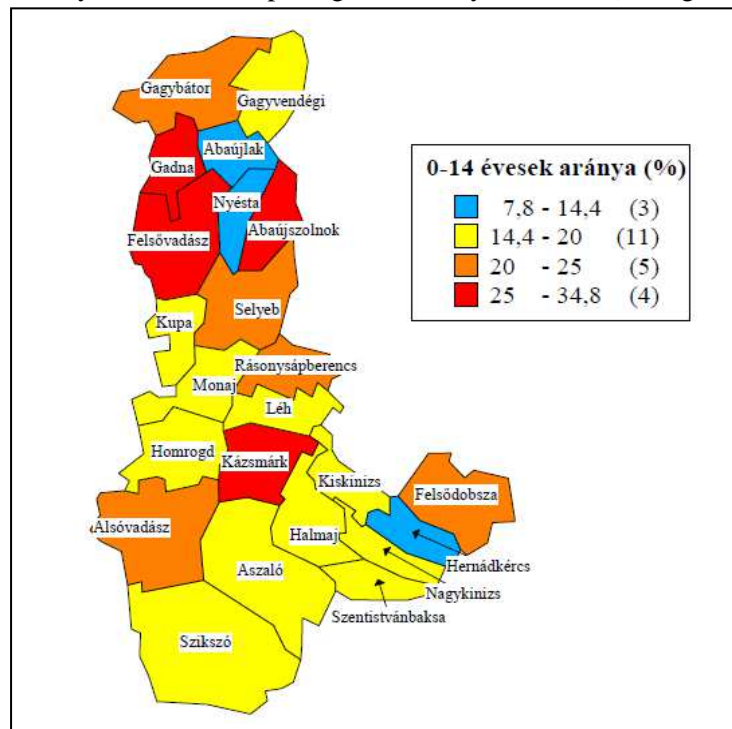

Forrás: www.eroforrasterkep.hu alapján saját szerkesztés

A településenkénti eltérések azonban itt is nagyok. Van olyan település, ahol a népesség harmadát teszik ki a gyermekkorúak (Gadna, Abaújszolnok) és vannak olyanok, ahol csak minden nyolcadik-tizedik lakos fiatalabb 14 évesnél (Hernádkércs. Nyésta, Abaújlak).

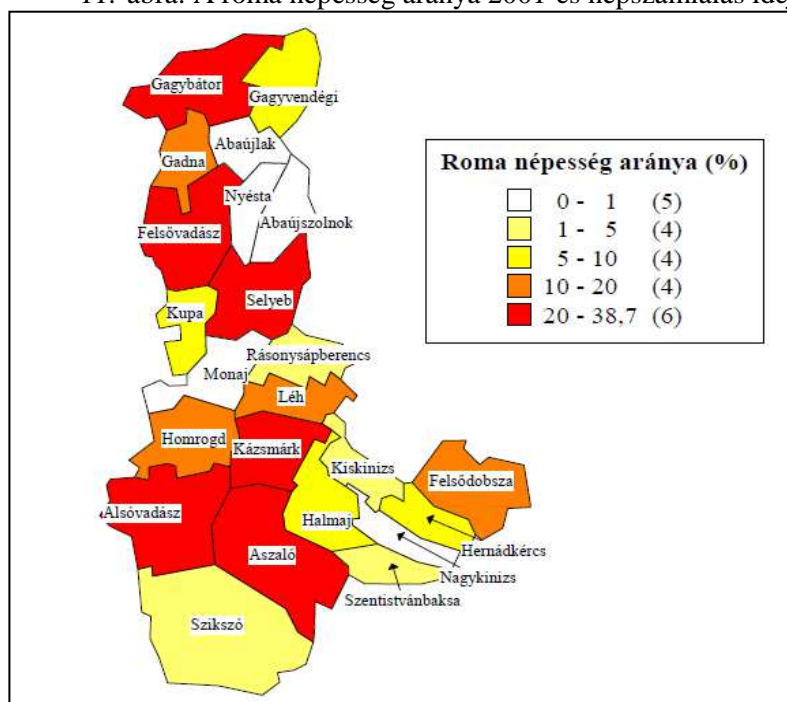
A 10. ábrán piros, illetve narancssárga színekkel jelöltük azokat a településeket melyeknek a népessége fiatalos, míg a kék színekkel jelölt települések lakossága erősen előregedett. Legrosszabb helyzetben Abaújlak község van, ahol minden negyedik lakos 60 év fölötti és a gyermekek aránya mindössze 7%-os.

10. ábra: A 0-14 évesek aránya az állandó népességhez viszonyítva, 2010 (országos átlag 14,4%)

Forrás: www.eroforrasterkep.hu alapján saját szerkesztés

11. ábra: A roma népesség aránya 2001-es népszámlálás idején

Forrás: www.eroforrasterkep.hu alapján saját szerkesztés

A legfiatalosabb korstruktúrával jellemezhető községek megegyeznek a cigányok által lakott településekkel (11. ábra). Ennek oka, hogy a roma lakosság körében hagyományosan magasabb a vállalt gyermekek száma, mint az nem roma családoknál.

A 2001-es népszámlálás adatai alapján az Szikszói kistérségben a népesség 12,9%-a roma származású, és ezzel a kistérségek között (az Encsi és az Edelenyi után) a harmadik legmagasabb arányt mutatja. Településenként vizsgálva a legmagasabb arányú roma népesség Kázsmárkon 38,62%, Gagybátorban 34,63%, Felsővadászon 30,94%, Selyeben 29,23%, és Alsóvadász 25% él. 15 %-nál magasabb a cigányság aránya még Aszaló, Homrogd, Gadna, Felsődobsza és Léh településeken. Az arányok az elmúlt 10 évben a trendeket figyelembe véve valószínűsíthetően tovább nőttek és sok esetben ennél ténylegesen magasabbak.

Mindezt a jegyzők által kitöltött adatlapok is alátámasztják, hiszen e szerint a Szikszói kistérség minden negyedik lakója roma származású, illetve a gyermekek között ez az arány már megközelíti az ötven százalékot (12. ábra). Ezen adatok alapján Gadna és Abaújszolnok lakosságának ma már kétharmada roma, Selyeb, Felsővadász és Kázsmárk községekben pedig közel a fele. A kistérségben három olyan település van mindössze, ahol a cigány népesség aránya 10 % alatt marad, Kiskinizsen, Szentistvánbaksán, illetve Abaújlakon.

12. ábra: Romák száma és aránya a Szikszói kistérség településein a jegyzői adatszolgáltatás alapján

	Népesség	gyerekek száma	romák száma	roma gyerekek száma	romák aránya	roma gyerekek aránya
Abaújlak	118	13	0	0	0,0%	0,0%
Abaújszolnok	181	77	124	61	68,5%	79,2%
Alsóvadász	1610	472	670	352	41,6%	74,6%
Aszaló	1862	447	430	230	23,1%	51,5%
Felsődobsza	937	260	300	166	32,0%	63,8%
Felsővadász	549	176	300	150	54,6%	85,2%
Gadna	289	120	200	100	69,2%	83,3%
Gagybátor	214	50	68	39	31,8%	78,0%
Gagyvendégi	324	54	62	33	19,1%	61,1%
Halmaj	1770	374	436	213	24,6%	57,0%
Hernádkércs	336	69	48	42	14,3%	60,9%
Homrogd	978	232	280	98	28,6%	42,2%
Kázsmárk	1022	257	497	200	48,6%	77,8%
Kiskinizs	363	79	35	16	9,6%	20,3%
Kupa	185	39	40	15	21,6%	38,5%
Léh	476	84	154	67	32,4%	79,8%
Monaj	245	74	85	28	34,7%	37,8%
Nagykinizs	380	111	100	50	26,3%	45,0%
Nyésta	55	7	15	4	27,3%	57,1%
Rásonysápberencs	610	118	201	78	33,0%	66,1%
Selyeb	484	156	275	119	56,8%	76,3%
Szentistvánbaksa	268	60	16	12	6,0%	20,0%
Szikszó	5885	1105	690	207	11,7%	18,7%
Szikszói kistérség	19141	4434	5026	2280	26,3%	51,4%

Forrás: Jegyzői adatlapok

A 18 év alatti korcsoportot vizsgálva a roma népesség aránya még magasabb, Felsővadász, Gadna, Léh, Abaújszolnok, Gagybátor, Kázsmárk, Selyeb, Alsóvadász esetében a gyermekek már több mint háromnegyede roma származású, ami azt jelzi, hogy ezeken a településeken várhatóan gyors ütemben tovább fog növekedni a roma népességük aránya.

A települési interjúk alapján a következő információkkal egészíthetjük ki az alábbi fejezetet: Halmajon a CKÖ vezető szerint a településen mintegy 450 roma él, két család kivételével romungrók (a két család hagyományait elhagyó oláh család). A településen a magyar-cigány együttélésről nincs különösebb gond – a rendszerváltás, az elszegényedés ebben nem jelentett törésvonalat.

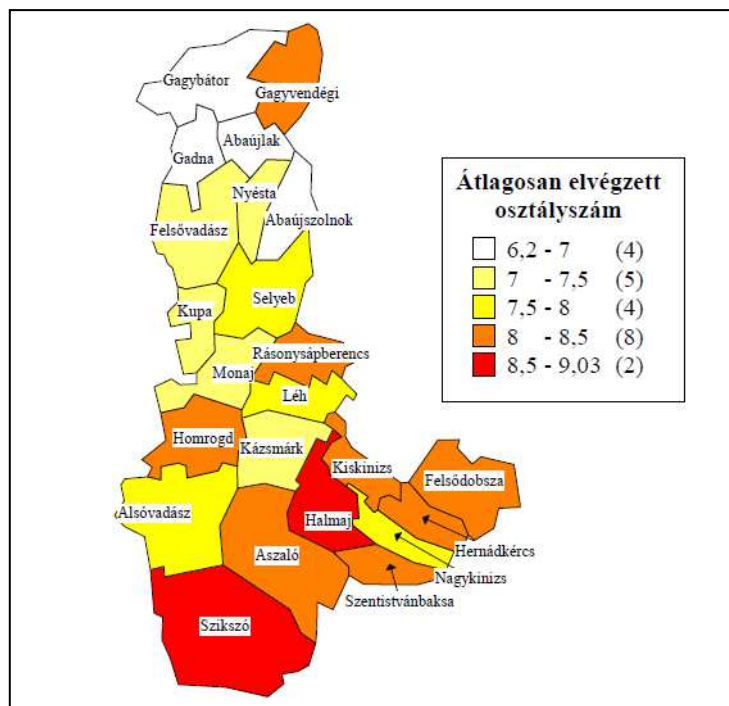
A szegény roma családok aránya magas, annak ellenér, hogy nincs különösebb probléma helyben. A családok kb. 90%-a szegény, a fennmaradó 10% csak azért nem, mert nevelőszülőként állami gondozott gyerekeket gondoz (ugyanakkor probléma, hogy ezek a családok sok támogatástól emiatt elesnek). Ugyanakkor, a nem cigány lakosság fele része is hasonló sorban van, mint a cigányok.

2.2 Iskolázottság

A lakosság iskolai végzettségéről a 2001 népszámlálásból tájékozódhatunk. Ez alapján elmondható, hogy a kistérség népességének átlagos iskolai végzettsége nagyon alacsony. A kistérség 10 évnél idősebb lakosait vizsgálva közel 2% azoknak az aránya, akik semmilyen iskolát nem (0 osztályt) végeztek. Ez az arány magasabb, mint az országos és megyei átlag. Az érettségizettek aránya (22,88%) pedig több mint 15 százalékponttal alacsonyabb az országos átlagos értéknél, de még a megyei értéktől is elmarad 11 százalékponttal.

Nagyon jól mutatja a kistérség népességének képzetlenségét a 7 évesnél idősebb népesség által átlagosan elvégzett iskolai osztályok száma. Ennek az országos átlagos értéke 9,59 osztály, megyei értéke 9,18 osztály, a kistérség átlagos értéke pedig 8,27. A legképzettebb település Szikszó, ahol az elvégzett osztályok száma 9,03, ami még mindig jelentősen alatta marad az országos átlagos értéknek. A legképzetlenebb pedig Abaujlak és Gadna, ahol az átlagosan elvégzett osztályszám mindössze 6,2, illetve 6,4 (13. ábra).

13. ábra: Átlagosan elvégzett osztályok száma a kistérség településein

Forrás: www.eroforrasterkep.hu alapján saját szerkesztés

2.3. Foglalkoztatás, munkanélküliség, jövedelmek

A Szikszói kistérség lakossága komoly foglalkoztatási nehézségekkel küzd. A 2001-es népszámlálás idején a kistérség átlagos foglalkoztatási rátája az országos értéknek csak kétharmada volt, egyes településeken (Abaújszolnok, Gadna, Monaj, Nyésta, Szentistvánbaksa) azonban az országos értéknek csak egyhatodát–egyharmadát érte csak el (14. ábra). 100 háztartásra mindössze 65 eltartott jutott az országos 95 fős értékkel szemben és a 100 foglalkoztatottra jutó eltartottak száma is nagyon magas volt, hiszen közel duplája volt az országos átlagos értéknek. Abaújszolnokon és Gadnán ez az érték extrém magas volt, hiszen 725, illetve 647 eltartott jutott átlagosan száz foglalkoztatottra.

14. ábra: A foglalkoztatottság és a munkanélküliség jellemző adatai az Szikszói Kistérségben

Település neve	Foglalkoztatási ráta (%)	100 háztartásra jutó foglalkoztatott (fő)	100 foglalkoztatottra jutó eltartott (%)	A regisztrált munkanélküliek 18-59 éves állandó népességére jutó aránya (%)	180 napon túl regisztráltak aránya (%)	Regisztrált munkanélküliek aránya általános iskola 8 osztályánál kevesebb végzettséggel	2005-ben közcélú foglalkoztatásban részesítettek összes száma 1000 aktív korú állandó lakosra vetítve	2010-ben közcélú foglalkoztatásban részesítettek összes száma 1000 aktív korú állandó lakosra vetítve
Abaújlak	28,3	35,0	100,0	16,9	60,0	0,0	134,6	119,1
Abaújszolnok	10,3	14,0	725,0	41,1	64,1	33,3	22,6	146,1
Alsóvadász	36,3	60,0	172,2	24,3	77,1	28,6	165,3	207,4
Aszaló	37,4	67,0	172,0	23,9	74,0	20,6	59,4	95,5
Felsődobcsa	36,3	58,0	129,4	25,6	62,8	27,0	44,1	37,3
Felsővadász	29,0	45,0	226,5	34,5	75,8	41,4	189,2	378,4
Gadna	12,2	21,0	646,7	43,3	72,4	55,2	159,1	229,6
Gagybátor	22,8	22,0	380,8	22,3	38,1	0,0	135,8	218,8
Gagyvendégi	33,3	42,0	152,4	34,1	65,2	6,5	177,3	98,6
Halmaj	46,3	82,0	118,9	18,6	71,8	8,9	71,6	142,6
Hernádkércs	38,7	49,0	176,9	17,7	51,6	9,7	52,2	341,1
Homrogd	40,8	71,0	137,1	23,6	78,9	22,5	116,5	233,0
Kázmárk	30,5	70,0	238,0	34,8	70,2	26,2	28,4	92,0
Kiskinizs	42,0	71,0	125,0	24,0	56,5	4,3	57,0	67,6
Kupa	23,7	31,0	236,4	31,3	60,0	10,0	138,7	125,0
Léh	41,8	69,0	163,6	26,3	73,1	14,9	90,6	165,5
Monaj	18,0	25,0	434,8	36,6	75,5	13,2	42,6	157,1
Nagykinizs	31,9	48,0	194,8	24,7	51,0	22,4	173,5	99,0
Nyésta	18,6	35,0	237,5	51,5	41,2	35,3	42,1	146,3
Rásonyáspberencs	42,2	68,0	146,1	26,0	76,5	17,6	158,9	87,6
Selyeb	34,4	55,0	160,9	31,0	53,8	23,1	152,4	99,0
Szentistvánbaksa	18,7	24,0	367,9	25,0	36,6	7,3	26,1	156,8
Szikszó	48,9	84,0	100,1	14,7	67,9	11,9	48,7	104,9
Szikszói kist.	40,4	67,5	141,3	22,3	68,9	19,7	71,2	113,0
B.A.Z. megye	47,2	77,0	106,3	14,6	62,5	10,8	26,4	64,3
Észak-M.o. régió	51,1	81,4	93,2	13,1	60,0	10,2	20,7	58,3
Magyarország	60,3	94,7	75,5	7,8	50,8	6,7	8,6	28,0

Forrás: www.eroforrasterkep.hu

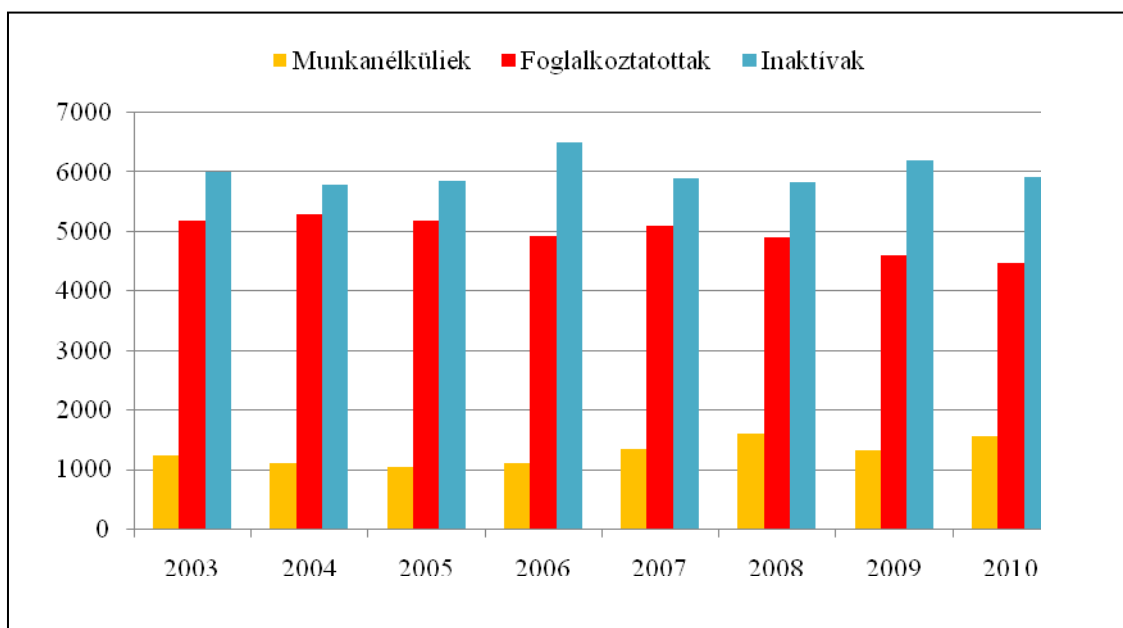
A térség foglalkoztatottsági mutatóiban az óta sem történt számottevő javulás, amit alátámasztanak a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai is. A foglalkoztatottak száma 2003 óta is folyamatos csökkenést mutat és az akkori 5200 főről 2010-re 4500 főre csökkent. A foglalkoztatási ráta is tovább csökkent, a 2003-as 42%-ról 2010-re 37,5%-ra esett (15. ábra).

A munkanélküli ráta nagysága közel háromszorosa az országos átlagnak, és 8 százalékponttal magasabb a megyei átlagnál is, ami azt jelenti, hogy a munkaképes korú lakosságból minden negyedik regisztrált munkanélküli. Egyes településeken extrém magas a regisztrált munkanélküliek aránya, Nyéztán 51,5%, Gadnán 43,3%, Abaújszolnokon 41,1%. Ezekben a településeken valószínűsíthető, hogy ténylegesen csak néhány foglalkoztatottat, munkaviszonnyal rendelkezőt találhatnánk.

A munkanélküliek száma 2003 és 2006 között csökkent, majd az óta újabb növekedést figyelhetünk meg, amit a 2008-as gazdasági válság ugrásszerűen megemelt. Nagyon magas a tartósan munkanélküliek aránya és 20%-uk maximum az általános iskola 8 osztályát végezte csak el, így képzetlenségük miatt esélyük sincs a munkába állásra.

A térség lakosainak foglalkoztatásában kiemelt szerepe van a közcélú foglalkoztatásnak, amelynek mértéke négyszeresen múlja felül az országos átlagot (13. ábra). A közfoglalkoztatás 2009-től többszörösére emelkedett, ennek ellenére a foglalkoztatottak száma tovább csökkent. Mindez azt jelzi, hogy az itt élő aktív korú népesség szinte egyedüli lehetősége a munkára a közfoglalkoztatás, főként az alacsonyán kvalifikált aktívkorúak esetében.

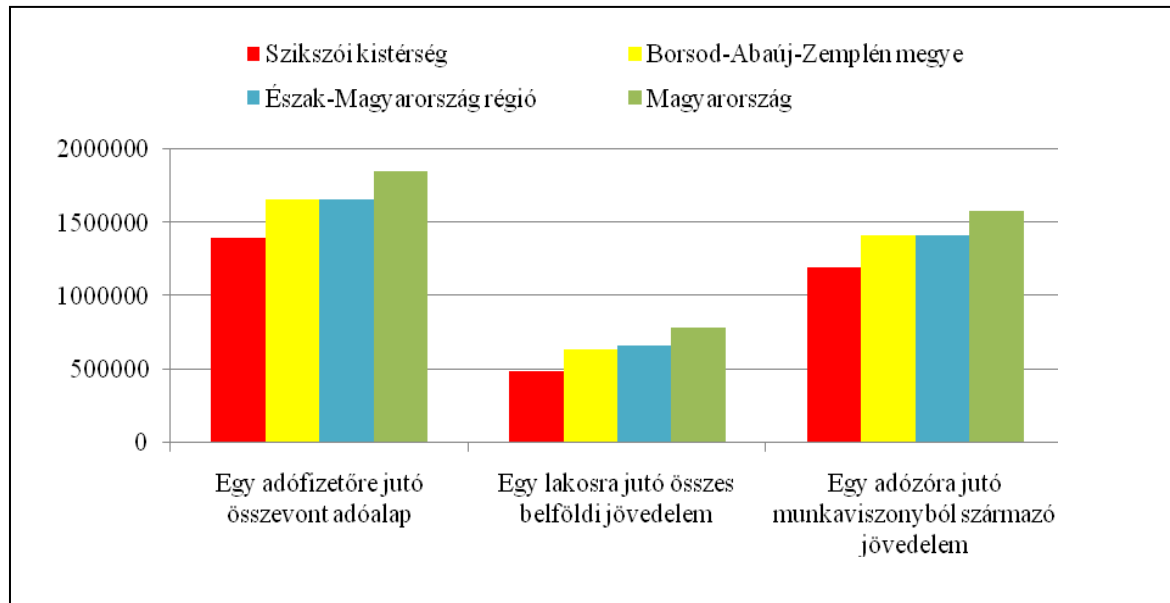
15. ábra: A munkanélküliek, foglalkoztatottak és inaktívok számának változása, 2003-2010

Forrás: NFSZ, <http://kisterseg.munka.hu/index.php?mode=ihk>

Az alacsony foglalkoztatási szint természetesen együtt jár azzal, hogy a kistérségben a jövedelemtermelő képesség és az emberek jövedelme nagyon alacsony. A 2010 évi APEH SZJA adatok alapján számolt mutatók alapján az egy adófizetőre jutó összevont adóalap 25%-kal alacsonyabb az országos átlagnál és közel 20%-kal a megyei átlagnál (16. ábra). Az egy lakosra jutó összes belföldi jövedelmet vizsgálva az országos átlagtól 40%-kal való elmaradást tapasztalhatunk, annak eredményeként, hogy nemcsak a megtermelt jövedelem alacsony a kistérségben, de magas az eltartottak száma is.

16. ábra: A jövedelmi helyzet az Szikszói kistérségben

Forrás: VÁTI TEIR alapján saját szerkesztés

A települési interjúkból az alábbiakkal egészíthető ki a fejezet:

Abaújszolnokról Selyebre szoktak páran a gyümölcsösökbe járni, de kevés a lehetőség, mert megvan mindenkinek a sajátembere. Most Krasznokvajdán lehet, hogy lesz lehetőségük. A polgármester segít nekik munkát vállalni. 7 ember dolgozott április 30-ig, e hónapban újabb 14-nek kell abbahagynia, a jövő hónaptól pedig csak 4 embert tudnak felvenni. Még 12 ember van, aki nem dolgozott, őket 3 turnusban 2 hónapra fogják foglalkoztatni. Barackot, szilvát és cseresznyét szoktak szedni. Korábban szedték a keserűlapú gyökerét, amit beszállítottak és eladták egy vállalkozónak. Külföldre nem járnak dolgozni, csak egy ember vállalt munkát több helyen.

Szikszón 40 fő dolgozik az önkormányzati hivatalban, köztük 3 közalkalmazott (pl. védőnő). 80-100 főt foglalkoztat a SZATEV Rt., 15 fő dolgozik Hell Energy Kft-nél. Az áruházakban (Penny Market, Coop) is többen dolgoznak.

A Start közmunka program keretében 163-an dolgoznak (kb. 70% roma) a településen. Három programrészben pályáztak: térsztaüzem kialakítása (épületkialakítás+térsztaagyártás, 23 fő közmunkást alkalmaznak, a tojást vásárolni fogják, a városi konyhára termelnek, illetve a létesítendő szociális bolt részére), kertészet-savanyítóüzem (80 fő), belvízvédelem-árok tisztítás (60 fő). 169 millió forintot kaptak a pályázatra. TURUL PROVINCIA Városüzemeltetési- és Közszolgáltató Nonprofit Kft. koordinálja a közmunkásokat. Az embereket úgy toborozták, mert alig akart összejönni a 163 fő. Mindenkit felvettek, aki jelentkezett. A Start programmal a legnagyobb probléma, hogy a munkások csak 47 ezer forintot kapnak, hetibérben. Vannak ezen kívül hagyományos közhasznú munkások, pl. az önkormányzati portások, a hivatalnál 9 fő dolgozik. Tavaly közmunkások 50-60-an voltak, tehát idén többen dolgoznak.

A roma lakosok közül Tomoron 12-en, Lakon 47-en, Szakácsiban 15-3n, Hegymegen 8-an dolgoznak a START 2 programon belül. Közmunkán kívül roma nem dolgozik. Tomoron 3, Szakácsi 7, Lakon kb. 40 család maradt ki teljesen a közmunkaprogramból (Hegymegen minden roma dolgozik). Alkalmi munka nagyon kevés van, a mezőgazdasági munkák visszaszorultak.

2.4. Segélyezési helyzetkép

A Szikszói kistérség népességéből sokan rendszeres támogatásra szorulnak. 2010 folyamán a kistérségben rendszeres szociális segélyben részesítettek havi átlagos számát több mint ötszöröse volt az országos átlagnak és a megyei átlagot is kétszeresen múlta felül (17. ábra).

A segélyezésre szorultak nagy számát mutatja, hogy az önkormányzatok által nyújtott rendkívüli segélyek ezer lakosra jutó esetszáma szintén nagyon magas, háromszorosa az országos átlagnak. Viszonylag magas az egy támogatottra jutó összeg nagysága is. A településsoros vizsgálat viszont fényt derít arra, hogy csak mindössze 6 településre (Aszaló, Halmaj, Kázmárk, Kiskinizs, Rásonysápberencs, Szikszó) jellemző, hogy az ott lakók rendkívüli önkormányzati támogatást kapnak, míg a többi 17 településen egy támogatott sem volt 2010-ben. Mindez nem azt jelenti, hogy ezeken a településeken nem lenne rászoruló, hanem inkább azt feltételezhetjük, hogy az önkormányzatnak nincs rá megfelelő fedezete.

A lakásfenntartási támogatás a szociálisan rászoruló háztartások részére a háztartás tagjai által lakott lakás, vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség fenntartásával kapcsolatos rendszeres kiadásai viseléséhez nyújtott hozzájárulás. A kistérségben e támogatást igénylők ezer lakosra jutó száma szintén kiemelkedően magas, a z országos átlagnál jóval nagyobb értéket mutat.

17. ábra: Segélyezési helyzetkép az Szikszói kistérségben

	A 2010 során rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos havi száma 1000 állandó lakosra vetítve	A 2010 során rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos havi száma 1000 aktív korú állandó lakosra vetítve	A 2010 során lakásfenntartási támogatásban részesítettek összes száma 1000 állandó lakosra vetítve	A 2010 során egyéb önkormányzati támogatásokban részesítettek összes száma 1000 állandó lakosra vetítve	A 2010 során az egyéb önkormányzati támogatások egy támogatottra jutó átlagos éves összege (ezer Ft)	A 2010 során közgyógyellátási igazolványban részesítettek összes száma 10 000 állandó lakosra vetítve
Szikszói kistérség	18,59	32,27	74,46	106,22	13,4	561,3
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	7,56	12,8	71,54	49,86	12,15	447,7
Észak-Magyarország régió	6,47	10,99	57,51	40,67	11,87	433,81
Magyarország	3,55	5,94	35,69	29,04	12,26	366,75

Forrás: www.eroforrasterkep.hu

A kistérségben készült települési interjúkból az alábbi információkkal tudjuk kiegészíteni az egyes települések népességeinek jellemzőit:

Halmajon az átlagon felüli a munkanélküliség (13-14%). A roma lakosok aránya 25-30%-os. Az elmúlt években egyre inkább jellemző az elvándorlás, főleg a tehetségesebb fiatalok mennek el. A cigány lakosság életkörülményei a többi településhez képest jók. Uzsora, szocpol nem volt a településen. Gond a településen az alacsony iskolázottság, ráadásul sokak részt vettek korábban különböző képzéseken, de az OKJ-s bizonyítványokat kevés helyen fogadják el (pld a START-programban sem).

A településen a 18 éven aluliak száma 396 fő, 1114 az aktív korú. 132 közfoglalkoztatott mellett 73-an kapnak foglalkozáshelyettesítő támogatást, 5 fő rendszeres szociális segélyt (ebből 3 fő egészségileg károsodott). Gyermekvédelmi kedvezményben közel 200 fő részesül. 23 olyan család van, mely a településen rendszeresen aktív Amerikai Ház Alapítvány segítségével ingyenes tej-, kenyérellátásban részesülnek.

A településen összesen 4-5 olyan család van, ahol rendszeresen problémák jelentkeznek – ezek aztán kivetítődnek a gyerekekre is – pld sokat hiányoznak. Ezekben a családokban kell felfüggeszteni a családi pótlék kifizetését, vagy védelembe venni a gyereket. (Az iskolakerülés a középiskolás korú gyerekekre jellemző.)

A törvényben előírtnál túl átmeneti segélyt tud adni az önkormányzat – általában télen tüzelőre, vagy halálesetkor, kórházba kerüléskor kérelmezik a lakosok. A teljes szociális segélyezés (beruházásokat nem számítva) a teljes költségvetés kb. 7-8 százalékára rúg (az átmeneti segély ennél jóval kisebb részarányú).

A település területén van egy 60 főt foglalkoztató pelenkagyár, van egy mezőgazdasági ZRt (szintén 60 főt foglalkoztat: növénytermesztés és állattenyésztés folyik ott), és van 8-10 vállalkozó, ami kb. 30-40 főt foglalkoztat. Az önkormányzat jelentős foglalkoztató még a településen (iskola, napközi, óvoda, konyha).

Bár régebben jellemző volt, jelenleg az ingázók száma alacsony, mindössze 20 fő.

Alkalmi munkák a hagyományos értelemben nincsenek. A rendszerváltást követően azonban sokan a faluban – főleg a hátrányos helyzetűek – nevelőszülői státuszt vállaltak föl. Manapság 30-35 hivatásos vagy hagyományos nevelőszülő van a településen, közel 100 kihelyezett gyerekkel. Egy gyerek jelentős többletkeresethez juttatja a családokat.

A településen 132 fő közfoglalkoztatott van. Ennek 80%-a roma származású. A START-programon belül több pályázaton indultak: erdőtelepítés, növénytermesztés és kertészet (fóliasátor, szabadföldi zöldségtermesztés), ehhez kapcsolódva savanyítóüzem (most zajlik a felújítás, ősszel kezdenek), illetve ősztől térsztyagár, belvízi csapadék-vízvezetés, illegális személtlerakók felszámolása, valamint mezőgazdasági utak rendbetétele. A szerződések hossza változó, van 5, 6, 8 és 10 hónapos. A településről csupán 2-3 olyan ember van, aki kimaradt ebből a programból.

A településen nem működik adósságkezelő program. Az önkormányzat pénzügyi helyzete stabil.

Szikszón gyermekvédelmi segélyt adnak. A temetési segély egyedi módon történik Szikszón, akinek nem járna jogszabály szerint, saját hatáskörében az önkormányzat annak is megadja. Mindenki egységesen 15 ezer forintot kap.

A helyi rendelet szerint háromszor lehet átmeneti segélyt adni, összességében nincs kikötve.

Tüzelőanyag segélyt adtak télen. A családsegítő szolgálat segítségével gyorsfelmérést végeztek, hogy ki szorul rá, és volt tűzifaosztás. Ez időjárásfüggő, csak rendkívüli esetekben fordul elő, hogy tűzifát osztanak. Értékben ez 10 ezer forintot jelentett/fő.

Tomoron, Szakácsiban, illetve Hegymegen a polgármesteri hivattal kapcsolatban vannak problémái a helyi romáknak, Lakon a helyzet konszolidálódik.

Felsővadászton helyben csak pár nagyobb gazdálkodó van, de ők is csak 2-3 ember foglalkoztatnak. A TSZ bezárását követően új munkahely nem létesült. A legnagyobb foglalkoztató így az önkormányzat. Ha van, akkor mennek a falubeliek, de a lehetőségek egyre szűkülnek. Ami előfordul az a gyümölcszedés. Kb. 60-70 gyereket érint, hogy olyan családban élnek, ahol egyik szülő sem dolgozik. Most kezdődnek a szennyvíz- és a vízbekötések, beadott pályázatuk van kultúrház-építésre, óvodabővítésre – itt helyieket próbálnak majd foglalkoztatni. A START-programon belül 40 embernek biztosítanak közmunkát. Belvízkezelés, útkarbantartás, mezőgazdasági külterületi utak rendbe tétele, téli közmunka – ezekre adtak be nyertes pályázatot. A téli közmunka keretében ároktisztítás, jégmentesítés volt, illetve virágos edényeket gyártottak (amit nem raknak ki, mert „mindent összetörnek”). Havi

fizetés van a településen. Veteményes-programhoz egyrészt nincs elég földje az önkormányzatnak, másrészt hiányzik az a szakembergárda, akik megfelelően tudnák irányítani a dolgozókat.

Monajon 272-en laknak a településen. Ebből 18 család a roma. Ők nagyrészt szétszórva laknak a településen, több helyen. A Polgármesteri Hivatal osztott fát a múlt évben a hátrányos helyzetűeknek. Volt képzési program (dajka, kőműves, motorosfűrész), ezt el is végezték, de munka nem lett belőle. Vetőmagot, krumplit is osztottak idén, egyházon keresztül. 15 család kapott ilyet.

Van közfoglalkoztatás, 17-en, többen, mint az elmúlt években (3-4 fő volt ezelőtt), ezek többsége roma.

70 százaléka hátrányos helyzetű szerinte. A roma családok nagyrészt beletartoznak ebbe.

Óvodába Homrodra járnak a gyerekek, ott is az anyagi különbségek jelentik a legnagyobb problémát. A romák többsége nem viszi 3 éves kortól óvodába a gyerekeket. Az is probléma, hogy más faluba kell járni iskolába, óvodába. A „bejárósak” már önmagában egy megbélyegzés. Nyári étkeztetés nincsen. „vannak olyan talpraesettek a romák, hogy meg tudják nyáron oldani az étkeztetést.” A nyilatkozó szerint, ez megalázó lenne.

Orvos nincs egyáltalán, a szomszéd településre kell átjárni, nem ad az orvosnak támogatást a polgármesteri hivatal. (Homrodra kell járniuk, ez 2 km-re van.)

Családsegítők nem nagyon tudnak segíteni, néha járnak ki, de szerinte nincs sok hatása. Ő nem hallotta, hogy kapott-e bárki is tőlük valamit.

Tanoda nincsen. Nevelő szülők nincsenek. Napközi van, ide járnak is a gyerekek, az alsósok. Az iskolával (Homrogd) nem jó a kapcsolatuk, voltak konfliktusok a roma gyerekek kapcsán, szerinte a tanárok nem szeretik a romákat, „ti csak tartjátok a markotokat a pénzért és a mi adónkból éltek). Nem találják a hangot a pedagógusokkal. A szikszói iskolával jobb a kapcsolatuk.

3. A gyerekes családok szegénységi kockázata, helyzete

Teljeskörű adatunk a gyermeket nevelő családok számáról és az átlagos gyermekszámáról csak a 2001-es népszámlálás adataiból van, de ez elavultsága miatt már nem használható. Így a települések jegyzői által szolgáltatott adatok segítségével próbáljuk bemutatni a kistérség településein élő gyermeces családok jellemzőit.

A kistérségben a jegyzői adatszolgáltatás alapján 5876 háztartás található, melyek közül 1750-ben, a háztartások 30%-ban nevelnek 18 évesnél fiatalabb gyermeket (18. ábra). Az adatokat azonban nagy körültekintéssel kell értelmeznünk, hiszen mind az alsóértéket jelentő Szikszói 4,7%, mind a felső értéket mutató Alsóvadász 100%-os értéke megkérdőjelezhető.

Igen magas a gyermeces háztartások aránya Homrodon, Felsődobszán, Gagnán, ezeken a településeken a háztartások kétharmadában nevelnek gyermeket.

Az adatlapok alapján a háztartások 14%-ban (a gyerekes családok közel felében!) nincs foglalkoztatott. A legrosszabb helyzetű települések Homrogd, Gagna, Felsődobszán, Alsóvadász, Felsővadász, Monaj és Selyeb, ezekben a falvakban a háztartások legalább negyede foglalkoztatott nélküli, gyermeket nevelő háztartás. A gyermeces háztartások jellemzői a jegyzői adatszolgáltatás alapján

18. ábra: A gyermekes háztartások jellemző adatai a jegyzői adatszolgáltatás alapján

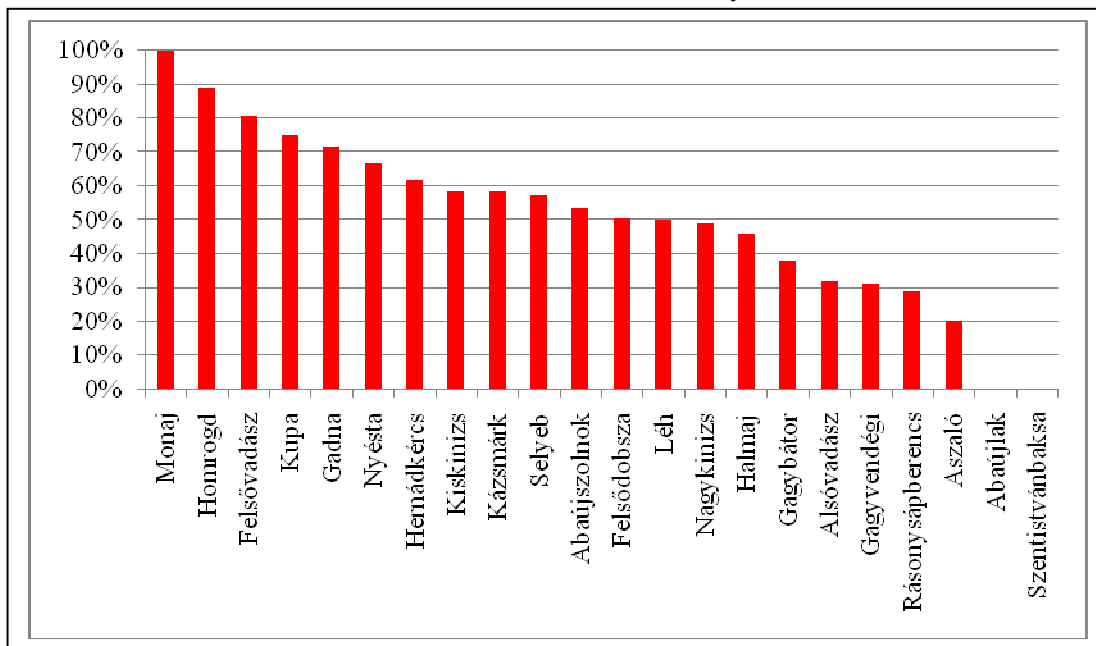
	háztartások száma	gyermeket nevelő háztartások		gyereket nevelő, foglalkoztatott nélküli háztartások		3 és több gyereket nevelő háztartások		gyermeket nevelő egyszülős háztartások	
		száma	aránya*	száma	aránya**	száma	aránya**	száma	aránya**
Abaújlak	23	6	26,1%	0	0,0%	2	33,3%	3	50,0%
Abaújszolnok	42	15	35,7%	8	53,3%	9	60,0%	4	26,7%
Alsóvadász	410	410	100,0%	130	31,7%	50	12,2%	30	7,3%
Aszaló	560	200	35,7%	40	20,0%	60	30,0%	70	35,0%
Felsődobsza	300	203	67,7%	102	50,2%	138	68,0%	5	2,5%
Felsővadász	180	62	34,4%	50	80,6%	19	30,6%	33	53,2%
Gadna	65	42	64,6%	30	71,4%	12	28,6%	26	61,9%
Gagybátor	98	21	21,4%	8	38,1%	8	38,1%	4	19,0%
Gagyvendégi	102	16	15,7%	5	31,3%	5	31,3%	4	25,0%
Halmaj	634	198	31,2%	91	46,0%	35	17,7%	54	27,3%
Hernádkércs	107	34	31,8%	21	61,8%	9	26,5%	8	23,5%
Homrogd	55	45	81,8%	40	88,9%	32	71,1%	5	11,1%
Kázsmárk	305	106	34,8%	62	58,5%	51	48,1%	10	9,4%
Kiskinizs	112	41	36,6%	24	58,5%	6	14,6%	7	17,1%
Kupa	50	16	32,0%	12	75,0%	3	18,8%	7	43,8%
Léh	160	40	25,0%	20	50,0%	30	75,0%	10	25,0%
Monaj	90	23	25,6%	23	100,0%	10	43,5%	0	0,0%
Nagykinizs	125	41	32,8%	20	48,8%	10	24,4%	9	22,0%
Nyésta	21	3	14,3%	2	66,7%	0	0,0%	0	0,0%
Rásonysápberencs	230	52	22,6%	15	28,8%	15	28,8%	15	28,8%
Selyeb	127	56	44,1%	32	57,1%	14	25,0%	5	8,9%
Szentistvánbaksa	125	28	22,4%	0	0,0%	7	25,0%	22	78,6%
Szikszó	1955	92	4,7%	101	109,8%	121	131,5%	86	93,5%
Szikszói Kistérség	5876	1750	29,8%	836	47,8%	646	36,9%	417	23,8%

Forrás: jegyzői adatlapok (Viszonyítási alap a háztartások száma, ** Viszonyítási alap a gyermekes háztartások száma)*

Még rosszabb a helyzet, hogyha a foglalkoztatott nélküli gyermekes háztartásokat a gyermeket nevelő háztartások számához viszonyítjuk (A szikszói adatot kihagytuk az elemzésből, mert az érték itt magasabb volt 100%-nál az adatok hibája miatt) (19. ábra). Az így kapott adatok azt mutatják, hogy a gyermekes családok szegénységi kockázata a Szikszói kistérségben extrém magas, hiszen 13 településen legalább minden második gyermekes háztartásban nincs foglalkoztatott, de Monajon, Homrogdon, Felsővadászon és Kupa településen a gyermekes háztartások háromnegyedében nincs dolgozó felnőtt. (2009-ben országosan a gyermekes családok mintegy ötödében nincs foglalkoztatott.²)

² Az MTA GyeP megbízásából a TÁRKI által 2009-ben készített, a gyermekes háztartásokra reprezentatív adatfelvétel előzetes adata alapján.

19. ábra: A foglalkoztatott nélküli gyermeket nevelő háztartások aránya a gyermeket nevelő háztartásokhoz viszonyítva

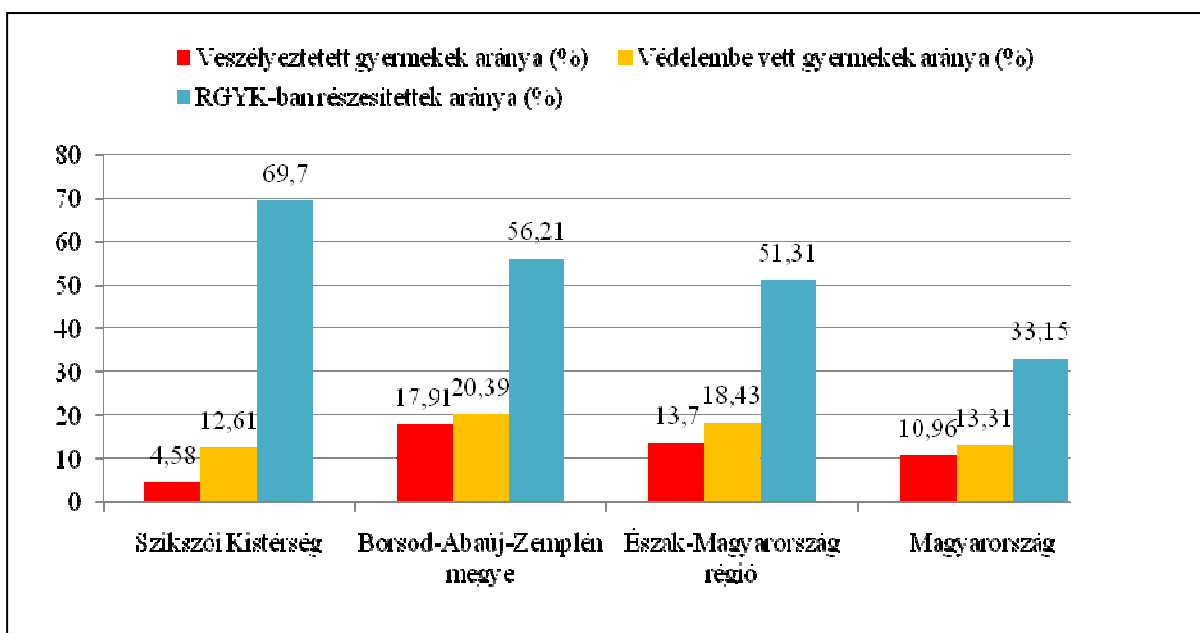
Forrás: jegyzői adatlapok

A kistérségben nagyon magas a 3, vagy annál több gyermeket nevelő háztartások aránya. Léhen a gyermekes háztartások háromnegyedében, Homrogdon 71%-ában, Felsődobszán 68, Abaújszolnokon 60%-ban legalább három gyermek él. Mivel ezeken a településeken is nagyon magas a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya a gyermekek szegénységi kockázata még magasabb.

További problémát jelent a gyermekek biztonsága és fejlődése szempontjából, hogy kiemelkedően magas egyes településeken az egyszülős háztartások aránya is.

A gyermekes családok helyzetét a pontosabb helyzetfeltárás és az esetleges hibánk kompenzálására, a segélyezésen keresztül, valamint a védelembe vett, illetve veszélyeztetett gyermekek számának és arányának elemzésével is bemutatjuk. Az adatokból egyértelműen kijelenthető, hogy a kistérség gyermekes családjainak helyzete rossz, szegénységi kockázata nagy (20. ábra). A kistérségben 2010-ben átlagosan 3150 gyermek után kaptak a családok rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt (RGYK), ami azt jelenti, hogy a gyermekek közel 70%-a olyan családban él, ahol az egy főre jutó jövedelem – főszabályként – nem haladja meg a nyugdíjminimum 130 százalékát (egyszülős család esetében 140%-át), azaz 2010-ben a 37 ezer forintot. A települési adatokat vizsgálva kijelenthetjük, hogy további problémát okoz, hogy ahol magas a fiatalkorúak száma, aránya, ott egyben magas az alacsony jövedelmű családban nevelkedők aránya (Melléklet 2. táblázat). (A települési adatsor vizsgálatakor szembejövő, hogy egyes településeken az arányszám meghaladja a 100%-ot. Ennek oka, hogy RGYK-ben a gyermek 24 éves koráig részesülhet, a viszonyítási alapadat hiány miatt- pedig a 0-18 éves korosztály.)

20. . ábra: A veszélyeztetett, védelembe vett és RGYK-ban részesített gyermekek aránya (2010)

Forrás: www.eroforrasterkep.hu alapján saját szerkesztés

Meglepő módon a kistérségben a veszélyeztetett és védelembe vett gyermekek aránya az országos átlagnál is alacsonyabb, a megyei átlagnál pedig nagyságrendekkel kisebb. Ennek oka az lehet, hogy a védelembe vételnek, illetve a veszélyeztetettség megítélésének nincs egységes kritériumrendszere, nincsenek egységes szakmai szabályai és mérőszámai sem, a családgondozás tartalma és lehetőségei pedig egészen mást jelentenek a különböző településeken.

A gyermekvédelmi szolgálat adatközlése szerint 2011. dec. 31-én 74 veszélyeztetett és 124 védelembe vett gyermek volt a Szikszói Kistérségben, ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek száma 14 fő, míg az átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermekek száma 29 fő volt.

Alsóvadász, Felsődobosza, Halmaj, Aszaló, Gagybátor, Gagyvendégi településeken jelentkeznek leginkább koncentráltan a gyermekjóléti hiányosságok, amelyeket a szülői, lakókörnyezeti, higiénés elhanyagolás okoz, valamint az igazolatlan és rendszeres iskolai hiányzás.

A települési interjúk alapján az abaujszolnoki gyermekek nagyon rossz környezetben élnek. Nagyon gyakori a tetvesség, a rossz öltözet. Van egy család, aki élelmiszerral uzsorázik. Bevásárolnak és szétsztyják az élelmiszert, amikor meg pénzhez jutnak a hozzá fordulóknak, többet szed el tőlük. Szerinte a település egésze mélyszegénységben él, romák és magyarok egyaránt. A szociális segély összegének csökkentése még nehezebb helyzetbe hozta a lakosságot. 9 családnál kikötötték az áramot, ezért többen lopják. Volt rendőrségi ügy is belőle. A víz összesen 20-25 családnál van bekötve, a többiek a közutakról (12 van a településen, nem mindegyik üzemel) hordják. Sokaknál a vízszolgáltatás is ki van kapcsolva.

Tomor 286 lakosú, ebből 38 ember roma származású. A szomszéd településen, Lakon a cigány népesség aránya 70%-os, Szakácsiban gyakorlatilag mindenki roma. Hegymegen a romák aránya kb. 40%. A TSZ megszűnte után senkinek nincs munkája. A környék földjei egy kézben, a tomori polgármester tulajdonában van. Régebben jártak gombászni, de a polgármester feljelentette őket, így idén már nem megy senki sem.

A környék óvodáiban, iskoláiban gyakorlatilag csak cigánygyerekek járnak. A magyar gyerekek Edelénybe, illetve a szögligeti alapítványi iskolába járnak.

Tomoron gáz nincs, szennyvíz egy utca kivételével van. Lakon szennyvíz, gáz nincs, illetve a cigánysoron térerő nincs. Szakácsiban semmi nincs. Közüzemi tartozása Lakon, illetve Szakácsiban van pár családnál, kikapcsolás csak egy-két családnál fordul elő. Átmeneti segítyt a környék településein nem osztanak. A romák közül alig van, aki kitört volna.

Az óvodákban, iskolákban nem foglalkoznak eleget a gyerekekkel, a pedagógusok előítéletesek. Az intézményekkel igen sok probléma van. Ugyanez igaz az össze többi intézményre (hivatal, bank, rendőr, busz). A működő TASZ-pontok sokat segítettek ezen a problémán.

A legnehezebb helyzetben Szakácsi van, itt a gyerekek kb. 40%-a éhezik. A segélyek 3 napig tartanak, utána nincs pénz semmire. A lakókörnyezet is Szakácsiban a legrosszabb. Ruházkodás, tanszervásárlás gondot jelent.

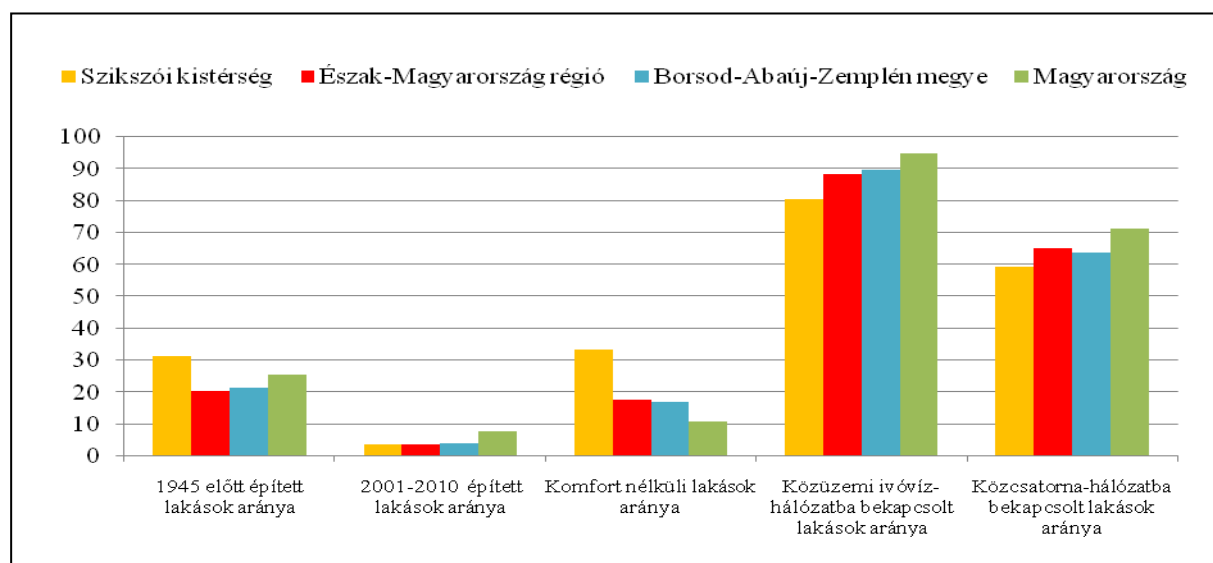
4. Lakás, lakhatás, egyéb infrastrukturális ellátottság

A kistérség lakosainak lakáshelyzete kedvezőtlen. A térség egészét vizsgálva a lakások közel egyharmada 1945 előtt épült (21. ábra). Ezek a házak jellemzően alacsony komfortfokozatúak, rossz életkörülményeket nyújtanak az itt élőknek. Halmaj és Léh községek kivételével a települések nagy részén a II. világháború befejezése előtt épült lakások aránya magasabb, mint az országos átlag, és egyes településeken extrém magas értékeket tapasztalhatunk. Nyésta településen például a lakások majd mindegyike(95%-a) 1945 előtt épült, de Gagybátorban is a lakások háromnegyede és Abaújlakon is közel kétharmada ilyen régi építésű (Melléklet 3. táblázat).

Az új, 2001 után épült lakások aránya a kistérségben alacsony, az országos átlagnak csak fele. A települések között azonban komoly eltérések vannak. Míg Kázsmárk településen az új építésű lakások aránya közel 10%, addig Abaújszolnokon és Nyéstán egyetlen új lakás sem épült a vizsgált évtized alatt, és további 8 településen marad ez az arány 2% alatt.

A lakások minőségi mutatóit statisztikailag legjobban a komfortfokozatukkal jellemezhetjük. A komfort nélküli lakások aránya a kistérségben nagyon magas, az országos átlagot háromszorosan, a megyei és régiós átlagot kétszeresen múlja felül. Legrosszabb a helyzet Abaújszolnok, Gagybátor, Nyésta és Kupa településeken, ahol ez az arány meghaladja a 70%-ot. A legjobb helyzet a kistérségi központban, Szikszón tapasztalható, de még itt is a lakások közül minden ötödik komfort nélküli!

21. ábra: Lakáshelyzet a Szikszói kistérségben

Forrás: www.eroforrasterkep.hu alapján saját szerkesztés

Az általánosan kedvezőtlen helyzetet szerencsére árnyalja, hogy 1991 óta jelentős javulást tapasztalhatunk a lakóminőség tekintetében a kistérségben. A településeken komoly infrastrukturális beruházások zajlottak az elmúlt 20 évben, aminek eredményeként a közüzemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 27%-ról 81%-ra nőtt, és a közcsatornába bekötött lakások aránya pedig 2%-ról 60%-ra növekedett. 1991-ben 16 kistérségi településen még nem volt vezetékes ivóvíz szolgáltatás, ma már minden településen lehetőség van a rácsatlakozásra. Természetesen az arányok nagyon változóak 32%-tól (Abaújlak) 100%-ig (Abaújszolnok) terjednek. A közcsatorna-szolgáltatás 1991-ben csak Kiskinizsen volt elérhető, napjainkban a települések felén adott a lehetőség a közcsatornára-kapcsolódásra.

Azonban még mindig, a beruházások ellenére is, mind országosan, mind régiós és megyei szinten számottevő lemaradása van a térségnek az ivóvíz-, valamint közcsatornára csatlakozó lakások arányát tekintve.

Az infrastruktúráról az alábbi kiegészítő információk derültek ki a települési interjúkból:

Halmajon mindenütt van a településen közmű. Korábban volt gond közműtartozásokból, de mára ez a probléma is megoldódni látszik. Van egy 19+1 és egy 8+1 fős busza a településnek. Előbbi az iskola kezelésében van (rendezvényekre szállítja a gyerekeket, reggel-délben hozza őket), utóbbi az önkormányzatnál van (ebédet, időseket szállít). A település vonattal (Miskolc-Hidasnémeti vonal), illetve busszal érhető el. Mindkét járat viszonylag gyakran közlekedik, bár a buszok közül sok csak a főúton jár, a faluba nem tér be (kb. 20 perc gyalogosan a faluközpont).

Abaújszolnokon az áram- és a vízszolgáltatás kb. 10 helyen van kikötve. Sokan lopják az áramot. Van olyan, aki előtt az ÉMÁSZ leszigetelte a hálózatot, hogy ne tudjanak rákötni illegálisan. Aki nincs rákötvén a vízhálózatra, azok a közkutakról tudnak vizet venni.

Az elektromos- és vízhálózat ki van építve a településen. Ebben az évben a lakosság vízdíjának 25%-át az önkormányzat fizeti, a szolgáltató a hivatalnak számlázza ki ezt a részt. Gáz és csatorna nincs a faluban. Akiknél ki van kapcsolva, a gázt és a szennyvizet amúgy sem tudnák fizetni. A településen sok busz jár, nagyon jó a közlekedés. Kétóránként megy Miskolcra Szikszón keresztül busz. Van egy falugondnoki autó. Vásárlásra, hivatalos ügyek esetén, kórházba járásra használják.

Szikszón van autóbusz, az Ezüst Gázló Kft. fenntartásában. Az önkormányzat kapott a Hell Energy Kft-től egy miskolctapolcai kempinget kezelésbe, ide szállítják busszal a gyerekeket. A későbbiekben csereüdültetésben gondolkodnak. Sok a közműkikapcsolás. Az önkormányzat által nyújtott kamatmentes kölcsön 90%-a Émász, Tígáz számlára megy. A közműkikapcsolásoknál fordul elő ilyesmi, az önkormányzat kamatmentes kölcsönrel próbál ezeken a családokon segíteni.

Jónak ítélik a város megközelíthetőségét. Buszjáratok közlekednek. Most kérvényezték, hogy Onga irányából is legyen egy buszjárat, főleg a kórházi és szakorvosi ellátás könnyítése érdekében. Ongáról csak vonatközlekedés van Szikszóra. Nagyon jó a település infrastrukturális ellátottsága, szinte 95%-ban minden ki van építve. A szennyvízberuházás már régen befejeződött, évszámot nem tud, kb. 2006/2008. Ezt a beruházást a városüzemeltető nonprofit cég végezte: TURUL PROVINCIA Városüzemeltetési- és Közszolgáltató Nonprofit Kft., a Start közmunkásokat ez a cég fogja össze.

Felsővadászton 550 fő lakik, ennek fele roma származású. A legnagyobb probléma a településen a munkanélküliség. Az utóbbi években ezen a területen nem történt előrelépés. A településen mintegy 120 munkanélküli van, döntően nagycsaládosok. Ráadásul a munkanélküliek régen dolgoztak már, így a munkaerőpiaci integráció mentálisan is nehéz. A fiatalok előtt se jó példa, se motiváció nincs. Az uzsora jelen van a településen. Közüemi

tartozása sok ember van, ráadásul a szolgáltatók inkasszót jegyeztek be azoknak a számlájára, akik a közmunkán részt vesznek – így az érte kapott jövedelem sem realizálódik a lakosoknál. Korábban volt járdafelújítás, útépités, illetve a kétezres évek második felében az iskola műemlék jellegű felújítása, valamint egy új iskolaszárny bővítésére került sor. Jelenleg indul a szennyvízberuházás, a vízbekötés (mindkét beruházás mindenkit érint a településen), illetve kártyás villanyórák felszerelése. A bekapcsolási költségeket lakástakarék-pénztáron keresztül intézik, a hozzájárulási költségeket a lakásfenntartási támogatáson keresztül szedik be. Jelenleg fut még egy Telepes-pályázat, egy kultúrházépítés, illetve egy óvoda-bővítés.

Most terveznek kedvezményes tűzifa-vásárlási programot indítani, de más, ilyen jellegű program nem volt a településen korábban. A környék gazdái a gallyfákat korábban odaadták a romáknak, de a falopások kereskedelmi mértéket értek el, így a segítség-nyújtás már ritka a nem romák részéről.

A lakosok 60-70 százaléka szegény. A romák közül gyakorlatilag mindenki szegény, csak 2-3 családban van autó, de kiemelkedett roma nincs. Az Ady és a Kossuth Lajos utcában többnyire romák laknak, de a faluban elszórva is laknak romák.

A településnek 30 millió forintos tartozása van jelenleg. Egész éves költségvetésből 300 ezer forintot különítettek el átmeneti segélyezésre – ezt kb. 5-10 ezer forintos tételekben fizetik ki a rászorulóknak (külön kérvényre). Lényegében semmi lehetőség nincs a faluban. A romák körében a vasazás, a falopás (értékesítik) jelenti a kiegészítő jövedelmet.

Felsővadászon most kezdik a szennyvíz-kiépítést, a vízbekötéseket (csak a falu felében van vezetékes víz). 33 közkút van a településen, ez jelentős költséggel jár a hivatalnak. Gáz nincs a faluban. A vízhálózat jelenleg főleg a magyar családoknál elérhető a portán belül. A házak nagy része rendezetlen, veteményes, állattartás nincs. A település busszal elérhető, napi 7-8 járással (jellemzően Szikszó irányába). Nincs saját autóbusza a településnek (volt, de azt leadták).

5. Szolgáltatások a kistérség településein

5.1. Humán szolgáltatások elérhetősége és jellemzői

A Szociális Ágazati Információs Rendszer (TEIR) adatai alapján a kistérségben a szociális alapszolgáltatások (Étkeztetés és házi segítségnyújtás) sem elérhetők minden településen. Azonban a 600 főnél kisebb falvakban szociális alapellátási feladatok falugondnoki keretében is elláthatók, így csak Felsővadász és Gadna esetében beszélhetünk a szociális alapellátás hiányáról. Homrogd településen a szociális étkeztetés megoldott, de a házi segítségnyújtás még nem (*Melléklet 4. táblázat*).

A szociális alapszolgáltatást legtöbb esetben a települési önkormányzatok látják el.

2007. októberétől a szociális intézményi feladatellátás kistérségi koordinálásban valósul meg, a Szikszói Kistérségi Többcélú Társulás Szociális Szolgáltató Központjának segítségével. Az ellátott feladatok: családsegítés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, támogató szolgáltatás, gyermekjóléti szolgálat. Az induláskor 12 fő, mára már 36 fő látja el a feladatokat. Közel 1400 klienssel állnak kapcsolatban, 160 gyermek életét kísérik közvetlenül figyelemmel, 304 idős ember számára adnak házi segítségnyújtást, és 150 készülékkel biztosítják a jelzőrendszeres segítségnyújtást (2010. április).

A 2010-ben elnyert 200 millió Ft-os forintos támogatásnak köszönhetően fokozatosan megteremtik a tárgyi feltételeket, az ellátást pedig egy új, akadálymentes épületben látják el a jövőben. A szolgáltató központ indulásához szükséges bútorokon és eszközökön kívül két autót és 424 darab – az idősek védelmére, ellátására szolgáló- jelzőrendszert is beszereznek, mely az egész kistérség szociális ellátását javítja és segíti.

Szikszói Kistérségi Szociális Szolgáltató Központ a kistérség 23 településén településenként 2-2 szakemberrel heti 1-16 órában látja el a gyermekvédelmi és családsegítési feladatokat (22. ábra). A családsegítő szolgáltatást 2011-ben 546 fő vette igénybe, a legtöbben gyermeknevelési, foglalkoztatási, anyagi és életviteli problémákkal fordultak a szolgálathoz. A gyermekvédelmi szolgálatot 534 fő vette igénybe és itt is az anyagi, gyermeknevelési és életviteli problémák domináltak.

22. ábra: Gyermekvédelmi és családsegítési feladatok ellátásának jellemzői a Szikszói kistérségben

Település neve	Szolgáltatás heti óraszám	Szolgáltatást nyújtó szakemberek száma
Homrogd	3 óra	2
Monaj	2 óra	2
Nyésta	1 óra	2
Aszaló	5 óra	2
Halmaj	4 óra	2
Kiskinizs	2 óra	2
Felsődobsza	3 óra	2
Szikszó	16 óra	2
Selyeb	4 óra	2
Abaújszolnok	3 óra	2
Abaújlak	1 óra	2
Felsővadász	3 óra	2
Kupa	2 óra	2
Gadna	2 óra	2
Kázmárk	4 óra	2
Léh	2 óra	2
Rásonysápberencs	2 óra	2
Hernádkércs	2 óra	2
Nagykinizs	3 óra	2
Szentistvánbaksa	2 óra	2
Alsóvadász	5 óra	2
Gagybátor	2 óra	2
Gagyvendégi	2 óra	2

Forrás: intézményi adatlap

A támogató szolgálat a Levendula és Kamilla Támogató Szolgálat látja el a kistérség településein. A feladatellátásban jelenleg közreműködik még a Szimbiózis Alapítvány Harmónia Támogató Szolgálata, mellyel támogatási szerződést kötött a Szikszói Kistérségi Többcélú Társulás.

A kistérségben speciális célcsoport számára nappali ellátást nyújtó intézmény nem működik.

A Bethánia Szeretetotthon 1999-től működik időskorúak tartós elhelyezést nyújtó ápológondozó otthonaként, jelenleg 81 férőhellyel. Az intézmény fenntartója a Szociális Missziótársulat, a Római Katolikus Egyházon belül működő női szerzetesrend. Az intézmény végleges működési engedéllyel rendelkezik.

A munkanélküliek ellátásáról a kistérség egész területén a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ Szikszói Kirendeltsége gondoskodik.

5.2. Egészségügyi szolgáltatások elérhetősége és jellemzői

2007. április 1-jétől a Szikszói Kórház 296 ágygal működik, melyeken aktív belgyógyászati fekvőbeteg ellátást, valamint krónikus belgyógyászati ellátást, rehabilitációs ellátást és ápolási osztályi ellátást nyújt. 2007. szeptember 1-től egynapos sebészeti ellátás kezdte meg működését, mely azóta is folyamatosan működik. Általános sebészet, szülészet-nőgyógyászat, szemészet szakmákban van lehetőség beavatkozások végzésére.

Területi ellátási kötelezettséggel Abaúj 58.000 lakosának járó- és fekvőbeteg ellátását végzi. Szikszón az alábbi szakrendeléseket lehet igénybe venni:

- Aneszteziológia és fájdalomtherápia
- Angiológia
- Belgyógyászat
- Bőr-, és Nemibeteg gondozó
- Diabetológia.
- Érsebészet
- Fül-, Orr-, Gégészet
- Gasztroenterológia
- Gyermekgyógyászat
- Hematológia
- Ideggyógyászat
- Kardiológia
- Nőgyógyászat
- Onkológia
- Ortopédia
- Reumatológia
- Sebészet
- Szemészet
- Urológia

Emellett:

- Általános Laboratórium
- Fizioterápia
- Gyógymasszázs
- Mozgásterápia
- Mozgásszervi Rehabilitáció
- Pszichiátriai Gondozó
- Ultrahang

segíti a betegek ellátását.

A Szikszói kistérségben összesen 10 házi orvos működik (ebből 3 fő Szikszón), és egy fő gyermekorvos dolgozik (Szikszón).

A házi orvosi ellátást az alábbi településeken lehet igénybe venni:

- Alsóvadász
- Aszaló
- Felsővadász
- Halmaj
- Hernádkércs
- Homrogd
- Léh
- Szikszó

A kistérségben Szikszón található az orvosi ügyelet és a mentőállomás is, mely az egész kistérség lakosságát kell, hogy ellássa.

A térségben 3 gyógyszertár található Szikszón, egy Halmajon és egy fiókgyógyszertár Homrodon.

5.3. Közoktatási intézmények és szolgáltatások

A kistérség legnagyobb közoktatási intézménye a Szepsi Csombor Márton Gimnázium, Szakképző, Általános Iskola, Könyvtár, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat és Alapfokú Művészeti Iskola. A fenntartó, Szikszó Város Önkormányzata 1995-ben az oktatási intézmények összevonásával (Szepsi Csombor Márton Gimnázium és Szakképző, Móricz Zsigmond Általános Iskola) teremtette meg a mai iskolaszervezet kiépítésének lehetőséget.

2001-ben a Nevelési Tanácsadóval bővülve, több célú, közös igazgatású intézmény lett az iskola. 2007 nyarán pedig az alapfokú művészeti iskola és a könyvtár is az intézmény része lett. A Pedagógia Szolgálat adatközlése szerint a 2010/11-es tanévben logopédiai fejlesztésen 311 óvodás és 103 iskolás gyermek, gyógytestnevelésen 740 iskolás gyermek vett részt. Az óvodások közül 82, az iskolások közül 337 fő esetében adtak nevelési tanácsokat, pályaválasztási tanácsadáson pedig 172 iskolás fordult meg. Összesen 393 óvodás és 1352 iskolás gyermeket segítettek és fejlesztettek a tanévben.

Az iskolában a 8 osztályos általános iskolai oktatás mellett 4 és 6 osztályos gimnáziumi osztályokban, valamint szakképző osztályokban folyik a tanítás.

Az iskola teljes tanulói létszáma 850 - 900 fő között van. Az intézményben 71 pedagógus oktat, a szakos ellátottság teljes körű.

2007. áprilisától az iskola a BME bejelentett nyelvvizsgahelye, és ECDL vizsgaközpont is, így a tanulók helyben tehetnek számítástechnikai vizsgát is.

A szakképzés a helyi igényekhez igazodva főként pénzügyi, közgazdasági, reklám és marketing szakterületeken indul, melyhez megfelelő humán erőforrás és tárgyi eszközrendszer áll rendelkezésre. Az alapító okirat szerint iskolarendszerű képzés 2 osztályban folyhat. Az utóbbi években kereskedelmi technikus, kereskedelmi ügyintéző, marketing és reklámügyintéző képzések folytak.

A művészeti iskolában a gyermekek zeneművészeti, táncművészeti, valamint és képző- és iparművészeti képzésekben vehetnek részt.

A kistérség másik szakképző intézete az Abaúji Fiatalok Oktatásáért Alapítvány által működtetett Szikszói Fodrász és Kozmetikus Szakképző Iskola, melyben nappali rendszerű képzés keretében minden évfolyamon mindkét szakmában 1-1 osztállyal működik.

A következőben tekintsük át a kistérség községeinek oktatási intézményeit (*Melléklet 5. táblázat*):

A Homrogi Általános Iskola és Óvoda fenntartói jogát 2011. május 26-án átadta a települési önkormányzat a Miskolci Görög Katolikus Apostoli Exarchátus részére és tovább ők működtetik az iskolát. Az iskola szakmai színvonala kiemelkedő, erre utal az is, hogy a Belső-Cserehát magasabb státuszú családjainak gyűjtőiskolája, gyerekek még a szomszédos kistérség településeiről is járnak ide. Ennek ellenére az iskola tanulóinak 40%-a halmozottan hátrányos helyzetű. Az iskola maximális kapacitás kihasználtsággal működik. Az óvodájába 4 óvónő és 3 dajka felügyelete alatt 56 óvodás jár 2 vegyes csoportba.

Felsővadász Abaújlakkal, Gadnával, Gagybátorral, Gagyvendégivel és Kupával közösen tartja fenn a felsővadászi általános iskolát, ahol 8 osztályban 159 gyermeket tanítanak, akik több mint 90%-a halmozottan hátrányos helyzetű, és 94%-uk roma nemzetiségű. Az iskola adatközlése szerint nagyon magas az igazolatlan hiányzások aránya. Az épület felújítása és korszerűsítése ROP pályázatból nemrég fejeződött be. A HHH-s gyerekek nagyon magas arányát a települések társadalmi összetétele mellett a krasznokvajdai iskola elszívó hatása is indokolja.

Ez a közoktatási intézményi társulás a működtetője a felsővadászi, a gadnai és a gagyvendégi napközi otthonos óvodáknak. A gagyvendégi óvodába 22, a felsővadásziba 36, a gadnaiba 29 kisgyermek jár. A kihasználtságuk több mint 100%-os, és Gadnán és Gagybátorban az intézmények épületei nagyon elhanyagolt állapotban vannak. Az óvodások több mint 90%-ban roma nemzetiségűek.

A selyebi általános iskolát a Miskolci Apostoli Exarchátus tartja fenn. Az iskola alacsony tanulói létszámmal, összevont csoportokkal működik, és napjainkban a Homrogdi Görögkatolikus Általános Iskola és Óvoda tagintézménye.

A selyebi Mesevár Óvoda 2008 őszén nyert ÉMOP támogatást az épület felújítására. Jelenleg 100%-os kihasználtság mellett 32 hátrányos helyzetű gyermek jár ide.

Az alsóvadászi iskolát az önkormányzat önállóan tartja fenn, ami komoly megterhelést jelent számára. Tanulói létszáma 160 fő körüli, a gyermekek 95%-a hátrányos helyzetű, 75%-a halmozottan hátrányos helyzetű, amit a szikszói iskola elszívó hatása is erősít. A tanulók több mint 80%-a roma nemzetiségű. Az iskola tanulói nagy arányban használnak tudatmódosító szereket, a tanulók fele fogyaszt alkoholt és harmada drogot is, így komolyan veszélyeztetettek. Az iskola épülete ROP pályázati forrásból nemrég felújításra került. A település óvodája is felújított épületben működik.

A Halmaji Gárdonyi Géza Általános Iskolát Halmaj és Kiskinizs település közösen működteti. 8 évfolyamon 275 gyermek tanul az iskolában 18 pedagógus felügyelete alatt 12 osztályban. Az iskolában a kistérséget tekintve az egyik legalacsonyabb a HHH-s gyerekek aránya, 22%, a roma tanulóké kb. 36%. Az iskola épülete 2010-ben ÉMOP pályázati forrásból felújításra került.

Halmaj és Kiskinizs közös fenntartású óvodájába 110 kisgyermek jár 4 csoportba. A gyerekek harmada halmozottan hátrányos helyzetű.

A kázmárki általános iskola 209 tanulója 10 osztályban 18 pedagógus felügyelete alatt végzi tanulmányait. Háromnegyedük halmozottan hátrányos helyzetű. A Fogarasi János Általános Iskola tagintézményeként működnek a Léhi és a Rásonysápberencsi Iskolák, melyekben 18, illetve 16 kisdíák tanul összevont 1-4 osztályban. A Léhi Óvoda két csoportjába 50 kisgyermek jár, Kázmárkon pedig 46. A gyermekek nagy része HHH-s.

2011. szeptember 1. óta a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség(MET) által fenntartott Wesley János Többcélú Intézmény tagintézménye a felsődobszai Bárczay Gábor Tagiskola. Ide járnak Nagykinizs, Hernádkércs és Szentistvánbaksa általános iskoláskorú gyermekei is. A gyönyörűen felújított iskolába 200-210, nagyrészt halmozottan hátrányos helyzetű gyermek tanul. Az általános iskola mellett húsz felnőtt kap alapfokú, míg ugyanennyi gimnáziumi oktatást.

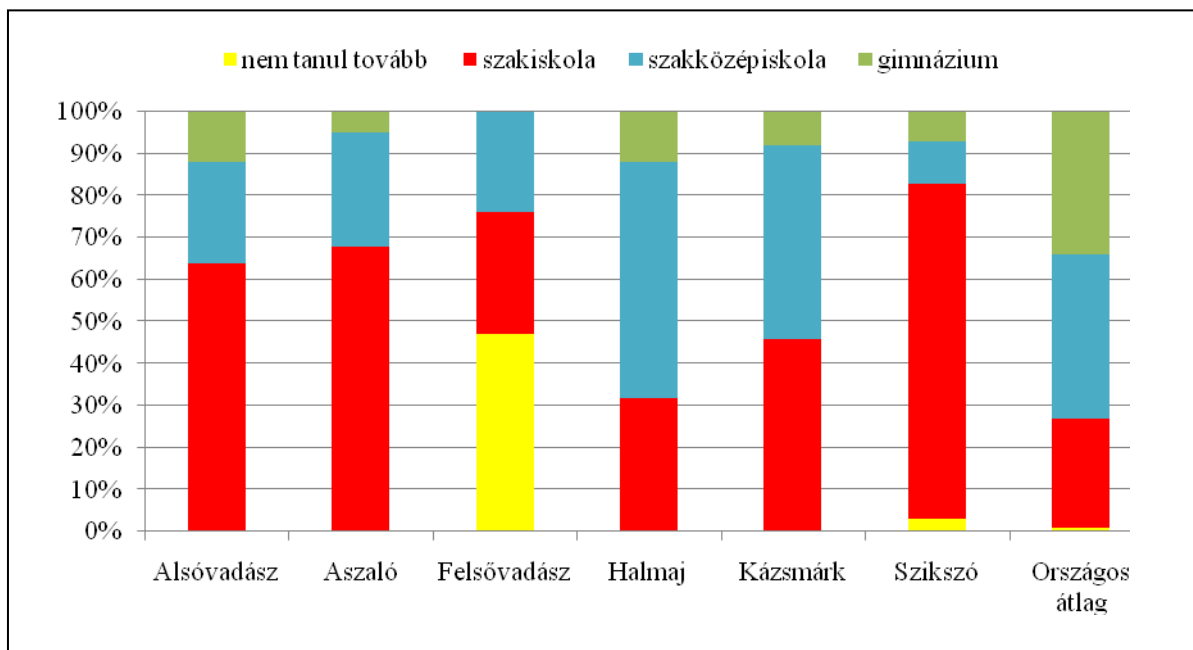
Szintén a MET a fenntartója a felsődobszai és a nagykinizsi óvodáknak. A Felsődobszai Tagóvoda 50 férőhelyes, a 100 %-os kihasználtságú. A két óvodai csoportba Hernádkércsről és Szentistvánbaksáról is fogadnak gyerekeket. A dolgozók száma 6 fő, négy óvodapedagógus és két dajka foglalkozik naponta a kicsikkel. A gyerekek jól felszerelt, esztétikus környezetben tölthetik a napjaikat, a sokoldalú fejlesztésük biztosított. A Nagykinizsi Tagóvoda férőhelyeinek száma: 25 fő. Jelenleg egy vegyes csoporttal, 19 fővel működik. A gyerekek Nagykinizsről, Szentistvánbaksáról és Hernádkércsről járnak ide.

Aszaló önállóan tartja fenn a Gööz József Általános Iskola, Napköziotthonos Óvoda és Könyvtár intézményét. Az intézménybe 265 gyermek jár, közülük 200-210 az általános iskolába. A gyermekek 80%-a hátrányos helyzetű, 20 gyermek pedig sajátos nevelési igényű. Az óvodában két vegyes csoport működik 56 gyermekkel, 4 óvodapedagógus irányításával, valamint két dajka segítségével. Férőhelyek száma 55 fő. Kulturáltságukban, anyagi lehetőségeikben és etnikai hovatartozás tekintetében sokszínűség jellemzi az óvodába érkező gyermekek családi hátterét.

A továbbtanulási adatokról a kompetenciamérések tanulási környezet jelentéséből tájékozódhatunk. (A Homrogdi és Felsődobszai Iskolákból nem érhető el a jelentés). Szembetűnő, hogy az országos átlagtól nagyon eltérő továbbtanulási arányok jellemzik az

iskolákat (23. ábra). A szakiskolai továbbtanulás a legjellemzőbb és csak elenyésző százaléka tanul tovább a gyerekeknek gimnáziumban.

23. ábra: Továbbtanulási arányok a kistérség iskoláiban

Forrás: Közoktatási Információs Iroda (www.kir.hu)³

Kompetencia mérés eredményei

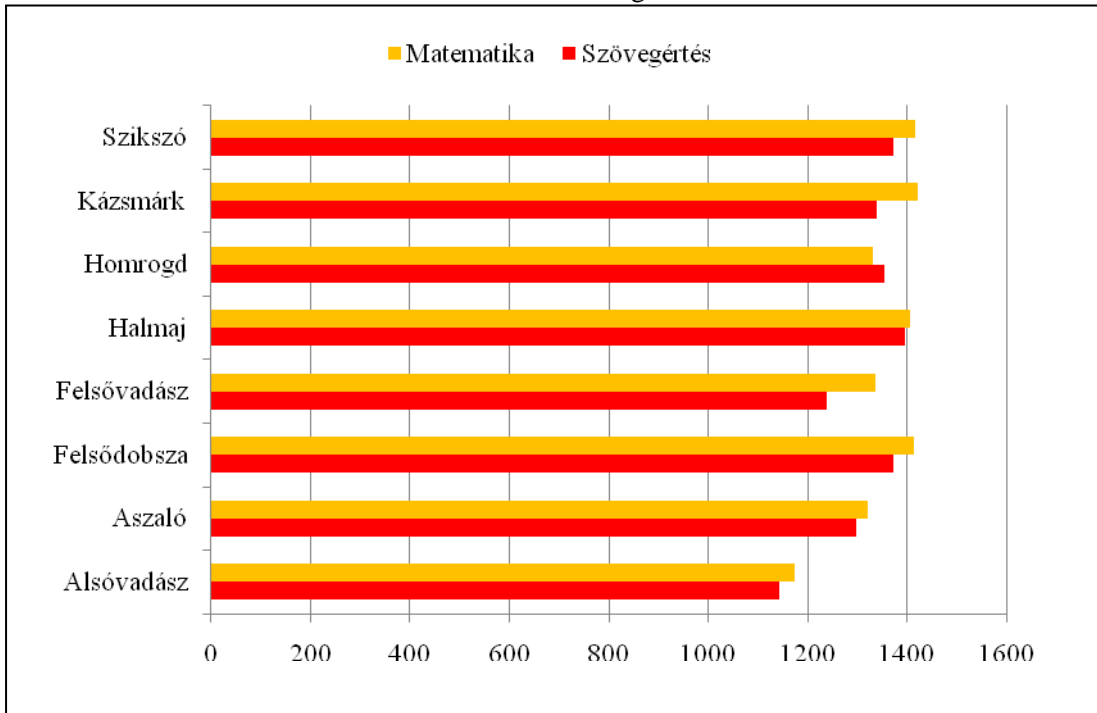
Az iskolák teljesítményét a 2008-2011 közötti kompetencia mérés eredményeit kiértékelve elemezhetjük, melynek adatai a Közoktatási Információs Iroda honlapján (www.kir.hu) érhetők el. Az évenkénti adatokból átlagokat képeztünk, így csökkenthetők az évenkénti ingadozásból eredő eltérések.

A 6. évfolyamon Szikszó, Kázmárk, Halmaj és Felsődobsza tanulói közel egyformán teljesítve 1400 körüli eredményt produkáltak (24. ábra). Kissé rosszabbul teljesítettek náluk Homrogd, Felsővadász és Aszaló hatodikosai, akik 1330 körüli átlagos értékeket értek el. A legrosszabb eredmény az Alsóvadászi iskolában született, ahol az átlagos érték mindössze 1170 volt.

A hatodikosok közül a Halmaji Iskola tanulói hajtották végre legjobban szövegértési feladatot a kistérségben. Őket követte Felsődobsza és Szikszó. Legrosszabbul itt is az alsóvadásziak teljesítettek.

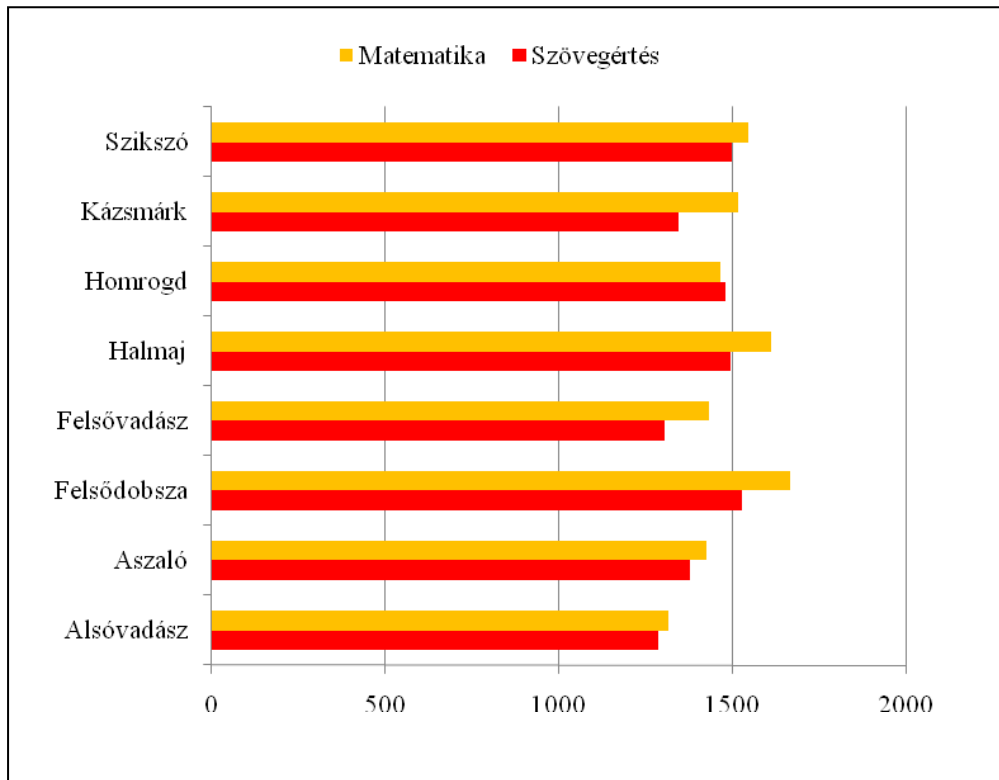
³ Megjegyzés: a helyi adatszolgáltatás szerint a Felsővadászi 15végzős közül csak egy gyerek nem tanult tovább (6,7%).

24. ábra: Kompetencia mérés eredményei a 6. évfolyamon a kistérség iskoláiban, 2008-2011 évek átlaga

Forrás: Közoktatási Információs Iroda (www.kir.hu)

25. ábra: Kompetencia mérés eredményei a 8. évfolyamon a kistérség iskoláiban, 2008-2011 évek átlaga

Forrás: Közoktatási Információs Iroda (www.kir.hu)

A nyolcadikosok matematika eredményei Felsődobozán és Halmajon voltak a legjobbak (25. ábra). Majd Szikszó, Kázsmárk és Homrogd következett a sorban. Legrosszabbul most is az alsóvadásziak szerepeltek.

Szövegértésben hasonló a helyzet, azzal a különbséggel, hogy itt a három legrosszabb Alsóvadász, Felsővadász és Kázsmárk.

A 2011-es legfrissebb adatokat használva (és az előbbi átlagokkal, valamint az idősoros adatokkal kiegészítve) elkészítettük a kistérség valamennyi iskolával rendelkező településének jellemzését a kompetenciamérés adatainak tükrében (26. ábra).

26. ábra: A 2011-es kompetenciamérés eredményei

A telephely települése	6. osztály		8. osztály	
	Matematika	Szövegértés	Matematika	Szövegértés
Alsóvadász	1124	1069	1173	1085
Aszaló	1378	1305	1439	1453
Felsődobozsa	1200	1397	1622	1513
Felsővadász	1240	1238	1478	1229
Halmaj	1372	1364	1661	1447
Homrogd	1323	1317	1372	1429
Kázsmárk	1362	1414	1587	1356
Szikszó	1373	1336	1551	1494
Általános iskola			1475	1372
6 osztályos gimnázium			1627	1616
Országos átlag	1486	1465	1601	1577
Községi átlag	1434	1408	1550	1513

Forrás: Közoktatási Információs Iroda (www.kir.hu)

Alsóvadász

A település iskolája mindkét évfolyamon szövegértésből és matematikából is a legrosszabb eredményeket produkálta a kistérségben és nagyon erős lemaradást jeleznek az adatok az országos és a községi átlagtól. Az idősoros vizsgálatnál szembevetve, hogy 2011-re jelentősen romlottak a nyolcadikosok eredményei mindkét tantárgyból. A hatodikosok eredménye szövegértésből nagyon változó, matematikából egyenesen rossz. További információt hordoz, hogy az alapszintet el nem érő tanulók aránya közel 100%-os.

Aszaló

Az iskola tanulóinak átlageredménye minden esetben az országos és községi átlag alatt marad. A hatodikos szövegértése és a nyolcadikosok matematika eredménye a kistérségben is a három legrosszabb eredmény közé került. Az alapszintet el nem érő tanulók aránya átlagosan 15-20 százalékponttal magasabb, mint a megfelelő településtípusban és képzéstípusban jellemző.

Felsődobozsa

A hatodikosok matematikaeredménye nagyon alacsony, jelentősen alatta marad az országos és a községi átlagnak, és a kistérségben a második legrosszabb eredményt mutatja. A hatodikosok szövegértése is alatta marad kissé az átlagos értékeknek, de itt már nem jelentős a lemaradás. A nyolcadik osztályosok matematika eredménye az országos átlagnál magasabb és a szövegértésük is eléri a községek átlagos értékét. Az idősoros összehasonlítás a 6. osztályosok esetében egy komoly csökkenést mutatnak az átlagpontok tekintetében, a 8. osztályosok esetében viszont több esetben 1750 pont fölötti teljesítményt tapasztalhatunk, ami azonban már megkérdőjelezi a kompetenciamérés hatékonyságát.

Felsővadász

A felsővadászi tanulók a kistérség iskoláit összehasonlítva a második legrosszabb eredményeket értél el a 2011-es kompetenciamérésen. Minden esetben jelentősen alatta maradnak mind az országos, mind a községi átlagos értékeknek. Az alapszintet el nem érő tanulók aránya szövegértésből mindkét évfolyamon magasabb 90%-nál és matematikából is 80%-nál. Az idősoros eredmények viszonylag kiegyensúlyozottak, sem komolyabb javulást, sem romló tendenciát nem mutatnak.

Halmaj

A település iskolája a kistérségben az egyik legjobb értékeket mutatja. A nyolcadikosok matematika eredménye nemcsak az országos átlagnál magasabb, de jobb, mint a budapesti általános iskolák átlagos eredménye. A többi esetben nem ilyen kiemelkedően jó az eredmény, jellemzően kissé elmarad a községi átlagos értékektől.

Homrogd

A nyolcadikos matematika eredményeket kivéve a homroghi diákok a kistérségi összehasonlításban közepes eredményt produkáltak. A nyolcadikosok matematika eredménye a vizsgált évek alatt folyamatos romlást mutat és 2011-ben a kistérségben a második legrosszabb eredményét érték el és már jelentősen lemaradtak az országos átlagtól.

Kázsmárk

A kázsmárki iskola tanulóinak eredményei hullámzóak. Míg a nyolcadikosok matematikából majdnem elérték az országos átlagot, addig szövegértésben jelentősen elmaradtak attól. A hatodikosoknál éppen fordított a helyzet, ők matematikából teljesítettek az országos átlagnál rosszabbul és szövegértésben nincs komoly lemaradásuk a kompetenciamérés alapján.

Szikszó

A szikszói tanulók eredményei minden esetben alatta maradnak az országos átlagos értékeknek és meglepő módon nem jobbak a kistérség többi iskolájánál. Az általános tendencia az, hogy a nagyobb települések iskolái jobban teljesítenek a kompetenciamérésen, mint a kis települések iskolái, de itt, a Szikszói Kistérségben ezt nem figyelhetjük meg. A nyolcadikosok esetében az eredmények szétválaszthatók az általános iskolában és a 6 osztályos gimnáziumban tanulók értékeire és itt már szembetűnő különbségek jelennek meg, és igazolódik az általános tendencia, hogy a 6 osztályos gimnáziumok eredménye szignifikánsan magasabb az általános iskolák eredményénél.

Jelentős probléma, hogy az egyes feladatellátási helyek nem rendelkeznek a közoktatási szakszolgálati feladatokat helyben ellátó, megfelelő számú humánerőforrással. A helyzetet nehezíti, hogy a Pedagógiai Szakszolgálat munkatársai között összesen 1 fő teljes és egy fő részmunkaidős pszichológus, egy szerződéses fejlesztő pedagógus, 1 teljes állású gyógypedagógus, két teljes állású és két szerződéses logopédus van. Korai fejlesztéssel foglalkozó munkatárs nincs.

27. ábra: Az egyes feladatellátási helyekre vonatkozó adatok
(teljes állásban –TÁ-, vagy részmunkaidőben –RM- foglalkoztatottak)

<i>Feladatellátási hely települése</i>	<i>Fejlesztő pedagógus</i>	<i>Gyógypedagógus</i>	<i>Logopédus</i>	<i>Gyógytestnevelő</i>	<i>Iskolai pszichológus</i>
Alsóvadász	0	1 RM	1 RM	1 RM	0
Aszaló					
Felsődobsza					
Felsővadász		2 RM	1 RM	1 RM	
Halmaj	1 RM	0	1 RM	1 RM	0
Homrogd					

Kázmárk	1 TÁ	1 TÁ	1 RM	1 RM	0
Léh	0	0	0	0	0
Rásonysápberencs	0	0	0	0	0
Szikszó	0	0	0	0	0

Az intézményekben nincs az iskolai munkát segítő szociális munkás, pedellus.

A kistérség 13 településén található óvodai feladatellátási hely. Selyeben és Szikszón egyházi és önkormányzati óvoda is van.

28. ábra: Óvodával rendelkező települések és fenntartóik

Település	óvoda fenntartója
Alsóvadász	Alsóvadász Község Önkormányzata
Aszaló	Aszaló Község Önkormányzata
Felsődobsza	Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség
Felsővadász	Felsővadászi Közoktatási Intézményi Társulás
Gadna	Felsővadászi Közoktatási Intézményi Társulás
Gagyvendégi	Felsővadászi Közoktatási Intézményi Társulás
Halmaj	Halmaj Község Önkormányzata
Homrogd	Miskolci Apostoli Exarchátus
Kázmárk	Kázmárk Község Önkormányzata
Léh	Léh Község Önkormányzata
Nagykinizs	Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség
Selyeb	Miskolci Apostoli Exarchátus illetve Selyeb Község Önkormányzata
Szikszó	Szociális Missziótársulat illetve Szikszó Város Önkormányzata

A kistérségben készült iskolavezetői interjúk alapján az alábbiakkal egészítjük ki az egyes települések közoktatási és az odajáró gyerekek helyzetét:

Halmajon az iskolába 270 gyerek jár. Kb 30%-ukról lehet elmondani, hogy megfelelő anyagi és családi körülmények között él. Az iskolába mintegy 40%-nyi roma gyerek jár. Ugyanakkor csak egy-két esetben fordul elő, hogy nem tiszták, elhanyagoltak a gyerekek. Az iskolában 64 3H-s, kb 120 2H-s gyerek van.

Sok családnál nem főznek otthon, de a menzán szinte mindenkinek biztosítják az étkeztetést. A testvérek egymás ruháiban járnak, télen fűtési nehézségek. Az is előfordult, hogy a gyerek gerincferdüléssel küszködött, de nem tudják elhordani uszodába, mert nem tudják kifizetni. Az önkormányzat biztosít (nyáron is) étkeztetést, gyűjtenek (az iskolában is) ruhákat.

Az iskolában nincs SNI-s gyerek (óvodában van egy-kettő). Kb 30 a beilleszkedési és magatartászavarral küszködő gyerekek száma az iskolában, de vizsgálatuk jelenleg is tart még. Számukra egyéni fejlesztési terveket készítenek, foglalkozásokat folytatnak. Saját gyógypedagógus képzése folyamatban van, logopédiai ellátás kistérségi szinten érhető el (ahogy a gyógypedagógiai is jelenleg).

Kedvezőtlen lakáskörülmények között a gyerekek mintegy háromtizede él. Melegvíz hiányzik a legjobban ezekben a háztartásokban, fürdőszoba általában van.

Egészségügyi probléma nincs a településen. Egy olyan család van mindössze, akikkel rendszeresen fordul elő ilyen probléma (pl. tetű).

A késői óvodakezdés és a rendszertelen óvodába-járás főleg az állami gondozott gyerekeknél jellemző, hogy óvodába kerülve nem tudnak még beszélni, elhanyagoltak. Később, és ez már jelentkezik az iskolában is, agresszívebbek, kiszámíthatatlan a viselkedésük.

Szikszón a jelenlegi intézményben van egy 6 évfolyamos és egy 4 évfolyamos gimnáziumi osztály. Az általános iskolások (464 fő) közül 9 SNI-s tanult integráltan, hátrányos helyzetű

tanuló 208, HHH-s 64 fő volt. A gimnáziumban (278 fő) 6 integrált tanuló, 107 hátrányos helyzetű és 39 HHH-s volt, 9 fő volt évismétlő. Az általános iskolában BTM-es gyerek 45 fő volt, évismétlő 18 fő volt. Szegregáltan összevonva oktatott tanuló 9 fő. A hatosztályos képzési formában, a 9. évfolyamon közbeiktatták az idegennyelvi előkészítő osztályt. Van az intézménynek lehetősége arra is, hogy levelező gimnáziumi oktatást végezzen, de nincs annyi jelentkező, hogy elindítsanak ilyen képzést. Az intézményben a 6 osztályos képzés a sikeresebb, nagyon jó az oktatási színvonal, a gyerekek 90%-a felsőoktatásban tanul tovább. Az intézményben ECDL- vizsgaközpont működik, a Miskolci Egyetem kihelyezett nyelvvizsgaközpontja működik itt. A 6 osztályos képzésben minden érettségiző rendelkezik ECDL vizsgával és nagyarányú a nyelvvizsgával rendelkező száma is, főként a nyelvi előkészítő évfolyam miatt. Matematikából és történelemből területi versenyeken előkelő helyezést érnek el. A 4 osztályos évfolyamon már nem olyan jó a színvonal (5-6 fő jelentkezik a felsőoktatásba, de így is csak 50-60%-os a továbbtanulók száma). Nagy létszámmal indulnak az osztályok (36-40 fő), de a lemorzsolódás óriási (a végére 23-25 fő marad). Nagyon nagy a sikertelenség és a bukási arány, mert a gyerekektől képességeikhez képest többet várnának el. Emiatt többen másik iskolát keresnek az első év után. Az iskola minden feltételt biztosít (korrepetálás, nyelvvizsga), de a gyerekek szorgalmán és akaratán múlik, hogy milyen eredményesen végzi az iskolát.

Csak érettségire épülő szakképzés zajlik az iskolában. Érettségi utáni kereskedőket (élelmiszer és vegyi áru, ruházati eladó, bútor-és lakástextil) képeznek jelenleg OKJ-s tanfolyam keretében. A szakképzést a Zempléni Térségi Integrált Szakképző Központ koordinálásával végzik. Nem minden évben tudnak indítani ilyen tanfolyamot, ez a jelentkezés függvénye. Most van egy végzős szakosztály, 8 fővel, akik az induláskor még 16-an voltak. A nagy lemorzsolódást két dolog indokolja, egyrészt azok, akiket első évben nem vettek fel főiskolára ide jelentkeznek, de ha következő évben sikerül a felvételi, elmennek. Másrészt az Abaúj térség nagyon szegény térség, előfordul, hogy a szülők kiveszik a gyerekeket az oktatásból és munkába küldik. A szakképzéshez 90 órás egybefüggő kötelező nyári gyakorlat társul: az iskolának a Balla Bútorbolttal, a Coop Élelmiszeráruházzal és a helyi ruhaboltokkal van szerződése, ahova a gyerekek heti egy nap, forgó rendszerben szakmai gyakorlatot végeznek. A szakképzési törvény változásaival igyekeznek lépést tartani, eddig sikerült is, most a műszaki eladó társul a többi mellé, igyekeznek ehhez is gyakorlati helyszínt találni.

A gimnáziumban és a szakképzésben is a lányok vannak többségben. Miskolc Szikszótól 10 km-re van, neves és színvonalas középiskolákkal rendelkezik, velük kell felvennie a szikszói intézménynek a versenyt, de az ottani propagandával szemben esélytelenek.

A gyerekek zömmel Miskolcra jelentkeznek felsőoktatási intézménybe.

Az általános iskolai oktatásban emeltszintű képzés van az évfolyamok között, a testnevelés emelt szint, amely 1-4. osztályig nagyon jól működik, de elvileg egészen 8. osztályig tart. Két sportágban jeleskednek: a triatlonban és a duatlonban. Ötödikben ehhez indul idegennyelvi emeltszint 5-6. osztályban, ennek folytatása a 6 osztályos gimnáziumban van. Matematika emeltszint is van a helyi tanterv szerint 5-8. osztályokban. Az általános iskolában 1-6.-ig minden évfolyamon 3 osztály van. Ebből egy sporttagozatos, egy iskolaotthonos osztály, egy pedig normál fél napos osztály. A felső tagozaton általában egy osztály idegennyelvi tagozatos összejön, általában van egy fél osztály matematika – fél osztály testnevelés tagozatos, és egy normál csoport. De ez változó, az igényeknek megfelelően. 7-8.-ban két osztály marad, az egyik matek-testnevelés emeltszintű megosztva, a másik pedig normál osztály.

A pedagógiai szakszolgálat fenntartója ezen túl csak az állam lehet, nem tudják, hogy mi lesz a sorsa. A művészeti iskola leválik és egy miskolci székhelyű alapítványi iskola (Fabula) fogja tovább működtetni. A könyvtár sorsa is kérdéses. Valószínűleg ketté fog válni, lesz egy iskolai és egy városi könyvtár, de utóbbi finanszírozása még kétséges.

2011-ben az általános iskola létszáma 464 fő volt, a gimnáziumé 278, szakképzésben 9-en vettek részt, összesen 751 diák járt az iskolába. Alapfokú művészeti oktatásban 151 gyerek vett részt.

A Beruházás a 21. század iskolájában program keretein belül zajlott épület-felújítás (tető, nyílászárók, világítás, hőszigetelés). 2010-ben az árvíz érintette az iskolát is, és a rekonstrukciós programban részt vesznek. Eszközbeli fejlesztéssel jól állnak: sok teremben van digitális tábla, tv, videó.

Van az általános iskolában egy összevont csoport, amelyben SNI-s gyerekeket, zömével enyhe értelmi fogyatékosokat oktatnak, ez szegregált csoport. De integráltan is vannak SNI-s tanulók minden osztályban, még gimnáziumban, 6 osztályos évfolyamon is. Az intézményben működő Egységes Pedagógiai Szakszolgálatnak köszönhetően az SNI-s gyerekek fejlesztését helyben szakemberek végzik. Nem volt könnyű dolguk, mert a szülőkkel nehéz volt elfogadtatni, hogy a gyerek fejlesztésre szorul. Most már viszont látják a hatását, és szívesen viszik a gyerekeket különfoglalkozásokra. Az Egységes Pedagógiai Szakszolgálat nem csak helyben, hanem szerződéses alapon a kistérségben is szolgáltat. Ellátják a kistérségi logopédiai feladatokat, nevelési tanácsadást végeznek.

Amire leginkább szükség lenne: épület. Az iskola négy épületből áll, amelyek egy telken, de szétszabdalva található szaktantermekkel, tornateremmel, a szakszolgálat irodáival. Jelenleg a kiszolgálóhelyiségek hiánya (pl. szertárak, tanári szobák) a legnagyobb probléma. Az feladatok bővülésével kinőtték az épületeket. A folyamatos karbantartás is probléma, több helyen beázik az épület. Elavult a villamoshálózat az egyik épületben, életveszélyes. A vízhálózattal is probléma van. Nincs olyan épület, amire egy általános felújítás, karbantartás ne férne rá.

Az iskola gazdag szabadidős tevékenységet biztosít a gyerekek számára, vannak szakkörök, tehetséggondozó foglalkozások, van sportolási lehetőség, van a közelben uszoda, amit az iskola is használ, képzőművészeti oktatás is van az iskolában délutáni foglalkozás keretében annak, aki igényli és beiratkozik. Az általános iskolában festészeti tanszak, a gimnáziumban grafikai szakág működik. Minden évben van kiállítási lehetőség a református templom kiállítótermében, illetve a Borsod megyei Építész Kamarával együttműködve. Van néptáncscsoport is az iskolában. Van zeneoktatás is az iskolában (gitár, zongora, magánének) korlátozott létszámban. Iskolai szociális munka keretében van az intézményben egy gyermek- és ifjúságvédelmi felelős. Itt említi, hogy a településen működik a Máltai Szeretetszolgálatnak és a Vöröskeresztnek is egy-egy csoportja, akik nagyon sokat segítenek a gyerekeknek. Iskolapszichológus az Egységes Pedagógia Szakszolgálat keretében működik az iskolában. Egy főállású és egy részmunkaidős pszichológus látja el a feladatot. Megfelelő az ellátás, de van várólista, igény szerint, szülői engedéllyel lépnek közbe.

Abaújszolnokon gyakorlatilag semmilyen szolgáltatás nincs, ami a településen elérhető lenne. Állandó bolt sincs, mozgóárusok vannak.

Óvodába általában Selyebre viszik a gyerekeket, többnyire 3 éves kortól. Alsótagozatba jellemzően Selyebre, felső tagozatba Lakra járnak a gyerekek (Lakra hét község gyerekei járnak, társulásban). Van, aki Homrodra viszi a gyereket, itt van óvoda és alsó-felső tagozat is. Selyebre általában a roma gyerekek járnak. Iskolabusz nincsen, Volán járáttal mennek a gyerekek. Két gyereknél jelent problémát a hiányzás, náluk a család természetben kapja a családi pótlékot. Több gyereknél fog még problémát okozni.

A házi orvos és a védőnő kéthetente szokott kijárni. A gyerekek között előfordul tetvesség, rühösség és ótvar is. Több fiatakorúnak született gyereke.

Felsővadászon jelenleg 161 tanuló jár az intézménybe. A településről 87 gyerek van, a többiek bejárók. Kb. 16 gyerek megy el a településről más iskolába (Homrodra). Az elhordás már az óvodás korban elkezdődik. A tanulóknak kb. 20% lehet szegény, de ennek megítélését árnyalja, hogy például az ingyenes étkeztetést kevesen eszik meg. A hivatalos statisztika szerint 87%-a 3H-s tanuló. Két gyerek kivételével mindenki hátrányos helyzetű. A gyerekeken nem látszik a szegénység, öltözkük jó, tiszták, a felszerelést pedig az iskola biztosítja. Az iskola biztosít napi kétszeri étkezést, tanszereket, tankönyveket. Egy napos kirándulások vannak az iskolában, ezek költségeit pályázatokból fedezik – ezzel kapcsolatban inkább az a probléma, hogy a szülők nem engedik el a gyerekeket.

A településen nem működik olyan szervezet, ami a gyerekekkel foglalkozna.

18 SNI-s gyerek jár az iskolába, ebből 4 középsúlyosan, a többi enyhén fogyatékos gyerek. A gyerekek közül kb. 4-5 olyan gyerek van, akiknél valószínűsíthetően a szülők „intézték el” az SNI-vé nyilvántartást. Mintegy 15-20 olyan gyerek lehet, aki bár nem SNI-s, de súlyosabb magatartás-zavarral küzd. A szűréseket Szikszón és Miskolcon végzik, de van olyan, aki nem jut el ezekre a szűrésekre. Jelenleg nincs védelembe vett gyerek az iskolában. Minden héten jön a gyógypedagógus, de csak heti 4+2 órában, ami nagyon kevés – de nincs több pénze az iskolának. Saját fejlesztőpedagógusuk nincs az iskolában. A kistérség biztosít gyógytestnevelőt, logopédust. Fejlesztőszoba nincs. Évente 2-3 korai terhesség fordul elő. Ők a későbbiekben teljesen kiesnek az iskolából. Magatartási probléma sok van a településen. főleg a bejáró és a helyi gyerekek között. Az iskolai hiányzás is nagy probléma, de a jegyzői felszólítás nem visszatartó erő – a család „gámját” a rokonságból választják ki, így a természetbeni juttatás nem foglalkoztatja különösen a szülőket. Jelenleg kb. 30 gyereknél haladta meg az 50 igazolatlan órát a hiányzások száma.

Beilleszkedési és magatartászavaros gyerek 17 van az iskolában – papíron, de a valóságban az iskola felét lehetne ebbe a kategóriába sorolni. Otthon nem tanulnak a gyerekek, a házi feladatot az óra elején csinálják meg a gyerekek – ha egyáltalán kiadnak.

Az iskolában nincs jó tanuló, a többiek visszahúzzák – ciki az iskolában tanulni, jelentkezni. Túlkoros sok van, a 6. osztályban pld nincs „normálkorú”. A tankötelezettség leszállításával kevesebb lett a túlkoros – ráadásul a tapasztalat szerint pont az idősebbek vették komolyabban az iskolát. Kb. 25 évismétlő lesz ebben az évben, emellett 25 pótvizsgára bukás várható. Az óvoda zsúfolt, jelenleg egy csoportban 37 gyerek jár oda. Bár van 3 éves az óvodában, a helyhiány miatt főként 4-5 évesek járnak – ettől függetlenül igény lenne a korai óvodáztatásra. A korai fejlesztés hiánya okoz problémát (figyelem, higiénia, beszéd-problémák). Külön fejlesztést az IPR keretén belül tudnak nyújtani, de ez kevés. Azokkal, akik járnak óvodába, probléma nincs.

A tanulók kb fele bejáró, ők Gadnáról, Felsőgagyról, Gagybátoriból, Kupáról járnak be. A behordásukat a Volán biztosítja.

Tavaly volt az iskolában napközi, de ez megszűnt a pénzügyi gondok következtében. A korrepetálást, délutáni foglalkozásokat próbál az iskola az IPR programon belül csinálni, de ez nem jár elégséges eredménnyel.

Leginkább a délutáni, fejlesztő foglalkozások, egész napos tanulás hiányozik, az tudná a legjobban támogatni az iskolai oktatói-nevelői munkát. A legfontosabb szolgáltatások az iskolaotthonos tanítás, a tanulószoba, illetve az iskolapszichológus lenne az intézményben. A gyerekek legnagyobb gondja, hogy az iskolán kívül egyáltalán nem foglalkoznak a tanulóval, a délelőtti oktatás pedig nagyon kevés. Az iskolapszichológus a sok magatartás-zavaros gyerek miatt, illetve a családi problémák kezelése miatt lenne fontos.

5.4. Egyéb szolgáltatások – szórakozás, boltok, települések megközelíthetősége és falugondnokok, pénzügyi szolgáltatások

A kistérség apró- és kistelepüléseinek intézményi ellátottsága gyenge, amit az alacsony népességszám és a fizetőképes kereslet hiánya magyaráz. Néhány példát kiragadva gyógyszertár, vagy fiókgyógyszertár 3 településen, posta 7 településen, bankfiók (illetve takarékszövetkezeti fiók) 5 településen érhető el. A kistelepülések lakosainak ezért alapellátásuk kielégítésére is utazniuk, más települést felkeresniük szükséges.

A kistérség minden településéről legalább két buszjárat indul Szikszóra, illetve Miskolcra. (29. ábra). Legrosszabb Gagybátor elérhetősége, ahonnan mindössze 2 buszjárat közlekedik Szikszóra és 51 perc az átlagos menetidő. Legjobb helyzetben pedig Aszaló van, hiszen 16 buszjáratral átlagosan 6 perc alatt lehet Szikszóra érkezni.

Miskolcra Szikszóról 31 közvetlen buszjárat indul, ami átlagosan 27 perc alatt teszi meg a távot.

29. ábra: Menetrendszerinti közvetlen buszjáratok száma és menetideje Szikszóra és Miskolcra a kistérség településeiről

Megnevezés	Közvetlen járatok száma naponta a kistérségközpontba 2009	Közvetlen járatok száma naponta a megyeszékhelyre 2009	Közvetlen járatok átlagos menetideje a kistérségközpontba 2009	Közvetlen járatok átlagos menetideje megyeszékhelyre 2009
Abaújlak	6	6	39	68
Abaújszolnok	5	5	32	61
Alsóvadász	13	13	6	35
Aszaló	16	16	6	33
Felsődobsza	4	4	36	63
Felsővadász	5	5	29	58
Gadna	5	5	35	64
Gagybátor	2	2	51	80
Gagyvendégi	5	5	47	76
Halmaj	16	16	13	40
Hernádkércs	4	4	30	57
Homrogd	12	12	14	43
Kázsmárk	9	9	18	46
Kiskinizs	4	4	17	44
Kupa	5	5	24	53
Léh	9	9	22	50
Monaj	11	11	20	49
Nagykinizs	8	8	25	52
Nyésta	3	2	40	60
Rásonyápperencs	9	9	27	55
Selyeb	5	5	26	55
Szentistvánbaksa	4	4	24	51
Szikszó	0	31	0	27

Forrás: VÁTI, Teir

A települési interjúk alapján az alábbi fejlesztésekről és szolgáltatásokról számoltak be a település különböző szintű vezetői:

Halmajon a legutóbbi fejlesztés tavaly zárult le, ennek keretében felújították az iskolát (hőszigetelés, nyílászáró-csere), az óvodát – utóbbit bővítették is. Integrált Községi Szolgáltató Teret hoztak létre, itt közösségi ház, piac működik. Ez a három projekt 300 m Ft értékű volt. Korábban az önkormányzati hivatal és az egyházi iskola volt épületének (jelenleg szociális foglalkoztató) tetejét újították föl. Kisebbségi fejlesztések is voltak: útfelújítások, az iskolában a könyvtár-bővítés, az informatikai tanterem kialakítása és fejlesztése, tornaterem felújítás. A teljes infrastruktúra kiépült a településen, saját ivóvíz ellátásunk, szennyvíz hálózatunk, szennyvíz tisztító telepünk van (utóbbihoz 500 lakás csatlakozott). Helyi televízió-szórás van, van közösségi informatikai termük.

Az önkormányzati program, pontosabban a START-on belül a térszaktágyár, illetve a savanyítóüzem – kb. 10 embernek ad majd tartós foglalkoztatást.

Kultúrház, játszótér – a programok, illetve a helyszín mindenki számára nyitott. Közvetlenül gyerekek megsegítésére irányul a településen aktív Amerikai Ház Alapítvány, az Ökumenikus

Segélyszervezet (tartós élelmiszersegélyt osztanak), a Minden Gyerek Lakjon Jól Alapítvány (vetőmagot, kisállatot osztanak a rászorulóknak). Adósságkezelő szolgáltatás nincs a településen.

Szikszón most folyamatban van egy „inkubátorház” kialakítása, nemsokára átadják. Vállalkozások támogatása a célja. Meg van határozva, hogy 11 vállalkozásnak kell beköltöznie a településre és őket fogja összefogni ez az ún. inkubátorház. Ez egy ÉMOP-os pályázat keretein belül létesült.

Van egy város-rehabilitációs pályázat, ők csak „Fő tér 2.0”-nak hívják. Ez is ÉMOP-os pályázat. Ennek az első része már korábban lezajlott, azért 2.0 az elnevezése. Ezen belül lesz az alpolgármesteri irodának egy teljesen új része, egy új okmányirodával bővül. A református parókia lesz felújítva, illetve egy utca (Bolt u.) teljes felújításra fog kerülni.

Folyamatban van az óvoda felújítása, ill. egy új egységes óvoda-bölcsőde kialakítása, a régi óvoda bővítésével. Jelenleg nincs bölcsőde a településen. Az új intézményben 15 ovis, és 5 fős bölcsis férőhely lesz majd.

Településrekonstrukció az árvíz után („árvizes pályázat”), ennek keretében 6 utcát újítanak fel. Illetve egy közösségi teret építenek a Szepsi Csombor Márton iskolába. Ez is jelenleg futó pályázat.

A Szikszó Városért Alapítvány a Földművelésügyi Hivatalnál nyert egy pályázatot, kialakítottak egy fásított területet, a Bethánia Kertet, illetve Bethánia Sétányt.

Kistérségi beruhásként épül a Szociális Szolgáltató Központ. A családsegítő és a gyermekjóléti szolgálat ebben az épületben fog működni, jelenleg máshol székel. Most folyamatban van egy „inkubátorház” kialakítása, nemsokára átadják. Vállalkozások támogatása a célja. Meg van határozva, hogy 11 vállalkozásnak kell beköltöznie a településre és őket fogja összefogni ez az ún. inkubátorház. Ez egy ÉMOP-os pályázat keretein belül létesült.

Van egy város-rehabilitációs pályázat, ők csak „Fő tér 2.0”-nak hívják. Ez is ÉMOP-os pályázat. Ennek az első része már korábban lezajlott, azért 2.0 az elnevezése. Ezen belül lesz az alpolgármesteri irodának egy teljesen új része, egy új okmányirodával bővül. A református parókia lesz felújítva, illetve egy utca (Bolt u.) teljes felújításra fog kerülni.

Folyamatban van az óvoda felújítása, ill. egy új egységes óvoda-bölcsőde kialakítása, a régi óvoda bővítésével. Jelenleg nincs bölcsőde a településen. Az új intézményben 15 ovis, és 5 fős bölcsis férőhely lesz majd.

Településrekonstrukció az árvíz után („árvizes pályázat”), ennek keretében 6 utcát újítanak fel. Illetve egy közösségi teret építenek a Szepsi Csombor Márton iskolába. Ez is jelenleg futó pályázat.

A Szikszó Városért Alapítvány a Földművelésügyi Hivatalnál nyert egy pályázatot, kialakítottak egy fásított területet, a Bethánia Kertet, illetve Bethánia Sétányt.

Kistérségi beruhásként épül a Szociális Szolgáltató Központ. A családsegítő és a gyermekjóléti szolgálat ebben az épületben fog működni, jelenleg máshol székel.

A Máltai Szeretet Szolgálat élelmiszersegélyei, illetve a SZIROM Egyesület csinált csecsemőgondozással kapcsolatos programot.

Van egy egyesület (Összefogás Abaújért), pályáztak épület-felújításra, közösségi házat akarnak létrehozni a romáknak. Az öregek otthona épületének egy részét akarták kialakítani. A korábbi, CKÖ elnökkel készített interjúban is volt szó közösségi házról, úgy tűnik a korábbi és a jelenlegi CKÖ elnök is roma közösségi házban gondolkodik, de más-más helyen. Sőt a Roma Kötelék Egyesület elnöke is pályázik.

Szikszón korai fejlesztés nincs, hanem a Kamilla Program keretén belül ezt a megyei Pedagógiai Intézet csinálja. Gyerekház nincs a településen. Óvodából van kettő is, az egyik a városi óvoda, a másikat pedig a Szociális Misszió Társulat tartja fenn (Bethánia Óvoda). Mindkettő több csoporttal működik, pontos létszámot nem tud, minkét oviból jönnek az általános iskolába gyerekek. A két óvoda között lényeges különbség nincs szerinte. A városi óvodában bölcsőde csoport is van, mert a korábbi bölcsőde megszűnése után részben ezt a funkciót is viszi az intézmény. Bölcsődére lenne igény. Családi napköziről nem tud. Az

iskolában, amelyik gyerek kéri, annak tudnak napközis ellátást biztosítani. Logopédiai ellátás van az Egységes Pedagógiai Szakszolgáltatás keretében, ellátják az óvodákat is. A nevelési tanácsadás szintén az intézményhez tartozó pedagógia szolgálaton keresztül történik. A gyógytestnevelést szintén a pedagógiai szakszolgálat szakemberei végzik. Pályaválasztási tanácsadást igény szerint csoportonként megcsinálja a nevelési tanácsadó. Iskolai napközi van az iskolában, 4-5 csoportot jelent az iskolaotthonon kívül, ez az alsó tagozatot érinti. Felső osztályokban már nem igénylik, csak elenyésző számban. Tanulószoza szervezésével próbálkoztak, de mindig kudarcba fulladt, nincs rá igény. Az iskolaotthon van, és jól működik. Tanoda nincs. A Szirom (Szikszói Roma Nők) Egyesület pályázott tanodára, de nem nyertek. Van egy szervezet (a nevét nem tudja), akik fenntartanak egy tanodához hasonló helyet, ahol rendezvényeket szerveznek, bárki bemehet segítenek neki, ha pályáznak a gyerekek uzsonnát is kapnak. Nyári napközi nincs, a szülők nem igénylik. Mindenféle tábor van, 1-2 hetes, de napközit nem igényelnek. A nyári étkeztetést az iskolától teljesen független önkormányzati konyha intézi. Ifjúsági klubról nem tud. Lenne rá igény. Gyermekjóléti- és családsegítő szolgálat működik a településen, kistérségi keretek között, de Szikszón van a központja. Ők is szerveznek nyári táborokat, napközit, gyerekfoglalkozásokat. Az iskola napi kapcsolatban van velük, nagyon jó az együttműködés. Átmeneti gondozást nyújtó lehetőség nincs. Nevelőszülők vannak szép számmal.

Van egy gyermekorvosi körzet Szikszón, megfelelő az ellátás. Fogorvosi ellátás is van helyben. A kórházban szakrendelés elérhető. Védőnő van, a családsegítőhöz tartozik, külön iskolai védőnő nincs. Nagyon jó velük az együttműködés.

Minden lehetséges pályázatot megpályáznak, ami most a polgármester szívügye a strand kialakítása. Az uszoda mellett találtak jó minőségű meleg vizű forrást, itt akar strandot létrehozni, ez lesz az elkövetkezendő évek legnagyobb beruházása, ha sikerül.

Ezen kívül egy kulturált, szép, orvosi rendelőt akar létrehozni a volt bank épületében. Jelenleg a gyógyszertár mellett található az orvosi rendelő: gyermekorvos, háziorvos, fogorvos.

A polgármester szívügye egy gokart pálya kialakítása is. Ez a Hell Energy Kft. beruházása lenne, versenyeket rendeznének. Most kezdik építeni, már megvan az átadás időpontja: 2013. május 15. Magyarországon olyan színvonalú gokart pálya még nincs, amelyet a településre terveznek. Reménykednek a látogatószám növekedésében, 40 ezer főre terveznek. Az ehhez szükséges infrastruktúra (pl. szálláslehetőség) nem épül.

Abaújszolnokon a családsegítő kijár a községbe, ha valami probléma van, de gyakran cserélődnek, nem fordítanak kellő energiát a problémák megoldására. Védőnő is jár ki a településre. Elmondása szerint a gyerekekkel foglalkozó szakemberek félnek a szülőktől. Gyakran elzavarják őket. Az orvos kéthetente jön, segítőkész, de nem konfrontálódik a szülőkkel, amikor szükséges lenne.

Felsővadászon van óvoda, iskola. Az érintettek kapnak óvodáztatási támogatást. Helyben nincs saját orvos. Háziorvos volt a településen, de 30 év után nemrég elköltözött a településről. Más szolgáltatás nem volt korábban sem. Az óvodabővítést határozták el, pályázatuk elbírálás alatt van. Az iskolával a legnagyobb baj, hogy sokan jönnek más településről és az idegen gyerekeket nem tudja kezelni a falu. Éppen emiatt az önkormányzat azon gondolkodik, hogy az egész iskolát bezárja, és a helyén múzeumot alakít ki. A hiányzó szolgáltatásoknak leginkább a munkahelyteremtést kellene megcélozni.

6. Közbiztonság és kriminalitás

A statisztikai adatok alapján a kistérségben (38,6) a bűncselekmények 1000 lakosra jutó száma nagyjából megegyezik a megyei (39,5), régiós (40,6) és országos (41,9) átlagokkal. Egyes településeken azonban kiugróan magas értékeket tapasztalhatunk, így Aszalón (211),

Abaújszolnokon (115) és Gadnán (79). Ezeknek a településeknek a közbiztonsága rossz és így az ott élők biztonságérzete alacsony.

A kistérség települései az Encsi Rendőrkapitányság illetékességi területéhez tartoznak, melyen 80 település található (3 város, 77 község), és lefedettségét három rendőrőrs (Szikszó, Gönc, Krasznokvajda), valamint a Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztály biztosítja.

Szikszói Rendőrőrs állománya 13 fő (1 fő tiszt őrsparancsnok, 8 fő körzeti megbízott, 4 fő járőr). A rendőrőrs illetékességi területén 1 város és 9 község található, összesen 12.224 lakossal. A települések száma és távolsága nem teszi lehetővé, hogy a szolgáltatások során minden településen megfelelő óraszámú közterületi szolgáltatást végezzenek.

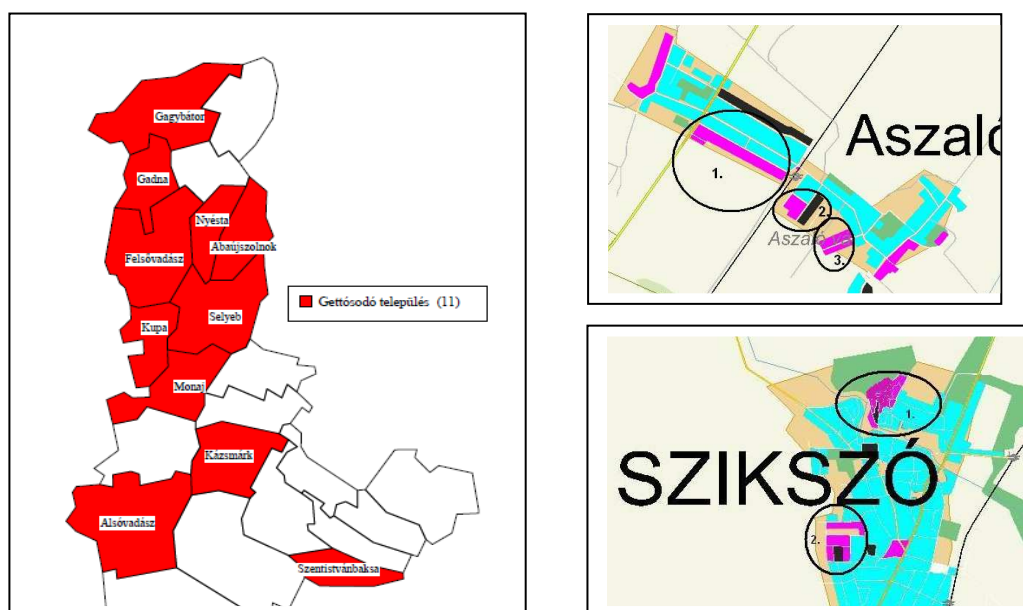
Az őrs illetékességi területén található Alsóvadász és Aszaló település, ahol az elmúlt évek során kiemelkedő számban kerültek regisztrálásra bűncselekmények. Az őrs létszáma lehetővé teszi a 24 órás szolgálat vezénylését, azonban szabadságok, betegségek esetén csak a Halmaj székhelyű körzeti megbízotti csoport segítségével biztosítható az állandó rendőri jelenlét.

Krasznokvajdai Rendőrőrs állománya mindössze 6 fő (1 fő tiszt, 3 fő körzeti megbízott, 2 fő járőr). A rendőrőrs illetékességi területén 15 község található, összesen 2.643 lakossal. A terület nagysága és a települések száma nem teszi lehetővé, hogy a szolgáltatások során minden településen megfelelő óraszámú közterületi szolgáltatást lássunk el. Az őrs illetékességi területén található Csenyéte település (454 fő lakos, 997 ha) lakosainak 100 %-a, valamint Gadna település (262 fő, 809 ha) lakosainak 80%-a szociálisan hátrányos helyzetű.

7. Szegregátumok, gettósodott és gettósodó települések

A szegregátumok, gettósodó települések lehatárolása nehézkes. A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség úgy határozta meg a szegregátumokat, hogy azok az ún. alacsony státuszú népesség aránya - vagyis a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezőknek és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezőknek az aktív korúakon belüli aránya - alapján jelölhető ki. Szegregátumnak minősülnek tehát azok a területek, ahol az alacsony státuszú népesség aránya meghaladja a 40%-ot. A szegregátumok kétezer fő alatti települések esetében a települések egésze szintjén (ezt mutatja a 30. ábra), kétezer fő feletti települések esetében a településrészek (háztömbök) szintjén jelölhető ki. Az adatokat az NFÜ megbízásából a KSH állította elő a 2001-es népszámlálás adataiból.

30. ábra: Gettósodó települések és településrészek a NFÜ-KSH lehatárolás szerint

Forrás: <http://www.nfu.hu/doc/1326> alapján saját szerkesztés

Ennek eredménye, hogy a Szikszói Kistérségben 11 olyan település található, ahol az alacsony státuszú népesség aránya meghaladja a 40%-ot, és a lakosságszáma 2000 fő alatti, tehát egészében szegregátumnak minősíthető. E települések együttes népessége összesen 5133 fő, akik közül 1265 fő 14 éven aluli gyermek. A települések egy tömbben jelennek meg, így a kistérség szinte egész északi területe gettósodó tendenciákat mutat, ami a problémát tovább hatványozza, súlyosbítja.

A 2000 főnél népesebb települések közül Aszalón három, Szikszón pedig két szegregált lakóövezet különíthető el. Ezek a településrészek jellemzően a városok, községek külső területein, nemegyszer külterületén helyezkednek el, több esetben térben is elkülönülnek a település többi részétől. Interjúk alapján két roma szegregátum van Szikszón: a pincesori és a település „lenti” részén lévő. Az utóbbi településrészen tősgyökeres szikszói cigányok élnek, a pincesori részen lévő házak elértéktelenedtek és utána költöztek oda romák, így alakult ki az a szegregátum. Oláh cigány elenyésző számban van Szikszón, inkább romungrók vannak.

A jegyzői adatlapok alapján Aszaló, Hernádkércs, Alsóvadász, Felsődobsza, Kázmárk, Szikszó és Felsővadász településeken található szegregátum (31. ábra). Az így meghatározott 8 szegregátumban megközelítőleg 400 háztartásban közel 1800 fő él, akiknek majdnem fele 18 éven aluli. Ezen településrészek gyermekszegénységi kockázata kiemelkedően magas.

31. ábra: A szegregátumok jellemző adatai jegyzői adatközlés alapján

település	helye	háztartások száma	személyek száma	18 év alattiak száma
Hernádkércs	Zrínyi utca	12	50	14
Alsóvadász	Újtelep utca	50	337	196
Felsődobsza	Arany János utca	25	89	41
Aszaló	Topolyás út	38	180	110
Kázmárk	Rozmaring út – Dankó P. út	65	400	200
Szikszó	Pincés terület (Alsópincesor, Felsőpincesor, Branyiszkó, Vasvári és Dolhai u.)	85	264	58
Szikszó	Újkerti városrész (Dankó Pista, Toldi Miklós, Magyarai és Gémeskút u.)	98	363	120
Felsővadász	Ady Endre utca	20	100	45
Összesen		393	1783	784

Forrás: jegyzői adatlapok

8. A megnevezett fejlesztési szükségletek és igények (adatlapok és interjúk alapján)

A kistérségben készült adatlapok alapján vázolhatjuk a legfontosabb hiányosságokat, fejlesztésre váró szükségleteket.

A jegyzői adatlapokon mindössze 11-en jelölték meg olyan fejlesztési lehetőségeket, amellyel javítani lehetne az itt élő gyermekes családok helyzetét. Ezek közül legtöbben, mint legfontosabb feladatot a munkahelyteremtést, a munkakultúra szintjének emelését, a vállalkozások segítségét jelölték meg. Emellett családtervezési képzést és tanácsadást javasoltak a helyes családmodell elsajátítása érdekében, valamint szerepelt még helybeni szakképzés, akadálymentesítés és strandépítés a fejlesztési igények között.

Másod, illetve harmadsorban fontosnak tartották, hogy a szabadidő, illetve a nyári szünet hasznos eltöltésére programokat szervezzenek a gyerekeknek (kulturális programok, kirándulások, sport és kézműves foglalkozások). Említést kapott még, hogy szükséges lenne játszótereket építeni és felújítani, valamint bölcsődét, illetve családi napköziket létesíteni.

A közoktatási intézményekből nagyszámú és a kistérség fejlesztése szempontjából nagyon fontos szükségletek és ötletek érkeztek. Ezeket az alábbi pontokban foglalhatjuk össze:

- a közoktatási intézmények épületének, udvarának, tornatermének/tornaszobájának felújítása, korszerűsítése
- eszközpótlás, eszközbeszerzés: rajz- és tornaszerek, játékok, könyvek, informatikai eszközök
- szakemberhiány megoldása, további óvónők, pedagógiai asszisztensek, valamint képzett dajkák alkalmazása, a pedagógusok szakmai és módszertani továbbképzése
- szükség esetén új óvodai csoportok indítása (több helyen az óvoda 30 feletti csoportlétszámmal működik egyetlen óvónővel)
- gyogyepedagógusok és pszichológusok alkalmazása, akik segítenék az SNI-s és viselkedési problémákkal küzdő gyerekek oktatását és nevelését
- rendszeres orvosi szűrések, ellenőrzések, gyermekorvosok alkalmazása a gyermekek gyakori betegeskedése miatt
- délutáni napközi, tanulószoba, tanoda hálózat kialakítása
- Biztos Kezdet Gyermekházak létrehozása
- több kulturális program, kirándulás, mind a gyerekek, mind egész családok részére
- gyermekjóléti szolgálat tevékenységének erősítése
- prevenciós tevékenységek: deviáns magatartás, korai terhességek, káros szenvedélyek megelőzése érdekében
- a szülők felzárkóztatása: alapvető ismeretanyag elsajátítása (olvasás, írás, számolás), életviteli és gyermeknevelési tanácsadás
- munkalehetőség, otthoni foglalkoztatás, háztáji élelmiszertermelés segítése.

A családsegítő szolgálat véleménye szerint a jelzőrendszer nem megfelelően működik, a legtöbb településről a rászorult családokról jelzés nem érkezik, így ennek javítása elengedhetetlenül szükséges.

A pedagógiai szolgálat munkatársai szerint fontos lenne eszköztáruk fejlesztése és az amortizálódott eszközök pótlása, valamint tornaszoba létesítése, ahol megtarthatnák mozgásterápiás fejlesztési óráikat. Emellett javasolnának pszichológiai tanácsadást és klub elindítását több csoportban, pl. kismamáknak, deviáns gyermekek szüleinek, gimnazistáknak.

Halmajon az iskolaigazgatói interjúból az alábbiak fogalmazódtak meg:

A legfontosabb szolgáltatások az iskolai napközi kibővítése, a tanulószoba megteremtése, illetve az iskolapszichológusi ellátás lenne. A napközi, illetve a tanulószoba a délutáni foglalkozások és egyéni fejlesztések miatt lennének fontosak, az iskolapszichológus pedig a sok érzelmileg sérült gyerek miatt (itt főleg a gondozott gyerekekről van szó).

Az egyéni fejlesztés szakmai lehetőségének megteremtése. A kistérségi ellátás színvonala jó, de mennyiségileg kevés. Helyben egyelőre csak „önszorgalomból”, „lelkesedésből” tudnak külön foglalkozni a problémás gyerekekkel, de ez kevés és egyáltalán nem megfelelő. Ezen kívül programok kellenének, pld szervezett sportfoglalkozások, kézműves foglalkozásokkal, gyakorló kert, kisállatok gondozása.

Szikszón a CKÖ vezető a gyerekek érdekében szeretne egy közösségi házat, tanodát, ahova előadásokat szerveznének a romák részére (bűnmegelőzésről, higiéniairól, gyereknevelésről, egészségüggyel kapcsolatban).

Nem ismerik a pályázati lehetőségeiket, nem jutnak elegendő információhoz, ebben kellene jobb együttműködés. Sokszor van tájékoztatás ugyan, de nincs pénzük ezekre mindig elmenni, vagy ha elmennek, akkor is sokszor nem lehet érteni, hogy miről beszélnek.

Az önkormányzattal és a kistérséggel is jó a kapcsolatuk, de nem jutnak el hozzájuk az információk, ezért nem is tudnak pályázni (pályázott szociális földprogramra, de nem tudni miért, nem sikerült). Nincsen pályázatfigyelő, nem szólnak időben a pályázatról, így a lehetőségeket sem ismerik. Az önkormányzat nem segít, csak néha szívből. A kistérségben segítenek a pályázatírásban, mégsem sikeresek a pályázatok.

9. Helyi jó gyakorlatok

Helyi jó gyakorlatokról a közoktatási intézmények munkatársai számoltak be.

A legtöbb iskolában és óvodában komoly sikerként könyvelik el, hogy az utóbbi években jelentősen csökkent a hiányzások száma, az óvodák kihasználtsága magas, és jellemzően minden 3-6 éves gyermeket be tudnak óvodázni. Több helyen beszámoltak arról, hogy a szülők igénylik és megbecsülik a pedagógusok munkáját.

Sok helyen bevezetésre került az integrált pedagógiai rendszer, valamint a kompetencia alapú oktatás, melyek segítették az óvodák és iskolák hatékonyságát, illetve lehetővé vált az egyéni fejlesztés, tehetséggondozás, korrepetálás, felzárkóztatás.

Az iskolák nagy hangsúlyt fektetnek az oktatáson kívüli programokra is: vannak tantárgyi szakkörök, művészeti- és táncfoglalkozások és egyéb szabadidős, kulturális közösségi programok.

A Gyermekjóléti szolgálatnál jól kialakult jelzőrendszer működik. Ruhaadományok gyűjtése elkezdődött, rengeteg felajánlás érkezik a rászorultak részére.

A Pedagógiai Szolgálat évek óta partnerközpontú szemlélettel magas színvonalú pedagógiai szolgáltatást (gyógytestnevelés, logopédiai ellátás, nevelési tanácsadás, pályaválasztási tanácsadás) nyújt Szikszó és kistérsége nevelési-oktatási intézmények vezetőinek, pedagógusainak, diákoknak és szülőknek. Az oktatási intézmények és a szülők visszajelzései azt támasztják alá, hogy elégedettek munkájukkal, gyakran fordulnak hozzájuk segítségért, szakmai tanácsért (pl.: vizsgálatok kérése, szakvélemény elkészítése, fejlesztési lehetőségek stb.). Lehetőség szerint a szakszolgálat dolgozói továbbképzéseken vesznek részt, ezáltal naprakész és magas szintű képzettségük van.

10. Civil szervezetek

A Társadalmi Szervezetek és Alapítványok Névjegyzéke alapján a kistérség településein 125 bejegyzett civil szervezet található. A legtöbb természetesen Edelényben, szám szerint 39 db. Gadna, Nagykinizs és Nyésta településeken a 2012. májusi állapotok szerint egy civil szervezet sem működik. Közülük 40 olyan civil szervezet van, amely kapcsolódik a Gyermekesély program tevékenységeihez, melyeket a 32. ábrán soroltunk fel

32. ábra: A Gyerekesély program tevékenységeihez kapcsolódó bejegyzett civil szervezetek a kistérség településein, 2010.

Szervezet neve	Település	Tevékenység, cél
Kallódó Értékeinkért Közhasznú Alapítvány	Abaújlak	a szociálisan rászorulókat támogatása, valamint közreműködés az időskoruk gondozásában, szerepvállalás a családok megsegítésében: a munkaerőpiacon hátrányos helyzetűek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése
Abaújszolnoki Hátrányos Helyzetű Emberek Egyesülete	Abaújszolnok	szociális tevékenység
Közép Cserehát Felemelkedéséért Alapítvány	Abaújszolnok	esélyegyenlőséget elősegítse a hátrányos helyzetű csoportok felé irányuló tevékenységekkel, valamint elősegítse a munkaerő-piacon hátrányos helyzetű emberek képzését, foglalkoztatását és elhelyezkedését és ehhez kapcsolódó humánszolgáltatásokat nyújtson. Csereháton élő időskorú és hátrányos helyzetű lakosság életének lehetőség szerinti szociális, egészségügyi támogatása, életkörülményeinek javítása, valamint a Csereháton élő fiatalok sportolási, szabadidős tevékenységének és jövőképeinek segítése.
AZ ALSÓVADÁSZI GYERMEKEKÉRT ALAPÍTVÁNY	Alsóvadász	Tehetséggondozás, oktatási eszközök beszerzésének támogatása, hátrányos helyzetű gyerekek támogatása, szabadidős tevékenységek és tömegsport rendezvények szervezése, az iskola, az óvoda környezetének fejlesztése, hagyományörző tevékenységek ápolása, művelődési, kulturális tevékenységek támogatása, szervezése.
Demokratikus Roma Szervezet	Alsóvadász	
" Aszalói Gyermekéért " Alapítvány	Aszaló	Az aszalói Gööz József Általános Iskola tanulóinak és a helyi óvodásoknak a jutalmazása, nyelvtanulásuk elősegítése, valamint tanulási és szabadidős programlehetőségek kiszélesítése és mindezek érdekében történő eszközfejlesztés. A célok megvalósítását segítő eszközök felkutatása, támogatások igénybevétele.
ARASZ az Abaúji Romák az Abaújiakért Szövetsége Közhasznú Egyesület	Aszaló	
Felsődobsza Községért Alapítvány	Felsődobsza	Az alapítvány célja: Felsődobsza község lakosainak érdekében a község fejlődését elősegítse. Ezen belül is célja különösen, hogy segítse a településen élő munkanélküli lakosok elhelyezkedését a munkanélküliek közmunka programban való részvételét, a hátrányos helyzetű családok támogatását, szociális földprogramban való részvétel biztosítása,
Felsődobsza Független Roma Szervezet	Felsődobsza	
Felsődobszai Körzeti Óvoda Alapítvány	Felsődobsza	A négy község (Felsődobsza, Hernádkércs, Szentistvánbaksa, Nagykinizs,) összevontan működő óvodájának a gyermekek nevelése, összevontan működő óvodájának a gyermekek nevelése, kulturált foglalkoztatásának elősegítése, az óvoda tárgyi, anyagi, feltételeinek javítása, annak biztosításában történő közreműködés játékonysági és kulturális rendezvények koordinálása, társadalmi munka szervezése.
"Iskolánkért - Dr.Papp Lajos emlékére"	Felsővadász	Segítse a felsővadászai II. Rákóczi Ferenc Általános Iskolában tanuló ép értelmű, valamint értelmileg sérült kisiskolások oktatását, nevelését és ellátását. Az iskola műemlék jellegű épületének megóvása, az erre való

Szervezet neve	Település	Tevékenység, cél
		törekvések támogatása.
Csereháti Egyházközségek Jövőjéért Alapítvány	Felsővadász	e.) gondoskodás a szociálisan hátrányos helyzetű felnőttek esetenkénti ellátásáról, melyhez szükséges feltételeket az építendő közösségi ház biztosítja majd, f.) az ifjúság szellemi és kulturális tevékenységének segítése, valamint a szabadidő értékteremtő eltöltését segítő programok szervezése.
Felsővadászért Közalapítvány	Felsővadász	Szociális földprogram indítása és működtetése .b.) közreműködés a foglalkoztatás megoldásában, c.) Felsővadász község tömegsport támogatása,
"Gagybátor Községért" Közalapítvány	Gagybátor	a közalapítvány által működtetett szociális földprogram keretein belül a helyi lakosság foglalkoztatásba történő bevonásával kívül közreműködni. Másodlagos célként a szociális földprogram működés során megtermelt javak hátrányos helyzetű családok részére természetben nyújtott szociális támogatás formájában. Szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása, nevelés és oktatás támogatása, kulturális tevékenység, műemlékvédelem, környezetvédelem, hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése, sport tevékenység, közrend védelem, munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek foglalkoztatásának elősegítése, és vállalozási tevékenység keretében az állatok legeltetése és a tejszarnok üzemeltetésének biztosítása.
"Gagyvendégi Községért" Közalapítvány	Gagyvendégi	a közalapítvány által működtetett szociális földprogram keretein belül a helyi lakosság foglalkoztatásba történő bevonásával kíván közreműködni. A szociális földprogram működés során megtermelt javak hátrányos helyzetű családok részére természetben nyújtott szociális támogatás formájában. Szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása, kulturális tevékenység, környezetvédelem, hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése, sport tevékenység, közrend védelme, munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek foglalkoztatásának elősegítése, és vállalozási tevékenység keretében az állatok legeltetése, és a tejszarnok üzemeltetésének biztosítása.
" Halmaji Általános Iskoláért " Alapítvány	Halmaj	A körzeti általános iskola anyagi-technikai oktatási feltételeinek javítása, tanulmányi versenyek, vetélkedők bonyolítása és díjazása, iskolán kívüli iskolai kulturális és szabadidő programok támogatása, diáksport támogatása és díjazása, kiemelkedő képességű diákok részére ösztöndíj adása.
A Hernád Völgye Roma és Hátrányos Helyzetűekért Egyesület	Halmaj	Elsődlegesen a Hejő mentén élő emberek, leginkább hátrányos helyzetben lévők, a roma kulturális, szociális és gazdasági felzárkóztatása, esélyegyenlőségének biztosítása, életminőségének javítása különböző közhasznú tevékenységeken és egyéb közösségi, illetve öngyógyító programokon keresztül.
Halmaj Községért Jóléti Szolgálat Közalapítvány	Halmaj	Az 1993. évi III. tv. 47. §. és az önkormányzat 6/1993. (XI.6.) sz. rendeletének 5. §. alapján a ráutalt személyek természetbeni ellátása, ingyenes földhasználat és talaj előkészítés biztosításával, kedvezményes áron szaporító anyag biztosítása, állattartás támogatása, szaktanácsadás. Halmaj község szociálisan rászorult polgárainak támogatása,

Szervezet neve	Település	Tevékenység, cél
		községben élő munkanélküliek foglalkoztatásának elősegítése, valamint a község óvodás és iskoláskorú gyermekei oktatási, nevelési feltételeinek javítása.
Phralipe Független Cigány Szervezet Országos Szervezete Hernádkércsi Tagszervezete	Hernádkércs	
Alapítvány Homrogd Gyermekéiért	Homrogd	Az alapítvány a homrogd oktatási-nevelési intézmények korszerűsítéséhez, átalakításához nyújt pótlólagos forrást. Az alapítványi eszközökből lehet finanszírozni az említett intézmények felújítását, valamint az oktatási-nevelési feltételrendszerének javítását.
Cserehát Fellendüléséért Egyesület	Homrogd	Kulturális, szabadidő, sport, hobbi, szociális tevékenység, családsegítés, gyermek táborok szervezése, gyermekeknek egyéb fejlesztő programok szervezése, oktatás, hagyományörzés, filmkészítés, művészeti tevékenység, munkahelyteremtés, vidékfejlesztés.
"KÁZSMÁRK KÖZSÉGÉRT JÓLÉTI SZOLGÁLAT KÖZALAPÍTVÁNY "	Kázmárk	A település és vonzáskörzete szegénység és munkanélküliség okozta súlyos szociális problémáinak enyhítése, azok megoldásához való hozzájárulás, ennek érdekében: segítséget kíván nyújtani az arra rászorulóknak az élelmiszer- és tüzelővásárlásban, bővíteni kívánja a felnőtt- és gyermekétkeztetést, célja a kisebbségi réteg képzése, átképzése, hagyományörző tevékenységük támogatása, ősi kultúrájuk felelevenítése, a lakosság foglalkoztatási lehetőségeinek javítása.
Szövetség Az Abaúji Emberekért Közhasznú Társaság	Kázmárk	Támogatni a hátrányos helyzetű csoportok fejlődését, hozzájárulni a településen élők életkörülményeinek javításához.
Kupáért Közalapítvány	Kupa	Szociális földprogram indítása és működtetése. 9.1.b.)Közreműködés a foglalkoztatás megoldásában, 9.1.c.)Kupa község tömegsport támogatása,d.)Kupa Község közigazgatási területén, a településfejlesztési és környezetvédelmi beruházások támogatása.
Léhi Szociális és Foglalkoztatási Közalapítvány	Léh	A helyi önkormányzatokról szóló és módosított 1990. évi LXV. törvény 8.&. (1) bekezdésében foglalt kötelező önkormányzati alapfeladatként megfogalmazott, nevesített szociális és foglalkoztatási gondok megoldásának segítése, különösen a szociális földprogram és az alacsony végzettségű munkaerő foglalkoztatásának megoldása, valamint a település nincstelen rétegeinek támogatása.
A Cserehát Romákért és a Gyermekekért Egyesület	Monaj	Elsődlegesen a Cserehátban élő emberek, leginkább hátrányos helyzetben lévők, a roma kulturális, szociális és gazdasági felzárkóztatása, esélyegyenlőségének biztosítása, életminőségének javítása különböző közhasznú tevékenységeken és egyéb közösségi, illetve önszervező programokon keresztül.
Egy Jobb Jövőért Közhasznú Egyesület	Rásonysápberencs	Támogatni Rásonysápberencs fejlődését, hozzájárulni, a településen élők életkörülményeinek javításához.
A Selyebi Iskoláért Alapítvány	Selyeb	Az alapítvány azzal a céllal létesül, hogy a társadalmi esélyegyenlőséget elősegítse a hátrányos helyzetű csoportok felé irányuló tevékenységekkel, valamint elősegítse a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű emberek képzését, foglalkoztatását és elhelyezkedését, és ehhez kapcsolódó humán szolgáltatásokat nyújtson.
Selyeb Fejlesztéséért Közhasznú Egyesület	Selyeb	Támogatni a cserehát térség, különösen Selyeb fejlődését, hozzájárulni a településen élők

Szervezet neve	Település	Tevékenység, cél
		életkörülményeinek javításához.
"A Szikszói Móricz Zsigmond Általános Iskola és A Szepsi Csombor Márton Gimnázium német nyelvet tanuló diákjainak támogatásáért" Alapítvány	Szikszó	A Szikszón élő és tanuló, a németnyelv elsajátítása során kiemelkedő teljesítményt nyújtó, példamutató szorgalmú fiatalokat ismereteik elmélyítésében segítse és anyagilag támogassa.
"A szikszói Szepsi Csombor Márton Gimnázium tehetséges diákjainak támogatásáért" Alapítvány	Szikszó	A Szikszón élő és tanuló, a németnyelv elsajátítása során kiemelkedő teljesítményt nyújtó, példamutató szorgalmú fiatalokat ismereteik elmélyítésében segítse és anyagilag támogassa.
"Bethánia Napköziotthonos Óvoda Gyermekéiért" Közhasznú Alapítvány	Szikszó	A Bethánia Napközi otthonos óvodában elhelyezett gyermekek nevelési és oktatási feltételeinek biztosítása, az óvoda fenntartásában, karbantartásában való közreműködés, ismeretterjesztés, gyermek- és ifjúságvédelem és érdekképviselet.
"Szikszói hátrányos helyzetűekért" Alapítvány	Szikszó	A város és annak környéke társadalmi, gazdasági, kulturális és szociális fejlődését elősegítő kutatási és fejlesztési programok kezdeményezése, megvalósítása. Szociális tevékenység, családsegítés és időskorúak gondozása, kiadványok szerkesztése, terjesztése, egyéb tanulmányok kutatások végzése. A munkanélküliség csökkentése érdekében munkalehetőségek felkutatása, átképzések szervezése, lebonyolítása. Közhasznú foglalkoztatás és ezzel kapcsolatos munkaszervezési tevékenységek. Környezetvédelem. Kapcsolatok létesítése helyi, megyei országos társadalmi szervezetekkel, valamint hasonló tevékenységet folytató alapítványokkal. A célok megvalósítását segítő eszközök felkutatása, támogatások igénybevétele és nyújtása.
A szikszói Móricz Zsigmond Általános Iskola diákjaiért Alapítvány	Szikszó	Nyelvtanulás, külföldi cserekapcsolatok kiépítésének segítése /tanulók kiutazásához történő hozzájárulás, külföldi tanulók vendéglátásához támogatás/terén: e tanulmányi és egyéb más versenyek, vetélkedők szervezésének támogatása, a nyertesek díjazása tekintetében, valamint az iskolai és más kulturális, szabadidős programok támogatása /osztálykirándulás, tanulmányi kirándulás, sportrendezvény, stb/ terén továbbá diáksportversenyek rendezése, a rendszeres testmozgás ösztönzése érdekében.
ABAÚJI FIATALOK OKTATÁSÁÉRT ALAPÍTVÁNY	Szikszó	A jóváhagyott pedagógiai-szakmai program alapján ellátja a szakképesítésre előírt előképzettségi és egészségügyi feltételeknek megfelelő tanulók szakképesítés megszerzésére irányuló oktatását. Felkészít szakmai vizsgára, illetve a munkába álláshoz és önálló életkezdéshez szükséges ismeretek elsajátítására
Egészséges Abaújiért Alapítvány	Szikszó	Az abaúji emberek testi és lelki egészségének, életkörülményének, épített és természetes környezetének, kulturális örökségének védelme, ápolása. - gyermek- és ifjúságvédelem, gyermek- és ifjúsági érdekképviselet, - hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése,
Összefogás Abaújiért Közhasznú Egyesület	Szikszó	Szikszó és Abaúj társadalmi és gazdasági fejlődésének előmozdítása. A Szikszón és Abaújban élő romák életminőségének javítása. Szikszó és Abaúj megtartó erejének növelése. A társadalmi kohézió erősítése, a roma népesség társadalmi integrációjának

Szervezet neve	Település	Tevékenység, cél
		előmozdítása. Versenyképes és fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődés előmozdítása.
Roma Kötélék Egyesület	Szikszo	A települések generált társadalmi problémáinak megoldása.
Szikszoí Roma Nők Egyesülete	Szikszo	Egy olyan szervezet létrehozása, amely lehetővé teszi a roma nők érdekeinek érvényesítését, a legszélesebb értelemben vett társadalmi integrációjuknak a megteremtését, foglalkoztatási, oktatási-képzési, egészségügyi és lakhatási programokon keresztül. A társadalmi integráció fontosságát a társadalmi csoportok (romák, nők, fogyatékossgal élők, stb.) tevékenységeinek támogatásával ösztönzi.
Új Szövetség Szikszoért Egyesület	Szikszo	Szikszo generált társadalmi problémáinak megoldása, az egyesület által szervezett szinten történő konszenzus létrehozása, erkölcsi magatartásra ösztönzés, amely az egymás iránt érzett felelősség, a valódi együttérzés és segítségnyújtás eszmeiségét tartalmazza, a helyi társadalomért érzett állampolgári felelősség kialakítása, amelyet az egymással való szóértés és felelősség eszközeivel el lehet érni.

Forrás: <http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=tarsszervsearch>

A települési vezetői interjúkból az alábbiakkal egészíthető ki a civil és közösségi életről szóló rész:

Halmajon a falu közössége igen összetartó, gyakran segítenek társadalmi munkában rászorulókon az emberek, illetve tartják közösen rendben a települést. Ezentúl az Amerikai Ház Alapítvány projektjei példamutatóak.

Szikszon a Szirom Egyesület = Szikszoí Roma Nők egyesülete. 2010-ben alakult, 18 fővel. Részt vettek az iskolai roma pedellus programban (az egyesület 5 tagja állt alkalmazásban). Ez egy önkormányzati program volt, közmunka keretében zajlott, mindenféle feladatot elláttak a résztvevők: diák-tanár, tanár-szülő kapcsolattartás, órai munka. Ez egy 1,5 éves program.

Az árvízvédelemben és az árvíz utáni segélyezésben is részt vettek. Adományt osztottak, ebédet osztottak. Ezeknek a költségét adományokból fedezték. A rendezvényeikre is adománygyűjtő dobozokat helyeznek ki üzletekbe (Penny Market, Coop).

Most egy TÁMOP-os pályázat keretében (2010-ben indult), a Roma Integrációs Fejlesztő Hálózat keretében dolgoznak (8 fő). Településmentor-képzésen vettek részt a jelentkezők (egy éves, 22 fő). Volt még egy pénzügyi és számviteli ügyintézői képzés (érettségien alapuló OKJ-s képzés) is a programon belül (8 hónap, 8 fő végzett). Kijártak Miskolcra az oktatók. Ezek mellett volt egy pályázatírói képzés is, először egy kezdő kurzus, majd haladó (60 óra). Képzési támogatásban részesültek a pénzügyi tanfolyamon résztvevők. A településmentori képzést elvégzőket alkalmazták a SZIROM Egyesületben. Az alkalmazási kötelezettség 1 év, addig jár fizetés. A településmentor az adminisztrációt végzi, jogi tanácsadást és szabadidős programokat szervez, helyi intézményekkel tartják a kapcsolatot, pályázatfigyeléssel és pályázatírással foglalkoznak. A programban helyiek, illetve környező településekről (Aszaló, Alsóvadász) vettek/vesznek részt.

2011 őszén létrehozták a SZIROM Egyesület Anyaklubját, ez egy egyedülálló kezdeményezés. Nyílt Társadalom Intézet (OSI) finanszírozásában zajlik, amire pályázni lehetett. Anyaklubra felkészítő tréninget tartottak (4 hónap), 2-en vettek részt az egyesületből. A tréning után a megvalósításra is pályázni kellett, 10 jelentkezőből 4-et választottak ki, köztük volt a SZIROM is.

A klub üzemeltetésére egyéves támogatásuk van, ígéretük van rá, hogy ezt hosszabbítani fogják.

A klub hátrányos helyzetű roma anyukákkal és gyermekeikkel foglalkozik, ahol egészségügyi szűrést, gyerekeknek korrepetálást, játszóházat, délutánonként uzsonnát, valamint mosási lehetőséget (minden hozzávalóval) biztosítanak. Vannak önkéntes segítők, akik a gyerekekkel való foglalkozásban segítenek.

A klub az egyesület székhelyén működik egy önkormányzati épületben (hosszú parasztház nem megfelelő műszaki állapotban, a fűtést nem tudták megoldani, áram és vízvezeték-problémák adódtak). Már kinőtték azt a házat, úgyhogy mindenképpen szeretnének a felújított volt idők otthonának épületébe költözni majd. A klubban 2 koordinátor dolgozik.

Gyerekek szerveznek rendezvényeket (gyereknapi, Mikulás-est, farsang, stb.).

A Hell Energy Kft. a SZIROM Egyesület fő támogatója (tornaszakokkal, füzetekkel, stb. segít).

A Turul Ételbár is adományoz ételt. Egy helyi gyümölcsös terményeket ad. Egy helyi cukrászda tortát adott (pl. a farsangon a jelmezverseny győztese tortát kapott).

Tanoda programban már gondolkodtak, de frissen alakulva még nem pályázhattak, aztán meg nem volt kapacitás a pályázatok mellett.

Szeretnének részt venni a Biztos Kezdet c. pályázatban.

Kezdetben nagyon sok energiát felemésztett, hogy a roma nők egyáltalán elfogadják a segítséget, részt vegyenek az egyesület életében. Most 7-8 állandó tagjuk van +10-14 gyerek. Nagy rendezvényeket szerveztek, a gyerekeket kívánták elsősorban bevonni, mert akkor velük együtt a szülőket is bevonzzák.

Monajon 2010-ben alakult az egyesület: Csereháti Romákért és Gyerekekért Egyesület. A hátrányos helyzetű embereken és gyerekeken akarnak segíteni. Jelenleg a Baptista Szeretetszolgálat segítségével fognak ruhát osztani. Sok ember fordul hozzájuk, de a legtöbb esetben nem tudnak segíteni, mert nincsen rá anyagi forrásuk. Mikuláscsomagot szoktak osztani decemberben. Még ebben az évben akarnak kiosztani egy élelmiszersomagot is. Volt színelőadás is a közelmúltban, de nem sokan vettek rajta részt.

Tomoron a roma civil szervezet folytatott képzéseket, jelenleg sok pályázatuk vár elbírálásra. A szervezet egyébként a környék többi településén is csinál programokat, illetve szervez mások részére pályázatot. Voltak segélyezési programok is, illetve foglalkoztatási projektek – de a szervezet leginkább médiával akar foglalkozni. A civil szervezeteknek nem működőképes a foglalkoztatás, a hamar lejáró programok után az emberek megint ott vannak munka nélkül.

Civil szervezetek főleg helyben működnek, olyan kevés van, ami az egész térségre vonatkozik. OSI, TASZ, Mobilitás – főleg e három szervezettel tartják a kapcsolatot. A környék CKÖ-ivel jó a kapcsolat, az más kérdés, mit tudnak tenni ezek a szervezetek. Inkább a személyes kapcsolatok a meghatározók, nem az intézményes, formális kapcsolatok.

11. Jelenlegi forrástérkép

2004 és 2011 között 11,33 Mrd Ft támogatás érkezett a VÁTI REMEK adatbázis szerint a kistérségbe, aminek döntő többsége, kb. 11 Mrd Ft uniós támogatás részeként.

A hazai támogatások 81 projektre érkeztek, nagy részük gazdaságfejlesztés, tervezés és műszaki infrastruktúra fejlesztésére. Legnagyobb összeggel a települési életminőség javítását, a humán, valamint a műszaki infrastruktúra fejlesztését támogatták. Az emberi erőforrás fejlesztésére mindösszesen 22,8 millió Ft támogatást kaptak. (33. ábra)

33. ábra: Hazai támogatások 2004-2011 évben

Cél kategória	Projekt száma	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Települési életminőség	9	93 321	136 091
Humán infrastruktúra	8	46 758	70 653
Műszaki infrastruktúra	11	46 297	90 857
Környezetvédelem, környezetvédelmi infrastruktúra	3	28 629	48 300
Emberi erőforrások fejlesztése	7	22 759	25 440
Egyéb, nem besorolható	2	19 035	21 592
Gazdaságfejlesztés	26	16 344	20 358
Tervezés	13	9 687	14 248
Turizmus fejlesztése	2	1 000	1 299
Összesen	81	283 830	428 838

Forrás: VÁTI, REMEK

Az uniós támogatások első időszakában 27 projektre érkezett pénz, legtöbb 13 db az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program részeként. A legnagyobb összeget a Regionális Operatív Programok kapták, 584,5 millió Ft-os támogatással. A humán erőforrás fejlesztésére, 6 projektre közel 134 millió Ft-os támogatás érkezett (34. ábra).

34. ábra: Uniós támogatások NFT1 2004-2011 évben

Operatív program	Projekt száma	Támogatás (ezer Ft)	Költség (ezer Ft)
Regionális Fejlesztés OP	4	584 530	613 517
Környezetvédelmi és Infrastruktúra OP	1	391 573	602 420
Agrár és Vidékfejlesztés OP	13	195 757	470 861
Humán Erőforrás Fejlesztés OP	6	134 651	149 938
Gazdasági Versenyképesség OP	3	9 013	20 711
Összesen	27	1 315 524	1 857 447

Forrás: VÁTI, REMEK

A Új Magyarország Fejlesztési Terv időszakában, 2007 után érkezett a támogatások döntő többsége a kistérségbe. Az elmúlt 4 évben kapott 9,73Mrd Ft főként a regionális fejlődést, a Környezet és Energia szektor fejlesztését valamint a gazdaságfejlesztést szolgálta. 13 TÁMOP programokra alig több mint 0,5 Mrd Ft jutott (35. ábra).

35. ábra: Uniós támogatások UMFT 2007-2011 évben

Operatív program	Projektek száma	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Regionális OP-ok	32	3 897 609	4 438 652
Környezet és Energia OP	9	2 519 725	2 536 977
Gazdaságfejlesztési OP	38	1 967 708	4 225 046
Társadalmi Infrastruktúra OP	8	790 965	830 319
Társadalmi Megújulás OP	13	511 673	511 673
Államreform OP	3	42 626	44 214
Összesen	103	9 730 306	12 586 881

Forrás: VÁTI, REMEK

Az elmúlt évek 20 legnagyobb projektjét vizsgálva feltűnő, hogy Szikszón valósult meg a pályázatok több mint fele (36. ábra).

A kistérség legnagyobb támogatású és költségű programja Hernádkércs és Nagykinizs települések árvízvédelmi rendszerének megerősítését szolgálta. Jelentős összeg érkezett emellett még Felsődobsza és Szentistvánbaksa árvízvédelmi fejlesztésére is.

Közel 750 millió forinttal támogatták a szikszói kórház járóbeteg ellátásának fejlesztését, melynek eredményét az egész kistérség népessége élvezheti. Hasonlóan az egész kistérség lakosságának életminőségét javítja a Szikszói Kistérségi Szociális Szolgáltató Központ létrehozása, új Okmányiroda és Kistérségi Központ építése, a foglalkoztatási társaság létrehozása, valamint a „Szárnyakat adni a malacnak” - térségi animáció és kapacitásfejlesztési folyamat a mélyszegénységben élők közösségi integrációjáért.

2011. június 9-én adták át a HELL ENERGY Szikszói gyárát, mely 50-70 fő foglalkoztatását biztosítja. A 4,5 milliárd forint összértékű beruházáshoz 3 jelentős projekten keresztül, mintegy 1,1 Mrd Ft értékű támogatást kapott a beruházó. Ehhez kapcsolódik még egy komolyabb logisztikai központ kialakítása és támogatása is, melynek kapacitásának fő használója a HELL ENERGY lesz.

Sor került a Vadász patak Szikszó belterületén és Szikszó fölötti szakaszának rekonstrukciójára, valamint Szikszó településközpontjának fejlesztésére is. Inkubátorház létesítésével és annak támogatásával szintén a gazdaságfejlesztés támogatása volt a cél. Felsővadász és Homrogd települések szennyvízberuházásának támogatása szintén jelentős projektek voltak a kistérségben.

Az oktatási intézmények fejlesztése Homrogd, Felsődobsza és Halmaj településeken történt óvoda, illetve iskolai épületek rekonstrukciójaként.

36. ábra: A 20 legjelentősebb uniós projekt a kistérségben

Pályázó neve	Projekt célja (év)	Megvalósítás helye	Támogatás (ezer Ft)	Költség (ezer Ft)
Hernádkércs és Nagykinizs Községek Árvízvédelmi Beruházást Lebonyolító Önkormányzati Társulás	Hernádkércs és Nagykinizs községek árvízvédelmi fejlesztése (2010)	Hernádkércs	1 193 914	1 193 914
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat	A szikszói II. Rákóczi Ferenc Kórház szakmai átalakítási koncepciója a "Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program" keretében az "Aktív kórházi ellátásokat kiváltó járóbeteg szolgáltatások fejlesztésére" címmel kiírt pályázatnak megfelelően (2008)	Szikszó	747 726	787 080
Felsődobosza Község Önkormányzat	Felsődobosza község árvízvédelmi fejlesztése (2010)	Felsődobosza	734 783	734 783
Szentistvánbaksa Község Önkormányzata	Szentistvánbaksa község árvízvédelmi fejlesztése (2010)	Szentistvánbaksa	519 615	519 615
HELL ENERGY Magyarország Kft.	A Candy Globe Magyarország Kft. komplex technológiai fejlesztése (2009)	Szikszó	500 000	1 187 790
HELL ENERGY Magyarország Kft.	A palackozó-kapacitás jelentős bővítése a Candy Globe Magyarország Kft.-nél (2009)	Szikszó	480 035	960 070
Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	A "Vadász-patak Szikszó belterületi és Szikszó fölötti szakaszának rekonstrukciója" (2010)	Szikszó	446 705	446 705
Homrogd Község Önkormányzata	"Községi óvoda rekonstrukciója és bővítése, az általános iskola felújítása, bővítése és sportudvarának kialakítása, energiahatékonyságának biztosítása Homrogdon" (2009)	Homrogd	365 989	385 252
Szikszó Város Önkormányzata	Szikszó városában nívós településközpont kialakítása, városi funkciók erősítése és bővítése új Okmányiroda és Kistérségi Központ építésével, gazdasági funkciók fejlesztése vállalkozók bevonásával és a belváros közterületeinek rendezése (2011)	Szikszó	343 388	424 247
Magyar Közút Nonprofit Zrt.	Térségi elérhetőség javítása a 25128., 26103., és a 3703. j. utakon (2009)	Halmaj	332 976	332 976
Homrogd Község Önkormányzata	Homrogd település szennyvízberuházása (2010)	Homrogd	285 674	300 710
ÜVEGSZIKLA Ingatlankezelő Kft.	Az ÜVEGSZIKLA KFT. logisztikai szolgáltatásainak háttérét jelentő fedett raktári kapacitás létrehozása (2011)	Szikszó	250 000	648 736
Szikszó Város Önkormányzata	Inkubátorház létesítése Szikszón (2009)	Szikszó	245 147	306 433

Pályázó neve	Projekt célja (év)	Megvalósítás helye	Támogatás (ezer Ft)	Költség (ezer Ft)
Felsődobosza Község Önkormányzata	A felsődobosza Bérczay Gábor Általános Iskola és Óvoda iskolai infrastruktúra átépítése, felújítása és bővítése (2009)	Felsődobosza	237 781	250 454
Halmaj Község Önkormányzata	A halmaji Körzeti Iskola és Óvoda rekonstrukciója, energiaracionalizálása (2010)	Halmaj	214 997	226 313
Szikszoói Kistérségi Többcélú Társulás	Szikszoói Kistérségi Szociális Szolgáltató Központ létrehozása (2010)	Szikszoó	197 789	208 199
Felsővadász Község Önkormányzata	Felsővadász község szennyvízcsatornázása és tisztítása (2011)	Felsővadász	140 000	147 970
HELL ENERGY Magyarország Korlátolt Felelősségű Társaság	Telephelyfejlesztés a HELL ENERGY Magyarország Kft.-nél a gazdálkodási tevékenység támogatása érdekében (2010)	Szikszoó	138 781	279 752
Szikszoói Kistérségi Többcélú Társulás	Foglalkoztatási társaság létrehozása a Szikszoói Kistérségben (2010)	Szikszoó	119 956	119 956
Faluműhely Alapítvány	"Szárnyakat adni a malacnak" - térségi animáció és kapacitásfejlesztési folyamat a mélyszegénységben élők közösségi integrációjáért a szikszoói kistérségben (2011)	Szikszoó	102 881	102 881
Összesen			7 598 137	9 563 836

Mellékletek

1. táblázat: A népmozgalmi adatok az Szikszói kistérség településein

	fő						ezrelék					
	Születések száma	Halálozások száma	Oda-vándorlások	El-vándorlások	Természetes szaporodás	Vándorlási egyenleg	születési arányszám évi átlaga	halálozási arányszám évi átlaga	oda-vándorlási arány évi átlaga	el-vándorlási arány évi átlaga	természetes szaporodás évi átlaga	vándorlási egyenleg évi átlaga
Abaújlak	9	31	128	120	-22	8	7,14	24,60	101,59	95,24	-17,46	6,35
Abaújszolnok	45	34	145	166	11	-21	30,61	23,13	98,64	112,93	7,48	-14,29
Alsóvadász	262	217	782	762	45	20	17,23	14,27	51,41	50,10	2,96	1,31
Aszaló	283	287	1139	1184	-4	-45	13,97	14,17	56,22	58,44	-0,20	-2,22
Felsődobsza	129	157	521	529	-28	-8	13,86	16,86	55,96	56,82	-3,01	-0,86
Felsővadász	111	97	230	269	14	-39	21,22	18,55	43,98	51,43	2,68	-7,46
Gadna	83	38	147	187	45	-40	32,68	14,96	57,87	73,62	17,72	-15,75
Gagybátor	54	37	96	170	17	-74	19,71	13,50	35,04	62,04	6,20	-27,01
Gagyvendégi	16	62	159	159	-46	0	6,99	27,07	69,43	69,43	-20,09	0,00
Halmaj	193	218	1005	1001	-25	4	10,62	11,99	55,28	55,06	-1,38	0,22
Hernádkércs	36	87	176	205	-51	-29	10,00	24,17	48,89	56,94	-14,17	-8,06
Homrogd	145	139	381	429	6	-48	14,62	14,01	38,41	43,25	0,60	-4,84
Kázsmárk	224	113	494	629	111	-135	23,38	11,80	51,57	65,66	11,59	-14,09
Kiskinizs	47	46	169	173	1	-4	14,87	14,56	53,48	54,75	0,32	-1,27
Kupa	17	34	100	144	-17	-44	9,04	18,09	53,19	76,60	-9,04	-23,40
Léh	64	77	206	269	-13	-63	12,45	14,98	40,08	52,33	-2,53	-12,26
Monaj	36	53	128	127	-17	1	13,64	20,08	48,48	48,11	-6,44	0,38
Nagykinizs	52	62	204	212	-10	-8	13,51	16,10	52,99	55,06	-2,60	-2,08
Nyésta	10	9	53	75	1	-22	13,16	11,84	69,74	98,68	1,32	-28,95
Rásonysápberencs	85	79	371	344	6	27	20,99	19,51	91,60	84,94	1,48	6,67
Selyeb	80	74	332	342	6	-10	17,62	16,30	73,13	75,33	1,32	-2,20
Szentistvánbaksa	27	59	174	159	-32	15	9,71	21,22	62,59	57,19	-11,51	5,40
Szikszó	694	947	3008	3137	-253	-129	11,41	15,56	49,43	51,55	-4,16	-2,12
Szikszói kistérség	2702	2957	10148	10792	-255	-644	14,13	15,46	53,06	56,43	-1,33	-3,37
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	85290	110880	342974	384697	-25590	-41723	11,61	15,10	46,71	52,39	-3,48	-5,68
Észak-Magyarország régió	140260	197164	613461	661252	-56904	-47791	10,99	15,45	48,07	51,81	-4,46	-3,74
Magyarország	1058607	1475730	4732034	4732034	-417123	0	10,49	14,62	46,89	46,89	-4,13	0,00

Forrás: VÁTI TEIR alapján saját szerkesztés

2. táblázat: A veszélyeztetett, védelembe vett és RGYK-ban részesített gyermekek aránya (2010)

	Veszélyeztetett gyermekek száma (fő)	Veszélyeztetett gyermekek aránya (fő)	Védelembe vett gyermekek száma (fő)	Védelembe vett gyermekek aránya (fő)	A 2010-ben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesített átlagos száma, fő	2010 során RGYK-ban részesítettek száma 100 0-17 éves állandó lakosra vetítve, %
Abaújlak	0	0,0	0	0,0	12,0	100,0
Abaújszolnok	0	0,0	0	0,0	45,6	60,8
Alsóvadász	0	0,0	5	10,8	381,0	82,1
Aszaló	27	6,1	7	15,8	307,0	69,1
Felsődobosza	22	9,1	10	41,3	219,5	90,7
Felsővadász	0	0,0	0	0,0	160,0	93,6
Gadna	0	0,0	0	0,0	100,0	84,8
Gagybátor	1	1,7	0	0,0	50,0	86,2
Gagyvendégi	14	26,4	10	188,7	54,0	101,9
Halma	5	1,3	5	13,1	206,5	54,2
Hernádkércs	2	3,4	2	33,9	39,5	67,0
Homrogd	8	3,6	2	8,9	176,0	78,6
Kázsmárk	12	3,6	2	6,0	271,0	80,7
Kiskinizs	6	7,1	0	0,0	52,0	61,9
Kupa	0	0,0	0	0,0	30,0	88,2
Léh	5	4,7	1	9,4	77,0	72,6
Monaj	3	4,8	0	0,0	80,0	127,0
Nagykinizs	13	13,3	0	0,0	82,5	84,2
Nyéta	0	0,0	0	0,0	9,0	100,0
Rásonysápberencs	4	2,4	1	6,0	110,0	66,3
Selyeb	0	0,0	0	0,0	132,0	95,0
Szentistvánbaksa	7	13,2	0	0,0	30,5	57,6
Szikszo	78	6,9	12	10,6	525,4	46,5
Szikszo Kistérség	207	4,6	57	12,6	3150,5	69,7
Borsod-Abaúj- Zemplén megye	25396	17,9	2891	20,4	79698,9	56,2
É.M.o. régió	32267	13,7	4338	18,4	120805,9	51,3
Magyarország	197948	11,0	24027	13,3	598506,2	33,2

Forrás: www.eroforrasterkep.hu

3. táblázat: A lakások néhány jellemző adata a Szikszói kistérség településein

Település neve	Lakásállomány 2010	1945 előtt épített lakások aránya	2001-2010 épített lakások aránya	Komfort nélküli lakások aránya	Közüemi ivóvíz- hálózatba bekapcsolt lakások aránya 1991	Közüemi ivóvíz- hálózatba bekapcsolt lakások aránya 2008	Közcatorna- hálózatba bekapcsolt lakások aránya 1991	Közcatorna- hálózatba bekapcsolt lakások aránya 2008
Abaújlak	86	65,90	1,16	52,90	0,00	32,60	0,00	0,00
Abaújszolnok	70	38,10	0,00	70,40	0,00	100,00	0,00	85,00
Alsóvadász	454	26,30	3,08	38,40	0,00	71,30	0,00	0,00
Aszaló	643	21,00	3,89	30,40	0,00	93,10	0,00	78,50
Felsődobsza	342	40,40	1,46	44,50	41,30	96,60	0,00	88,00
Felsővadász	186	48,70	1,61	57,80	0,00	83,30	0,00	0,00
Gadna	83	43,90	2,41	59,80	0,00	72,30	0,00	0,00
Gagybátor	118	73,30	1,69	72,40	0,00	78,60	0,00	53,60
Gagyvendégi	108	25,50	0,93	50,90	0,00	90,70	0,00	0,00
Halma	601	16,70	4,99	21,50	38,30	91,50	0,00	56,60
Hernádkércs	142	39,80	1,41	43,10	0,00	86,10	0,00	69,90
Homrogd	327	21,40	2,45	41,60	0,00	62,00	0,00	0,00
Kázmárk	269	37,60	9,67	44,30	19,90	62,70	0,00	0,00
Kiskinizs	130	30,20	6,92	28,60	55,00	85,90	7,50	82,20
Kupa	79	45,50	3,80	76,60	20,90	77,50	0,00	54,30
Léh	152	17,90	1,97	31,10	0,00	46,80	0,00	0,00
Monaj	108	52,80	3,70	53,80	0,00	63,40	0,00	0,00
Nagykinizs	137	34,00	2,19	53,90	0,00	60,00	0,00	0,00
Nyésta	36	94,60	0,00	75,70	0,00	72,50	0,00	56,50
Rásonysápberencs	198	33,50	3,03	40,70	17,20	86,50	0,00	85,50
Selyeb	186	46,10	2,69	50,50	0,00	69,50	0,00	0,00
Szentistvánbaksa	140	36,40	1,43	52,10	15,00	62,40	0,00	39,40

Település neve	Lakásállomány 2010	1945 előtt épített lakások aránya	2001-2010 épített lakások aránya	Komfort nélküli lakások aránya	Közüzemi ivóvíz- hálózatba bekapcsolt lakások aránya 1991	Közüzemi ivóvíz- hálózatba bekapcsolt lakások aránya 2008	Közcsatorna- hálózatba bekapcsolt lakások aránya 1991	Közcsatorna- hálózatba bekapcsolt lakások aránya 2008
Szikszó	2213	32,20	5,11	18,50	0,00	76,60	0,00	68,00
Szikszói Kistérség	6808	31,37	3,92	33,59	27,43	80,63	2,41	59,54
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	287336	20,35	3,76	17,91	65,01	88,27	37,37	65,22
Észak-Magyarország régió	512199	21,36	3,98	17,10	63,42	89,76	32,82	63,76
Magyarország	4348955	25,62	7,79	11,07	74,28	94,91	42,07	71,28

Forrás: www.eroforrasterkep.hu

4. táblázat: Szociális szolgáltatások a Szikszói kistérség településein

	Falugondnok	Étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Családsegítés	Gyermekjóléti szolgálat	Nappali ellátás időskorúak részére	Támogató szolgálat
Abaújlak	+	+	-	+	+	+	-	+
Abaújszolnok	+	-	-	+	+	+	-	+
Alsóvadász	-	+	+	+	+	+	-	+
Aszaló	-	+	+	+	+	+	-	+
Felsődobsza	-	+	+	+	+	+	+	+
Felsővadász	-	-	-	+	+	+	-	+
Gadna	-	-	-	+	+	+	-	+
Gagybátor	+	-	-	+	+	+	-	+
Gagyvendégi	+	-	-	+	+	+	-	+
Halmaj	-	+	+	+	+	+	-	+
Hernádkércs	+	+	-	+	+	+	-	+
Homrogd	-	+	-	+	+	+	-	+
Kázsmárk	-	+	+	+	+	+	-	+
Kiskinizs	+	-	-	+	+	+	-	+
Kupa	+	-	-	+	+	+	-	+
Léh	+	+	+	+	+	+	-	+
Monaj	+	+	-	+	+	+	-	+
Nagykinizs	+	+	-	+	+	+	-	+
Nyésta	+	-	-	+	+	+	-	+
Rásonysápberencs	+	+	+	+	+	+	-	+
Selyeb	+	+	+	+	+	+	-	+
Szentistvánbaksa	+	+	-	+	+	+	-	+
Szikszó	-	+	+	+	+	+	+	+

Forrás: Szociális Ágazati Információs Rendszer és www.eroforrasterkep.hu adatai alapján saját szerkesztés

5. Az általános iskolák fő adatai a Szikszói kistérségben

	Pedagógusok száma	osztályok/csoportok száma	ebből: összevont osztályok	ebből: eltérő tanterv szerint működő osztályok	Tanulói létszám	Ebből: HH-s	HH-s gyerekek aránya	Ebből: HHH-s	HHH-s gyerekek aránya	Ebből: SNI-s	Ebből: 10-nél több órát igazolatlanul mulasztó	Ebből: magántanuló
Szepsi Csongor Általános Iskola, Szikszó	43	23	1	1	484	272	56,2%	64	13,2%	17	22	7
Gárdonyi Géza Általános Iskola, Halmaj	18	12	0	0	275	129	46,9%	61	22,2%	0	3	3
Fogarasi János Általános Iskola Kázmárk	18	10	1	1	209	195	93,3%	158	75,6%	15	10	0
II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola Felsővadász	10	8	0	0	159	157	98,7%	148	93,1%	18	74	11
Általános Iskola Léh		1	1	0	18	18	100,0%	12	66,7%	0	0	0
Általános Iskola Rásonysápberencs	1	1	1	0	16	12	75,0%	8	50,0%	0	0	0
Bárczay Gábor Általános Iskola Felsődobsza					207	192	92,8%	146	70,5%	2		4
Görögkatolikus Általános Iskola és Óvoda Homrogd					283	220	77,7%	112	39,6%	7		6
Tompa Mihály Általános Iskola és Óvoda	14	8	0	0	160	154	96,3%	120	75,0%	21	28	1

	Pedagógusok száma	osztályok/csoportok száma	ebből: összevont osztályok	ebből: eltérő tanterv szerint működő osztályok	Tanulói létszám	Ebből: HH-s	HH-s gyerekek aránya	Ebből: HHH-s	HHH-s gyerekek aránya	Ebből: SNI-s	Ebből: 10-nél több órát igazolatlanul mulasztó	Ebből: magántanuló
Alsóvadász												
Gööz József Általános Iskola és Óvoda Aszaló					265	209	78,9%	160	60,4%	20		2
Szikszoói Városi Óvoda					150	58	38,7%	18	12,0%	1		
Óvoda Kázmárk					51	40	78,4%	40	78,4%	0		
Mesevár Óvoda Selyeb					32	32	100,0%	15	46,9%	0		
Bethánia Napköziotthonos Óvoda Szikszó					78	18	23,1%	0	0,0%	0		
Napközi Otthonos Óvoda Léh					42	28	66,7%	21	50,0%	0		
Szepsi Csongor Gimnázium és Szakképző Iskola, Szikszó	18				282	146	51,8%	39	13,8%	6	14	3
Szikszoói Fodrász és Kozmetikus Szakképző Iskola					76	0	0,0%	0	0,0%	0		

Forrás: www.kir.hu, illetve az adatlapok alapján saját szerkesztés

Források jegyzéke

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Középtávú Közrendvédelmi Programja.
http://www.szuhakallo.hu/old/kozrendvedelmi_program_201110.pdf

SZIKSZÓI KISTÉRSÉG TERVDOKUMENTUM Komplex felzárkóztató programok készítése a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben ÁROP- 1.1.5/B

A Szikszói Kistérség Kapacitásfejlesztési Programja

Szikszói Kistérség Foglalkoztatási Stratégiája

A Szikszói kistérség településeinek és intézményeinek honlapjai